
LUDUS

POZORIŠNE NOVINE ■ BROJ 136 ■ JUN 2006. ■ GODINA XIV ■ CENA 50 DINARA

TEMA BROJA: FESTIVALI

IZABRANO NOVO PREDSEDNIŠTVO SDUS, PREDSEDNIK MILAN GUTOVIĆ

TEATAR U JEDNOM AKTU

**POZORIŠNI FESTIVAL, MLADENOVAC,
2. - 8. oktobar 2006. - zapisi selektora**

Festivali su kao ljudi - menjaju se sa promenom okolnosti u kojima postoje.

I gradovi su kao festivali. Ili, kao ljudi. Od okolnosti zavisi njihov karakter. Neko bi pomislio da je o nekoj nastranosti reč. Ali, nije.

Posle devet godina, pozorišni festival u Mladenovcu se nastavlja. U ono vreme, kada su ovde postojale vrlo kvalitetne Slobodarske pozorišne svečanosti, Mladenovac je bio bitna koda na karti festivala. Uostalom, o tome postoje i svedočenja, knjiga o festivalu, najpre, a onda i mnogi učesnici i laureati, koji se i danas sa ponosom i radošću sećaju učešća na festivalu u Mladenovcu.

U međuvremenu, sve se promenilo. 1997. godine prekinuta je tradicija pozorišnog festivala u Mladenovcu. Bez obzira na to što su se takozvane društveno političke okolnosti menjale, pozorište je hladno moglo da ostane rezoner, ogledalo, Pitija društva koje se menjalo. Ali, nije. Već devet godina, dakle, ovde nema pozorišnog festivala i njegovo odsustvo se itekako primećuje.

Grupa entuzijasta / to još uvek postoji!/, Mladenovčana, Mladenovčana u rasejanju, prijatelja Mladenovca, odlučuje, ove, 2006., da nastavi pozorišni festival.

Tranziciona su vremena. Jedna korpa problema iz davnih devedesetih, samo je zamenjena drugom korpom problema: privreda stagnira, opštinska kasa je sve praznija, sve se neprestano menja, ništa na bolje...U tim uslovima, odlučujemo da festival ponese ideju TEATAR U JEDNOM AKTU, nadajući se da mu time nećemo anticipirati sudbinu. Trebalo bi da traje, bez obzira na stalne promene, koje su, rečeno je...

Pozorište koje ćete videti na ovom, prvom po redu izdanju, pod ovim naslovom, a 23., od početka onog festivala, ništa se nije promenilo. I to nije nikakvo čudo. Ako traje već nekih dve ipo hiljade godina, pozorištu vreme koje je proteklo, naravno, ne čini ništa. Sve ono što su bila značajna pitanja na koje se od pozorišta traži odgovor - ko smo, kuda idemo, zašto smo tu - i dalje su zagonetke na koje će, mislim, odgovoriti i ovogodišnji, prvi festival TEATAR U JEDNOM AKTU, u Mladenovcu.

Birajući, veoma ozbiljno i zapitano, predstave koje ću vam predložiti za oktobar 2006., koji smatram veoma značajnim mesecom u kulturnoj istoriji Mladenovca, htela sam, dragi sugrađani, da pokažem svu vanvremennost onoga što su teme kvalitetnog pozorišnog čina: umetnosti u čoveku, njegovih sećanja na detinjstvo, humanosti u bezizlaznim vremenima, lažljivosti i prevaranciji zarad lakšeg života, samoći, odrastanju...

Smatram da, ovom prilikom, kada započinjemo novu fazu festivala, i kada bismo predstavili koje će biti neka vrsta ključa za ubuduće, treba da se bavimo onim temama i idejama koje zaista pomeraju naše iskustvo ka boljem razumevanju samih sebe i sveta oko nas. Suprotnost tome je žanr koji bih uvek izbegla: lake, bulevarske komedije, površnu zabavu, dnevno-političke, kratkoročne teme, komercijalne ujdurme...

U tom smislu, dragi sugrađani i ljubitelji teatra, u godini u kojoj slavimo jubileje dva naša velika pisca, Jovana Sterije Popovića i Bore Stankovića, kada se ponovo mladi dramski pisci bude na

ovom tlu, kada srpska drama uzleće, a svetsko pozorište polako napušta one isplative žanrove koje govore o nasilju i nastranostima, izabrala sam šest predstava iz čijeg kvaliteta stojim i koje i sama, kao kritičar i teatrolog, rado gledam. Nadam se da će se sviđeti i publici, za koju, na kraju, sve ovo i radimo. Jer, Mladenovac je, sećam se i sama, imao uvek vrlo kvalitetnu i posvećenu pozorišnu publiku. I ne samo to. Kako imam prvo sećanje na svog oca, Mladenovčanina, na ovoj istoj sceni, kako igra Pastora u Cankarevom "Kralju Betanove", i smatram to svojim motivom da se pozorištem bavim, znam da i drugi Mladenovčani pamte, iz onih starih, najkvalitetnijih i ovih novih, napregnutih vremena, onaj zaneseni, plemeniti amaterizam, koji je pozorišnoj umetnosti darovao mnoge svetle trenutke.

Nadam se, kao Mladenovčanka, i kao pozorišni čovek, da će ponovno pokretanje pozorišnog festivala u Mladenovcu zapaliti iskrinu u autentičnom pozorišnom istraživanju u Mladenovcu, i da će ona razgoreti vatru nekog novog pozorišta koje će imati znak našeg Grada. Jer, u svetu je osim nacionalnih, narodnih, napušten princip profesionalnih i amaterskih pozorišta. Pozorište, najzad, kvalifikuje njegov kvalitet, a ne administracija koja je uposlena u njemu. A za sredstva se ionako konkuriše po projektima.

Zato imam nadu da ćemo već mi, na kraju našeg dvogodišnjeg mandata, a naslednici svakako, videti kako Mladenovac dobija svoje pozorište, uz pozorišnu salu i infrastrukturu pozorišnog čina, koja je neophodna.

Evo predstava koje predlažem za festival TETAR U JEDNOM AKTU, koji će se održati od 2. do 8. oktobra 2006. u Mladenovcu:

1. Volela bih da festival započne u slavu pozorišta, predstavom koju njeni akteri vole da nazovu "Ljubavnom izjavom pozorištu". To je komedija 'GRETA, STRANICA 89', autora Luca Hibnera, u režiji Borisa Liješevića, u kojoj izvrsno igraju Jasna Đuričić i Boris Isaković. Ova predstava, koja govori o pozorištu, o onima koji su "od građe od koje se prave snovi", kako kaže Šekspir, koji sanjaju te voje snove pred našim očima i imaju sopstvenu nostalgiju na one koji su pre njih na sceni bili... Ovo je predstava Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu, a oboje protagonista su, na poslednjem Festivalu komedije u Jagodini dobili "Čurane" za svoju umetnost.

"GRETA jeste komedija, i to vrhunska, ali je više od toga istinski pozorišni krik u koji su stale sve tuđe, razočaranja, muke, uzdasi, suze i ko zna šta sve još komplikovanog, stresnog pozorišnog života...", kažu o svojoj predstavi akteri.

2. Druga po redu predstava na našem festivalu, osim što je vrhunska po kvalitetu, ima dva značajna zadatka: najpre, da proširi značenje pozorišnog žanra na takozvani neverbalni teatar, na onu vrstu pozorišta kojem nisu potrebne reči da bi se izrazilo. Drugi zadatak bi bio, da primerom malog Slovačkog pozorišta iz Bačkog Petrovca pokaže kako jedan po obimu mali teatar, u malom gradu, može da postane profesionalni i da dobije najviše svetske nagrade. Ako ima pravu ideju o tome koja je njegova pozorišna misija.

U pitanju je autorski projekat reditelja i glumca Miroslava Benke, 'HLEBA I IGARA', Slovačkog pozorišta iz Bačkog

Petrovca. Ovo je priča o umetničkom fotografu i njegovim sećanjima na sopstvene korene, rituale života i smrti iz detinjstva, uz uživanje svih gledaočevih čula u učestvovanju u ovom pozorišnom prazniku.

Predstava je bila prikazana na BITEF-u i dobila, nedavno, Gran Pri na međunarodnom festivalu FADJR u Teheranu, u teškoj svetskoj konkurenciji od preko 200 ostvarenja.

3. Treće večeri festivala bi bilo prikazano još jedno pozorišno čudo: predstava 'HELVEROVA NOĆ', Kamernog teatra 55 iz Sarajeva, autora Ingmara Vilkvista, u režiji Dina Mustafića. U predstavi igraju Mirjana Karanović i Ermin Bravo, maestralno. Predstava je najnagrađivaniji projekat Kamernog teatra 55 u istoriji tog pozorišta. Dobili su glavne nagrade u Kairu, Istanbulu, Rijeci... 'HELVEROVA NOĆ' je predstava koja se ne gleda ni lako, ni rado. Ali je obrazac iz kojeg mladi glumci treba da se uče svojoj teškoj i nezahvalnoj umetnosti.

Jedna je od "kristalnih" nacističkih noći. Mladi Helver, dečak sa ograničenim sposobnostima, mladi nacist, vraća se u sirotinjski stan, gde ga čeka njegova jedina prijateljica...Do kraja predstave, videćemo svu strahotu Istorije, koja je najsureovija prema slabima. Ali, i svu veličinu Ljubavi i Žrtve...

4. Četvrta predstava na festivalu TEATAR U JEDNOM AKTU doneće publici relativnu relaksaciju. Imajući u vidu veliki jubilej, 200 godina od rođenja Jovana Sterije Popovića i njegov genijalni talenat da ukaže na groteskne mane našeg roda, predstava koju predlažem, 'LAŽA I PARALAŽA', u režiji Dragana Jakovljevića i u produkciji Teatra Joakim Vujić iz Kragujevca je pravi primer tumačenja Sterijinog dela koje ostaje verno autorovoj ideji, a moderno u svom izvodenju. Igrano na sasvim osoben način, ovo rano Sterijino delo je postalo groteska ovog, mešetarskog i lažljivog doba. Izvrsna režija, odlični glumci, zanimljiva postavka čine da sam ovoj 'LAŽI I PARALAŽI' dala prednost pred još nekoliko, izvedenih u ovoj pozorišnoj sezoni.

5. Pozorišna predstava 'DVIJE', Ateleja 212 bi bio moj izbor za četvrto veče festivala. Autorka je mlada Tena Štivičić, koja se, u međuvremenu, oglasila sa još nekoliko uspešnih pozorišnih komada, od kojih je "Nemreš pobjeđ od nedjelje" nedavno odigran na maloj sceni istog pozorišta. Autorka se bavi usamljenošću mladog čoveka, žene, pre svega, u urbanom okruženju, koje, paradoksalno, ne daje povod ni priliku za kvalitetnu komunikaciju. Rediteljka je Snježana Banović, a igraju zvezde Ateleja 212, Jelena Đokić, Aleksandra Janković, Stela Četković i Svetislav Gončić.

"U suštini, spisateljica pri tom vešto izbegava da komad bude samo inventar karakterističnih detalja, uspeva da oni pojačavaju živost i upečatljivost likova, i opisanih događaja, i obrta u radnji, onoga što je posebno u ljudskim sudbinama i uvek jeste pravi predmet prikazivanja u svakom iole ozbiljnom pozorištu...", kaže u svojoj kritici za ovu predstavu NINov kritičar, Vladimir Stamenković. "Takav, kakav jeste, komad 'DVIJE' deluje katarzično na beogradske gledaoce, jer im omogućava da u ogledalu stvarnosti prepoznaju i sopstvenu situaciju, što bi postizale i drame Biljane Srbljanović i Milene Marković, kad bi bile prikazane pred zagrebačkom publikom."

6. Poslednje večeri u konkurenciji za nagradu festivala, predlažem kultnu predstavu Jugoslovenskog dramskog po-

Jasna Đuričić i Boris Isaković u predstavi *Greta stranica 89*

zorišta, 'HADERSFILD', autora Uglješe Šajtinca, u režiji Britanke, Aleks Čizholm. Ovaj komad je surov i bespoštedan, tragikomičan tekst o apatridima, o odlasku, o odrastanju, o provinciji i metropoli, o lažnom pojmu normalnosti i onog drugog. U predstavi, između ostalih, igraju Goran Sušljik, Vojin Četković, Josif Tatić i Nebojša Glogovac, koji je za ovu ulogu dobio Sterijinu nagradu, a i dalje izaziva ovacije na otvorenoj sceni za nju.

To bi bila moja ovogodišnja selekcija za predstave u konkurenciji za festivalsku nagradu.

Kako je pozorište umetnost koja zavisi od ljudi koji na sceni nastupaju, a festival je u oktobru mesecu, za nekoliko meseci, predvideću mogućnost da neko bude sprečen, višom silom, da nastupi na našem festivalu. U tom slučaju, dve predstave koje predlažem da nastupe na njemu, koje bih, da festival ima više

dana, svakako uvrstila, su 'GOSPODA MINISTARKA', Narodnog pozorišta iz Banja Luke, u kojoj naslovnu ulogu igra Svetlana Bojković, u režiji Milice Kralj i Gogoljeva 'ZENIDBA' Narodnog pozorišta iz Beograda, u režiji Slavenka Saletovića, u kojoj igraju prvaci nacionalnog teatra, izuzetno dobro i efektno.

Za zatvaranje festivala TEATAR U JEDNOM AKTU, predlažem pozorišni projekat koji ne bi mogao da dođe u konkurenciju, zbog svog žanra, a izvode ga izuzetni glumci. To je kabare 'DA, TO SU BILI DANI', u kojem glume, pevaju i govore poeziju izuzetni Nebojša Dugalić i Boris Pingović, u sopstvenoj produkciji.

Nadam se, poštovani sugrađani, da će ovaj izbor predstava biti podsticajan, zanimljiv i vredan vaše pažnje.

Dragana Bošković, teatrolog
13. jun 2006.

KIJEVSKI MAJ

"Travnevy" je originalni naslov, na ukrajinskom jeziku, festivala koji se po osmi put događa u neodoljivom kijevskom pozorištu "Suzirja", što bi značilo "Zvezdara".

Nastao kao festival pobratimljenih gradova, "Kijevski maj" je to nadrastao. Danas, Elena Negresku, glavni menadžer i Oljeksij Kuželjni, direktor, smatraju svoj festival humanističkim praznikom. "Festival slavi ljubav prema životu i prema pozorištu", parola je iz kataloga. Ovde su, tokom osam godina prodefilovali i Ani Žirardo, i Marsel Marso, i mnogi drugi značajni umetnici. Kijev, inače prelep grad, u maju je prosto čaroban. Cvetaju kestenovi, u bezbrojnim parkovima, a kesten je, simbol Kijeva. Baš zbog toga, Kijevljani su proglasili maj mesec za praznik. Tada su sva kulturna događanja - i Dan grada, i Evrosong /prošlog maja/, i takmičenje uličnih bendova, pa i pozorišni festivali, kao što je "Kijevski maj".

Poslednjih godina, na ovom festivalu učestvuju po neka srpska predstava: "U mreži", Kruševačkog pozorišta, "Jasmin na stramputići", beogradskog Teatra Slavija, "Zlatno runo", Beogradskog dramskog...

Ove godine, pre nekoliko nedelja, na istom tom skupu, nas je predstavljalo beogradsko Narodno pozorište, sa predstavom "Kovači", Miloša Nikolića, u režiji Stefana Sablića. I ne samo to. U isto vreme, vrlo preduzimljivi mladi ljudi, dr Dejan Ajdačić, lektor na Katedri za srpsku vrlu prestižnog Univerziteta Ševčenko i naš ambasador, Goran Aleksić, uz pomoć Ministarstva kulture Srbije, organizovali su prevodenje i objavljivanje "Novije srpske drame" na ukrajinskom

Lidija Daniljuk, predstava *Krivica* Nebojša Romčevića

jeziku. U knjizi su se našli: Aleksandar Popović, Ljubomir Simović, Nebojša Romčević, Dušan Kovačević, Biljana Srbljanović i Milena Marković.

Na sceni avangardnog istraživačkog pozorišnog centra "Les Kurbas", upriličena je teatarska promocija srpske drame, pod naslovom "Srpski kapričo" i knjige drama. Ukrajinci su pripremili odlomke iz Romčevićevog, Markovićevog i Simovićevog dela. Vrlo efektno i uspešno.

Svake večeri, u toku nedelju dana, Kijevljani su mogli da vide, prevedene, snimljene pozorišne predstave iz Srbije. Medijski javni servis Srbije, Redakcija igranog programa, ustupila je deset snimaka pozorišnih predstava po delima savremenih srpskih pisaca. I to je bio pun pogodak.

Na festivalu "Kijevski maj", osim naših, nastupili su još i: Izraelci, Švajcarci, Česi, Nemci, Švedani i Finci. Lepo društvo!

D. B.

DUNAVSKA ODISEJA 2007.

Pre šest godina, 2000. započeli smo razgovore, u Internacionalnom institutu za mediteransko pozorište /IITM/ o izvesnom, zapravo neizvesnom projektu u saradnji sa UNESCOm, zvali smo ga ODISEJA. Pronađen je školski ratni brod "Konstanca", u rumunskoj luci Braila. Brod je bio nosač helikoptera, sa kadetskom posadom. Na njemu smo organizovali ODISEJU, mada se niko nije nadao da će nam to i uspeti.

2003. godine, isti brod je, sa veselom pozorišnom družinom na palubi, oplovio istu rutu: Korzika, Francuska, Španija, Maroko, Tunis, Malta, Sicilija, Sardenja, Italija, Slovenija, Hrvatska, Srbija, Albanija, Grčka, Turska, Rumunija... U Prvoj ODISEJI, predstava je bila pod istim naslovom, "Odiseji". Režirala je Rumunka, Katalina Buzojanu. U drugoj ODISEJI, na brodu se igrao multimedijalni projekat, "Memorija mora", u režiji kapetana plovidbe, Rišara Martena, reditelja, glumca, vlasnika Kompanije Rišar Marten iz Marseja, i glasovitog pozorišta "Turski", u kojem je, po tradiciji, sedište ODISEJE.

Ove, 2006., agilni Viržil Ogašanu, slavni rumunski pozorišni glumac, predložio je novu ODISEJU - po podunavskim zemljama! Nastala je konsternacija! Mnogi članovi / 24 mediteranske zemlje čine IITM/ su upitno digli obrve, na početku svih Žoakin Benite, iz Portugali- je, koji je istim gestom propratio i mediteransku ODISEJU. A na samom kraju tog reda - naš Pepe, direktor IITMa, Hoze Monleon, koji uvek ima pravo objašnjenje i za neobjašnjive stvari!

"Dunavska ODISEJA je legitimni nastavak dve prethodne ODISEJE", započeo je svoj vatreni, strasni, mediteranski pledoaje Rišar Marten. Muk. "Dve umetničke, humanističke, avanture... Koje su dale novu scenu savremenoj pozorišnoj kreaciji... Brod mira nastavlja svoju plovidbu!"

Na pomen "broda o kojem sanjaju pesnici", svi učesnici ODISEJE / Vladan Brković, naš glumac, učestvovao je u naše ime/ su se trgli. Ona ideja, koja je zapalila Mediteran, učinila je svoje. Pravo objašnjenje je, ipak, dao Monleon: "Dunavom, sever Evrope dolazi do

mediteranskog peska!", izbacio je parolu i dobio aplauz.

Od tog trenu, maja ove godine, DUNAVSKA ODISEJA je počela da se ostvaruje. Dogodiće se septembra 2007., na brodu koji, opet, daje Rumunija, ali, ovoga puta, to nije ratni brod. To će biti turistička lađa za krstarenje, sa mnogo kabina, visokog luksuza. Nas dve stotine će biti učesnika - glumaca, performeru, pevača, pesnika, filozofa, političara! Jer, na brodu će biti permanentni forum, kao i u svakoj luci, gde brod mira pristane.

Luke DUNAVSKE ODISEJE su sledeće: Gurgiu, Ruse, Turn Severin /Rumunija/, Beograd /Srbija/, Budimpešta /Mađarska/, Bratislava /Slovačka/, Beč /Austrija/.

Brod je dug 120 metara, ima 92 kabine, dve restoranske sale, dva salona visokog konfora, prostor za 180 gledalaca, za naše forume...

Dunav, simbol Evrope, spojiće Sever i Jug. Opet. Do sledeće ODISEJE.

Dragana Bošković

Savez dramskih umetnika Srbije
raspisuje

JAVNI POZIV - KONKURS za predlaganje kandidata za dodelu Nagrade MILOŠ ŽUTIĆ

Nagrada se dodeljuje za najbolje glumačko ostvarenje na scenama profesionalnih pozorišta Srbije i Crne Gore, u predstavama premijerno izvedenim u periodu od 30. juna 2005. do 30. juna 2006. godine.

Osnovna merila su: da je ostvarena uloga, velika ili mala, tragalačka i da se može označiti kao putokaz u razvitku glume, kao i da je glumac, stariji ili mlađi, osvedočio svoju posvećenost umetnosti glume i odgovornost prema misiji pozorišta.

Predlagači kandidata mogu biti profesionalna pozorišta, dramski umetnici, pozorišni kritičari, redakcije stručnih i časopisa iz oblasti kulture, kao i umetničke ustanove i udruženja.

Predloge sa pisanim obrazloženjem poslati na adresu:

Savez dramskih umetnika Srbije,
Beograd,
Studentski trg 13/VI,

ili e-mailom, na adresu:
sdus@net.yu,

najkasnije do
15. septembra 2006. godine.

Goran Aleksić, Dragana Bošković, Irina Volicka, reditelj

ŠESTO BIJENALE SCENSKOG DIZAJNA

U organizaciji Centra za scensku umetnost i tehnologiju "JUSTAT" i Muzeja primenjene umetnosti, od 7. do 30. septembra u Beogradu biće održano 6. Bijenale scenskog dizajna. Program ove najznačajnije manifestacije u našoj zemlji posvećen dizajnu i tehnologiji u scenskim umetnostima održaće se u Muzeju primenjene umetnosti, Hali 3 Beogradskog sajma, galeriji "Ozon", Domu omladine, Muzeju Jugoslovenske kinoteke i drugim prostorima u gradu.

Na Bijenalu se mogu prijaviti radovi realizovani u toku 2004, 2005. i 2006. godine, a konkurs je bio otvoren do 15. juna. Pravo učešća imaju svi autori i producenti iz SCG, kao i oni umetnici koji su svoje projekte realizovali u inostranstvu. Takođe, za nagrade Bijenala mogu konkurisati i stvaraoci iz inostranstva

koji su učestvovali u domaćim produkcijama.

Od ove godine, u okviru programa Bijenala, biće pokrenuta nova međunarodna sajamska manifestacija "Bi ekspozicija - Međunarodni sajam scenske umetnosti i tehnologije" koji će biti održan od 15. do 18. septembra u Hali 3 Beogradskog sajma. Ovaj događaj predstavljaće nezavisnu autohtonu izložbu u okviru Bijenala koja će imati za cilj da na jednom mestu posetiocima predstavi sve mogućnosti i potencijale izvođačke umetnosti i produkcije.

Organizatori Bijenala raspisaće i javni anonimni konkurs na temu Beograda kao urbane scene, koji će biti otvoren za studente svih škola i nivoa obrazovanja.

Najveći uspeh ovogodišnjeg Bijenala, prema oceni prof. Radivoja Dinulovića, je učešće naše zemlje na Praškom kvadrirje-

nalu, najuglednijoj svetskoj izložbi pozorišne scenografije, kostimografije i arhitekture. Prof. Dinulović kao komesar prezentacije SCG u Pragu, pojasnio je da će tema nastupa naše zemlje biti odnos između grada, arhitekture i scenskih događaja u Beogradu. Za nacionalnu postavku na Praškom kvadrirjenalu zadužen je prof. Branko Pavić. Njegovom koncepcijom transformacije i izgradnje beogradskih scenskih objekata u poslednjih pet godina, naša zemlja će ambiciozno nastupiti na Praškom kvadrirjenalu na kojem do sada nismo postigli neke značajnije uspehe.

A kao svojevrsni dar Beogradu, Pozorišni institut u Pragu pripremio je poseban program kojim će svečano biti otvoreno ovogodišnje 6. Bijenale scenskog dizajna.

Isidora Masniković

IV TEATARSKA INTERNACIONALNA BEOGRADSKA AVANTURA (TIBA)

Međunarodni festival pozorišta za decu i mlade (4-9. jun 2006.)

Ovogodišnji festival 'TIBA', četvrti po redu, reflektovao je heterogenost formi i sadržaja u okvirima evropske pozorišne produkcije za decu i mlade. Na programu, i u konkurenciji za nekoliko nagrada o kojima su odlučivala dva žirija, našlo se devet predstava, međusobno dakle, vrlo različitih, i po sadržajima koje tretiraju, i po načinima na koje ih scenski prezentuju: od vrlo ozbiljno konceptualizovanih, umetnički vrednih ("U senci Hamleta" stokholmskog Dramatena, "Slon i Krokodil" danskog teatra Corona La Balance, "Okamenjeni princ" beogradskog Malog pozorišta "Duško Radović"), preko manje ili više zanimljivih, osavremenjenih interpretacija klasičnih narativa za decu ("Pepeljuga" beogradskog pozorištanceta "Puž", "Baš čelik" Dječijeg pozorišta Republike Srbije), savršenih mejnstrim predstava za decu ("Ivica i Marica" Dječjeg Kazališta iz Osijek), produkcije koja i nije posebno prilagođena deci i mladima ("Priče zapadnih Slovena" pozorišta Theatre of Generations iz Sankt Peterburga), do umetnički sasvim bezvrednih spektakala ("Mala sirena" irske trupe Big Telly Theatre).

"Slon i krokodil" reditelja Marka van der Veldena, bazirana na slikovnici holandskog pisca i ilustratora Maksa Velthuijsa, izvođački je izuzetno precizna predstava, sa elementima tragikomedije. Protagonisti su Slon (igra ga Soren Moller Pedersen) i Krokodil (Pio Simonson), komšije koje svoj odnos započinju bučnim svađama, pakostima, mržnjom, koje će se tokom radnje predstave transformisati u duboko, iskreno i dirljivo prijateljstvo. Predstava je realizovana sa vrlo malo reči (uključen je narator koji publiku uvodi u radnju, njegova priča se emituje preko zvučnika), i definisana je njihovom spretnom, fizički naglašenom igrom (treba napomenuti da Pio Simonson nije školovan glumac, već da je klov). Pojedini scenografski i kostimografski detalji su duhovito ostvareni (npr. fotografije njihovih članova porodice), muzika se živo izvodi (krokodil je violinista, dok je slon bubnjar), što sve zajedno ovu predstavu čini konceptualno čistom i umetnički značajnom.

Mark van der Velden je režirao i predstavu "Okamenjeni princ", sa srpskim glumcima, na Večernjoj sceni Ma-

log pozorišta "Duško Radović", koja je takođe prikazana na četvrtom festivalu 'TIBA'. Nastala na osnovu romana Elgarda Jonsona (dramatizacija Heninga Mankela, adaptacija Igora Bojovića), predstava se bavi problemom odrastanja dečaka koji je svoju mladost proveo u instituciji za lečenje psihičkih bolesnika, uzrokovano krizom identiteta sa kojom se suočio tokom detinjstva (majka je napustila oca i njega, zajedno sa troje njegove braće). Veldenov "Okamenjeni princ" je bitan zbog koncepta prostora (i izvođači i publika sede na sceni, publika okružuje izvođače), zatim zbog slobodnog, fleksibilnog pristupa u oblikovanju likova (sve likove superiorno igraju dva glumca, Goran Jevtić i Ivan Tomić), kao i zbog društvene relevantnosti (predstava direktno i aktivno komunicira sa problemima mladih, što je važno per se, imajući u vidu da je naša pozorišna praksa, posebno u domenu teatra za decu i mlade, dominantno eskapistička, odnosno retko pretenduje na to da se suoči sa realnošću).

"U senci Hamleta", prema tekstu Irene Kraus, napisanom na osnovu Šekspirove tragedije, jedna je od umetnički najzobilnijih predstava koje su izvedene na festivalu. Igrana u zgradi Narodnog pozorišta, na tri različita prostora, predstava koju je na sceni stokholmskog "Dramatena" režirala Agneta Ehrensvard, mogla bi da posluži kao recept za uspešnu interpretaciju Šekspira u domenu teatra za mlade. Esencija tragičnog sveta ovog elizabetanskog pisca je nesporno zadržana, dok je sa druge strane kontekst odvijanja radnje osavremenjen, u velikoj meri približen mladim ljudima.

Koncept prostora predstave je zaista funkcionalan i specifičan; igra je počela u holu pozorišta (ispred scene "Raša Plaović"), koji je predstavljao aerodrom, gde je radnja inicirana saopštavanjem vesti Hamletu da mu je otac umro, nakon čega se protagonisti onesvestio. Zatim su se izvođači, praćeni publikom, popeli na prvi sprat, u jednu malu, tesnu, klaustrofobičnu sobu, gde su gledaoci bili prinuđeni da se ekstremno zguraju, da bi mogli da prate Hamletovo isprazno blejanje u televiziju, a onda i vrlo dramatičnu raspravu sa majkom, koja se okončala Hamletovom fizičkom mani-

festacijom besa. Potom su se izvođači i publika preselili na jednu ad hoc montiranu scenu, vrlo malu, gde se odigrao ostatak predstave. Izrazita kamernost prostora je stvorila jedan naglašen osećaj skučenosti, efektne klaustrofobije. Scenografija, kao i kostimografija, je jednostavna, crna, elegantno minimalistička, a ceo ansambl "Dramatena" je izuzetno emotivno, psihološki realistično oblikovao likove Šekspirove tragedije (Hamleta, Ofeliju, Gertrudu, Laerta...). U predstavi se upotrebljavaju i lutke, projektuju se senke, što sve stvara jedno markantno bogatstvo izraza. Predstava "U senci Hamleta" je u velikoj meri utemeljena u savremenoj popularnoj kulturi, čime se mladoj publici posebno približava smisao tragedije: Hamlet, npr. sluša pank muziku, što će biti efektno ironično iskorišćeno kada se emituje pesma "God Save the Queen" grupe Sex Pistols, Ofelija peva jednu pesmu Madone, koje tematski referira, takođe ironično, na odnos sa Hamletom, porodica na televiziji gleda vesti koje se odnose na savremene, evropske političke probleme (npr. problemi sa valutom), itd.

"Alisa" beogradskog pozorišta "Boško Buha", nastala po motivima dela Luisa Kerola, u režiji Marije Milenković, važna je zbog inovativnog pristupa u stvaranju pozorišta za decu i mlade, u okvirima srpske produkcije. Iako dramaturški donekle konfuzna, predstava je vrlo zanimljiva zbog vizuelne i auditivne poetičnosti, kombinovanja elemenata pozorišta senki i koreodrame, koji upečatljivo manifestuju Alisinu usamljenost, strah, konfuziju, nezastučenost, i potragu za sigurnošću. Predstava je verbalno sasvim svedena, simbolična, asocijativna, što je sve čini umetnički vrednom i progresivnom u kontekstu naše produkcije pozorišta za mlade.

"Mala sirena" irske trupe Big Telly Theatre Company, nastala prema bajci Hansa Kristijana Andersena, iako je izazvala definitivno najveće interesovanje na festivalu, prevashodno zbog ambijentalnog koncepta (predstava se izvodila na bazenu "Tašmajdan"), pokazala se kao najlošija predstava (posmatrano iz ugla pozorišta kao umetničke prakse). Andersenova bajka je sasvim banalizovana i obesmišljena, njeni važni poetski, simbolički, filozofski, metafizički aspekti su sasvim zanemareni, odnosno, od nje su ostali samo fragmenti fabule, pri-

kazani u začudjuće amaterskoj, nepristojno transparentnoj formi, zbog čega predstava u celini deluje kao jedno turističko pozorište, neprijatno jeftina zabava. Poznata priča o Maloj sireni koja se prilikom svog prvog izlaska na kopno zaljubljuje u princa, predstavljena je uz spektakularno svetlo i muziku, izrazito površnu glumu, koja više odgovara nekakvoj paradi, ili sletu, no pristojnoj pozorišnoj predstavi. Pri tome ni tehnička plivanja izvođača nije nimalo zavidna (ako se izvođenje već dominantno bazira na plivanju, logično bi bilo da su u podelu uključeni profesionalni umetnički plivači, posebno zato što glumačko umeće ovde očigledno nije prioritet). Ipak, u smislu vrednovanja programa celog Festivala, nesporno je opravdano (i dobro) da se i ovakav umetnički bezvredan šou prikaže publici, jer se na taj način stvara generalno bogat repertoar, čime se daje veoma dobar uvid u raznovrsnost pozorišne produkcije za decu i mlade.

U toku ovogodišnjeg festivala 'TIBA' održana je javna diskusija u vidu internacionalnog sastanka ASSITEJ-a (Svetska mreža profesionalnih pozorišta za decu i mlade), sa temom "Pozorište za decu i mlade - bežanje od realnosti i/ili

suočavanje sa realnošću?", za koju se ispostavilo da je bitna skoro samo u našoj sredini. Učesnici razgovora iz Danske i Švedske su objasnili da se kod njih uopšte ne postavlja pitanje da li pozorište za mlade treba da konfrontira publiku sa realnošću, odnosno, kod njih se podrazumeva da se autori direktno i ozbiljno bave problemima odrastanja mladih u savremenom društvu, eksplicitno ih izlažući stvarnosti, što je u našoj teatarskoj praksi definitivno ređi slučaj (ipak, situacija polako počinje da se menja, zahvaljujući npr. recentnijim predstavama pozorišta "Duško Radović", ili festivalima ove vrste). Ta činjenica treba neprestano da bude na umu našim pozorišnim autorima, za šta se, između ostalog zalaže i pomenuti ASSITEJ, njegov srpski centar, koji je ove godine, prvi put u okviru festivala 'TIBA', dodelio nagradu za značajno umetničko dostignuće (predstavama "Slon i krokodil" i "Alisa"), sa ciljem da se našoj javnosti skrene pažnja na relevantnost pozorišnog stvaralaštva za decu i mlade, koje je nesporno, u velikoj meri, ovde marginalizovano.

Ana Tasić

U senci Hamleta

Alisa

DODELJENE NAGRADE NA IV TIBA FESTIVALU

Grand Prix "Okamenjenom princu"

IV Teatarska internacionalna beogradska avantura - TIBA dobila je svoje pobjednike. Najboljom predstavom u celini proglašena je predstava dansko-srpske koprodukcije, "Okamenjeni princ" Pozorišta "Duško Radović", po romanu Edgarda Jonsona u režiji i scenskoj adaptaciji Marka van der Veldena.

Jednoglasnu odluku da nagradu Grand Prix festivala ponese ova predstava doneo je žiri u čijem sastavu su bili: Dr Tulin Saglam, iz Turske, Michèle Dhallu iz Francuske i Milena Bogavac iz Srbije.

Svoju odluku žiri je obrazložio rečima: "Kombinujući tematski i formalno uzbudljiv tekstualni predložak sa vrhunskim glumačkim izrazom mladih snaga beogradskog pozorišta, reditelj je kreirao zaokruženo, precizno scensko ostvarenje koje predstavlja pravi primer savremenog pozorišta za mlade."

Specijalnom nagradom za nove pozorišne tendencije nagrađena je predstava "Alisa" po motivima priče Luisa

Kerola, u režiji Marije Milenković i produkciji Pozorišta "Boško Buha". Ocenjujući predstavu kao hrabar, pionirski pokušaj da se dečijem pozorištu pristupi na drugačiji način kojim se doprinosi izgrađivanju ukusa i pozorišne kulture kod novih generacija, žiri se složio da ova predstava ne potcenjuje inteligenciju i smisao za lepo kod mlade publike. Ono što predstavu "Alisa" čini posebnom je moderna dramaturgija, ali i sofisticirani vizuelni elementi, ples, scenski pokret, muzika, svetla, boje.

Pored Grand Prix i Specijalne nagrade, žiri ovogodišnjeg TIBA festivala dodelio je i Specijalnu pohvalu predstavi "Slon i krokodil" danskog pozorišta "Corona La Balance", u režiji Marka van der Veldena. Po mišljenju žirija, "Slon i krokodil" je topla, jednostavna, virtuosno odglumljena, ali i odsvirana predstava koja najmlađu publiku pleni smislom za humor, a da pri tom ne gubi ništa od poučnosti. Svoje snažne poruke prenosi na neposredan, živopisan i duboko teatralan način.

M.J.

Okamenjeni princ

SAOPŠTENJE ŽIRIJA ASSITEJ-A

Žiri za dodelu nagrade ASSITEJ-a, u čijem sastavu su bili, Diana Kržanić Tepavac, Ana Tasić i Stevan Bodroža, izdao je saopštenje povodom dodele nagrade za značajno umetničko dostignuće u kome se kaže:

Ovogodišnja teatarska internacionalna beogradska avantura ponudila je bogatstvo formi, sadržaja i različitih pristupa u shvatanju pozorišta za decu i mlade i time u potpunosti opravdala svoje ime te uistinu bila prava avantura za sve nas pa je pred žiri postavila komplikovan zadatak da donese odluku o dodeli Prve ASSITEJ nagrade za značajno umetničko dostignuće.

Složenost ovog zadatka iskazana je u tome što je gotovo svaka predstava na ovogodišnjoj TIBI u scenskom izrazu i tematsko žanrovskom identitetu dosegla najviše nivoe umetničke zaokružnosti. Dodatnu komplikovanost čini to što su predstave namenjene publici različitog uzrasta, što podrazumeva drugačije pro-

bleme sa kojima su se predstave suočavale i razrešavale ih kao i raznovrsne kriterijume za vrednovanje predstava. Zato je žiri jednoglasno odlučio da ovu nagradu podele dve predstave:

"Slon i Krokodil" pozorišta Corona La Balance iz Danske i "Alisa" Pozorišta "Boško Buha" iz Beograda.

Predstava "Slon i Krokodil" poseduje jedinstvenu glumačku virtuosnost, preciznost i plemenitu jednostavnost koja pleni publiku svake dobi; od dece najmlađeg uzrasta do zrelih ljudi i na filozofski i duboko human način nudi modele razrešavanja konfliktnih situacija.

"Alisa" je predstava koja u kontekstu savremene srpske pozorišne produkcije za decu i mlade istražuje neuobičajene scenske forme posebno u oblasti vizuelnog i poetskog izraza i time pomera granice u umetničkom stvaralaštvu u našoj sredini.

PUSTIMO DECU NEK' RASTU

Subotički međunarodni lutkarski festival

Na 13. Međunarodnom festivalu pozorišta za decu u Subotici okupilo se veselo društvo iz: Španije, Francuske, Izraela, Italije, Turske, Kine i Amerike, a bili su i "stari" gosti festivala, teatri iz Belorusije, Rusije, Mađarske, Poljske, Slovačke, Češke, Bugarske i BiH. Njima su se na festivalu pridružila naša pozorišta iz Zemuna, Niša, Novog Sada i grada domaćina, Subotice.

Iako je 24 predstava izvedeno na 23 jezika bez prevoda, naišle su na odličan prijem. Govor scene je dovoljan za razumevanje, a deca odlično procenjuju i otvoreno pozdravljaju kvalitetna ostvarenja.

Među gostima festivala bili su Tatjana Savinkova, reditelj i umetnički rukovodilac 'Teatra na Nevi' iz Sankt Peterburga, Hartmund Topt, pozorišni kritičar iz Berlina, Viktor Klimčuk, reditelj i umetnički direktor Lutkarskog

pozorišta 'Lalka' iz Belorusije, Ilko Vatanas, profesor iz Bugarske.

Žiri, u čijem sastavu su bili dr Henrik Jurkovski, mr Eva Farkašova, Luko Paljetak, mr Edi Majaron i dr Siniša Jelušić dodelio je Grand Prix nagradu za najbolju predstavu Estonskom državnom lutkarskom pozorištu iz Talina za predstavu "Mali vilenjak".

Ruslana Kudašova je dobila Nagradu za najbolju režiju u predstavi "Priča o konju" Lutkarskog pozorišta Brest iz Belorusije.

Glumačke nagrade dobili su: Laura Kibel iz Italije za glumačko-animatorsko majstorstvo u predstavi "Idi tamo kuda te noge vode", Tvrtko Jurić iz Zagrebačkog kazališta lutaka za lik Papagena u predstavi "Čarobna frula", Marta Uri za lik Gerde u "Snežnoj kraljici" Pozorišta "Maska" iz Žešova (Poljska), Božena Bijelić za lik Pamine u predstavi "Čarobna frula" Dječjeg pozorišta iz Banjaluke (BIH), Svetlana Mihajlović i

Kineska predstava u Subotici

Stanislava Miroslavljević za lik Babe u predstavi "Carev zatočnik" Pozorišta lutaka iz Niša.

Nagradu za vrhunsku kolektivnu animaciju dobili su Ansambli Lutkarskog pozorišta "Žangžou" iz Kine i Pozorište "Pas lualica" iz Sankt Peterburga (Rusija), dok je Lari Dž. Hant (SAD) dobitnik nagrade za ostvarenje više likova u predstavi "Animan".

Nagrada za najbolju scenografiju dodeljena je Svili Veličković za predstave "Mala sirena" Pozorišta mladih iz Novog Sada i "Čarobna frula" Dječjeg pozorišta iz Banjaluke, dok je nagrada za najbolju muziku dodeljena Sergeju Ušakovu za muziku u predstavi "Ružno pače" Pozorišta "Pas lualica" iz Sankt Peterburga.

Najbolje estetsko i tehnološko rešenje lutaka uradila je Larisa Mikini - Probo-

diak u predstavi "Snežna kraljica" Pozorišta "Maska" iz Žešova, a specijalnu nagradu za originalnost i fantaziju dobila je predstava "Čarobna frula" Dječjeg pozorišta iz Banjaluke.

Festivalskom himnom pod imenom "Pustite decu nek' rastu" deca su nam nešto vrlo jasno poručila...

M.J.

OD TUŽNOG PRINCA DO ČAROBNE FRULE: VRHUNSKI ESTESKI DOMETI

Banjalučko Dječije pozorište Republike Srpske u posljednjoj deceniji bilježi značajne umjetničke i estetske domete, naročito u drevnoj tehnici teatra sjena, kakav je Bjelošević 'Tužni princ', u inscenaciji Biserke Kolevske i vizuelnoj kreaciji sjena Svile Veličkove iz Sofije, kao i njihove zajedničke kreacije Mocartove 'Čarobne frule' kao totalni vizuelni teatar, nevidene ljepote u sinkretizmu slike i zvuka, kao čudesan spektakl audiovizuelne sinteze, jesu antologijske predstave u metamorfozama lutkarskog pozorišta na južnoslovenskom prostoru zapadnog Balkana i njegovog evropskog konteksta.

U godini kada banjalučki teatar za djecu obilježava svoju pedesetogodišnjicu (1955 - 2005), dakle, svoju umjetničku, estetsku, profesionalnu zrelost, treba reći da je u tome najveća zasluga uglednog književnika, upravnika i umjetničkog animatora Predraga Bjeloševića, koji na najbolji mogući način upravlja, osmišljava i ostvaruje vrijedne umjetničke predstave s izabranim dramaturzima, rediteljima, kreatorima lutaka, scenografima i kostimografima, kompozitorima, u relativno skromnim scenskim uslovima, s dobrom organizacijom i produkcijom, s njegovanom i vaspitanom dječijom publikom. Svoje umjetničke domete ovaj poletni i posvećeni teatar je postigao upravo zahvaljujući darovitom ansamblu vrsnih glumaca animatora, koji su se uporedo sa svojim profesionalnim i umjetničkim zadacima posvećivali studijama glume i dramskih umjetnosti na nedavno otvorenoj Akademiji umjetnosti u Banja Luci. Dr Branko Gavella je

s pravom govorio da bez škole nema teatra.

Rukovodeći teatrom, uporedo, kao čovjek književnosti i poezije, Predrag Bjelošević je sticao temeljna znanja iz dramskih umjetnosti, pozorišne tehnike i estetike svojim magistarskim studijama na Sofijskom univerzitetu, na Katedri za lutkarstvo Teatarskog instituta "Krsto Sarafov", kod uglednog mentora prof. Nikoline Georgieve, zaslužne rediteljke bugarskog i evropskog modernog lutkarstva.

Vraćajući se iz Sofije, ali i čestih gostovanja i stručnih susretanja u beogradskim pozorišnim krugovima, kao i na festivalima pozorišta za djecu u Subotici i Kotoru, gdje su upravo ovjenčane najvećim umjetničkim nagradama i priznanjima predstave 'Tužni princ' i 'Čarobna frula', Bjelošević i Banjalučki dječiji teatar su krenuli na svoje evropske magistralne puteve i mnoge pozorišne festivale uz umjetničke, estetske i etičke savjete vrsnog poznavaoa i stvaraoa Ranka Risojevića, književnika i kulturnog podvižnika, ličnosti golemog dramskog znanja i umijenja, kao dugogodišnjeg umjetničkog savjetnika. Naravno, njima se pridružuju i drugi dramski stvaraoi iz Banja Luke, kao i gostujući umjetnici i teatrolozi. Ovdje treba posebno istaći veliku društvenu i kulturnu brigu za ovaj podmladeni teatar gradonačelnika grada Banja Luke i Skupštine grada, koji su pomažući djelatnost i razvoj teatra na najbolji način vraćali djeci njihova ljudska prava, pravo na umjetnost, radost, igru i vaspitanje, u najtežim godinama našeg

života, "godinama koje su pojeli skakavci", da ne kažem aždaje...

Peta decenija mukotrpnog i dramatičnog života Banjalučkog teatra za djecu obilježena je stvaranjem Međunarodnog festivala pozorišta za djecu, koji je još više i još svestranije unaprijedio dramsko i lutkarsko scensko stvaralaštvo za djecu. Banja Luka je tako postala svojevrsni multikulturalni i multinacionalni pozorišni centar u ovom dijelu Evrope. Susreti i sretanja s boljim i najboljim čine nas još boljim. Tu estetičku, umjetničku i etičku maksimu imao je kreator ovog pozorišnog svakogodišnjeg okupljanja kao osnovno pozorišno načelo.

Tokom obilježavanja pedesetogodišnjeg jubileja upriličen je međunarodni

Naučni simpozijum posvećen temi SAVREMENOG LUTKARSTVA DANAS. Estetička saopštenja uglednih teatrologa, naučnika i umjetnika biće objavljena u Zborniku radova, s naučnom aparaturom. I ovo je još jedan dokaz valjanog animatorskog pozorišnog djela Predraga Bjeloševića, još jedno umjetničko životno djelo u nastajanju - WORK IN PROGRESS. Naravno, Peđa nije jedan i jedini u tom značajnom umjetničkom i kulturnom poduhvatu. Činjenica da je on PRVI MEĐU JEDNAKIMA - PRIMUS INTER PARES, vidljivim i nevidljivim animatorima čudesne umjetnosti za koju će Žil Romen negdje reći: "Onoga dana kada marionete - lutke - budu zauzele mjesto među nama koje zaslužuju, ljudi koji su ih potpuno zaboravili biće zapa-

njeni, kada vide šta su one u stanju da urade."

Šta još reći o banjalučkim čarobnjacima teatra za djecu i njihovom 'Tužnom princu' i 'Čarobnoj fruli' nego li da su to predstave za antologiju savremenog lutkarstva danas u Evropi i svijetu. Imao sam privilegiju da to raspoznam i nagradim estetskim sudovima i umjetničkim priznanjima na internacionalnim festivalima čiji sam bio stručni sudija. Istorija banjalučkog teatra će u ovim i ovakvim predstavama imati svoje najbolje stranice, a umjetnost pozorišta za djecu i savremeno lutkarstvo svoj puni smisao u sistemu dramskih reprezentativnih umjetnosti.

dr Radoslav Lazić, teatrolog

SCENSKA UMETNOST NA SAJMU

Uvremenu preorijentacije ka tržišnoj ekonomiji i scenska umjetnost je dobila svoj sajam: Prvi balkanski sajam scenskih umjetnosti (1ST BALKAN PERFORMING ARTS MARKET - BPAM)! Na inicijativu i u organizaciji Grčke organizacije za kulturu (Hellenic Culture Organization), koja deluje pri Ministarstvu kulture Grčke, sajam je održan u Solunu, od 1. do 4. juna. Na njemu su učestvovali umjetnici i institucije kulture 12 zemalja Balkana.

Osnovna ideja ove manifestacije je bila promovisanje kulturne saradnje između zemalja u regionu, razmena iskustava i da se prikaže presek aktuelnih umjetničkih tendencija. "Ovakav vid plasiranja umjetničkih proizvoda, u velikom broju evropskih zemalja odavno je postao praksa." rekla je tim povodom, Anja Suša, umetnički direktor Malog pozorišta 'Duško Radović'.

Učesnici su imali svoje štandove, obezbeđenih 30 minuta za scenska izvođenja i priliku da na međunarodnoj konferenciji, na temu komuniciranja stvaralaca, govore o sopstvenim problemima predstavljanja na svetskom tržištu.

Na sajmu je bilo više od 170 učesnika iz oblasti pozorišta, savremene igre i muzike koje su se predstavile na komercijalnom, odnosno, izložbenom štandu.

Srbiju je predstavilo 16 umjetničkih grupa i 6 institucija kulture.

Zajedno su predstavljali:

- Bitef teatar (sa koreodramom 'Senke' u režiji i koreografiji Ivane Ašković i Borisa Čakširana);

- Jugokonzert (nastup Gudačkog kvarteta 'Rubikon', uživo);

- Malo pozorište 'Duško Radović' (na "showcase"-u su izveli odlomak predstave 'Okamenjeni princ');

- Pozorište 'Boško Buha' ("showcase" sa predstavom 'Alisa' u režiji Marije Milenković);

- Pozorište lutaka 'Pinokio' (deo lutkarske predstave za odrasle, 'Ivice' Dragoslava Todorovića) i

- Pozorište 'Puž'

Samostalno su nastupili Narodno pozorište, Madlenianum, Nju moment, Kolarac i veliki broj horova i kulturno-umjetničkih društava.

O učešću na ovom sajmu, na konferenciji za novinare, održanoj po povratku iz Grčke, Anja Suša je rekla: "Akcent našeg gostovanja nije bio na prodaji predstava, već prvenstveno na praviljenju kontakata i razmeni informacija, što je svaka ustanova sa našeg zajedničkog štanda uspjela da ostvari, jer smo dobili zanimljive koprodukcijske ponude. Istovremeno, ovakav vid prezentovanja značilo je i direktan plasman našeg rada na

međunarodno tržište, budući da su prošle nedelje Solun poselili direktori i menadžeri ustanova kulture iz čitavog sveta, a interesovanje koje su pokazali nije bilo ništa manje od interesovanja naših suseda."

Na sajmu je bilo više stotina direktora festivala i drugih predstavnika kulturne industrije iz SAD, Velike Britanije, Nemačke, Italije, Španije, Holandije, Danske, Irske, Švajcarske, Švedske i sa Kipra, ukupno 3.000 učesnika. Predstavnici kulturne industrije iz Evrope složili su se da je Balkan za njih gotovo nepoznata teritorija i da je sajam bio odlična prilika za upoznavanje sa kulturnom scenom tog regiona.

Sajam se završio sa zaključkom o neophodnosti stvaranja kulturnih mreža, adresara umetnika, grupa i institucija, kako bi se pospešila kulturna razmena, uključujući razmenu ideja u okviru regiona i šire. Predloženo je i da se sajam održava biennialno.

Učešće na Prvom balkanskom sajmu scenskih umjetnosti podržano je od strane Sekretarijata za kulturu Skupštine grada Beograda i Ministarstva za kulturu Republike Srbije, a pokrovitelj putovanja u Grčku bilo je saobraćajno preduzeće 'Lasta'.

M.J.

PESMO MOJA, ZAMIRIŠI SVETOM

Zmajevе dečje igre

Zmajevе dečje igre, 49. put ovog juna završene su vatrometom, uprkos kiši, zahvaljujući kojoj su, opet, potrajale i koji dan duže od planiranih šest (od 6. do 11. juna).

Pod motom "Pesmo moja, zamiriši svetom", boje dece ove godine je, između ostalih programa, "brnilo" i nekoliko predstava. Šidsko pozorište "Branislav Nušić" izvelo je "Pepeljugu", Gradsko pozorište iz Rume "Nesrećnu Kafinu",

sremskokamenički vrtić "Svitac" - "Priču o raku krojaču", OŠ "Đura Daničić" iz Novog Sada "Pubertetlije", dok su Pančevci poručili "Sačuvajmo planetu za budućnost".

Zmajevu radost zbrajali su i ugljevički "Cvrčak" sa svojom "Zavrzlamom", Budvanski dramski studio sa "Sasvim običnom pričom o bolestima" i Novosadska škola glume i scenskog pokreta projektom "Dete je čovek u odelu deteta".

S.M.

OSMA "ZLATNA ISKRA"

Međunarodni lutkarski festival u Kragujevcu

Od 14. do 19. maja u Kragujevcu je po osmi put održan Međunarodni lutkarski festival na kome su izvedene predstave iz Šangaja, Osijeka, Kragujevca, Zemuna, Zrenjanina, Sofije, Niša, Plovdiva, Skopja, Novog Sada, Užgoroda... Festival je organizovan vrlo zanimljivo i uspešno. Organizuje ga Kragujevačko Pozorište za decu na čelu sa direktorom Zoranom Đorićem (inače osnivačem i Pozorišta za decu i "Zlatne iskre"), koji za potrebe festivala angažuje nekoliko honorarnih organizatora, pošto celo DP ima jedva pet zaposlenih.

Festival redovno otvara predstava pobednica sa prethodnog, prošlogodišnjeg festivala, što je dobro iz više razloga. Prvo, publika ima još jednu šansu da vidi pobedničku predstavu, a drugo, žiri i učesnici (pogotovo oni koji nemaju iskustvo) mogu lako da uspostave kriterijume i vrednosni sistem festivala.

Svaka predstava u konkurenciji igra se dva puta za redom, od 10 i od 12, ili od

16 i od 18 časova, dok se predstave izvan konkurencije (a to su obično ne-lutkarske igrane predstave za decu, pozorišta domaćina) igraju samo jednom, na zatvaranju.

Kragujevačka pozorišna publika očigledno voli ovaj festival, pošto su sva izvođenja dupkom puna. Igra se na sceni teatra "Joakim Vujić" i na sceni Kragujevačkog Pozorišta za decu, koja se nalazi u Domu sindikata (zavisno od tehničkih zahteva konkretne predstave). Saradnja između dva kragujevačka teatra je, dakle vrlo dobra i kolegijalna. Gosti, ako žele, imaju mogućnost da ostanu tokom trajanja celog festivala, dakle da pogledaju sve konkurentne projekte i da se upoznaju sa izvođačima iz drugih delova sveta, što je običaj davno zaboravljen na skoro svim ostalim festivalima. U ovim vremenima "ubranja" čvrsto se ukorenila neprijatna navika da teatri dolaze na festivale, odigraju svoje i odlaze, a da pri tome ne vide ni ko je igrao pre ni ko posle njih, a

kamoli da prate čitav festival, mada je jedna od važnih funkcija festivala upravo međusobno upoznavanje i uspostavljanje saradnje među učesnicima. Jer, ako ne vidimo šta rade drugi, ne možemo tačno proceniti ni šta smo sami uradili i koliki nam je domet. Na taj način svako za sebe ponovo otkriva toplu vodu. Tek ako vidimo kakvi su drugi, shvatićemo kakvi smo sami. U Kragujevcu se o ovome vodi računa, što je za svaku pohvalu, kao što je odlično i da se predstave izvode po dva puta te svaku može da vidi skoro 1000 mališana. Čitav festival ima preko 10 000 gledalaca, što je svakako zavidna cifra koja potpuno opravdava sredstva uložena u ovu kulturnu manifestaciju. Osim toga, po zakonu velikih brojeva čak ni prihod od ulaznica nije zanemarljiv, premda su karte višestruko jeftinije nego u Beogradu, npr.

Neke atraktivnije predstave sa festivala gostuju i po mestima u okolini Kragujevca. Pod atraktivnije misli se na one koje ekskluzivno dolaze iz daleka, kao što je ove godine bila Šangajska predstava "Prolećni koncert"

D. K.

NAGRADE

Žiri "Zlatne iskre" dodeljuje desetak nagrada u raznim kategorijama, sastoji se od tri člana i menja se svake godine. Ovogodišnji žiri: Ljubivoje Ršumović, književnik, Predrag Bjelošević, profesor režije lutkarstva i Šramo Gabor, reditelj iz Pečuja, podelio je nagrade ovako:

Specijalnu diplomu ZA UKUPAN SCENSKI UTISAK predstavi "Čarobno Kenzovo oružje", zemunskog Pozorišta "Pinokio". Takođe, Dragiša Kosara, dobio je GLUMAČKU NAGRADU za ulogu pripovedača i ostale uloge koje igra u ovoj predstavi.

Specijalnu diplomu za KOLEKTIVNU GLUMAČKU IGRU predstavi "Pepeljuga" Pozorišta za decu Kragujevac.

Predstava "Carev Zatočnik" Niškog lutkarskog pozorišta, već obilno nagradivana na drugim festivalima i ovde je dobila dve nagrade. ZA MUZIKU - Nenad Milosavljević - Galija i ZA KREACIJU LUTAKA - Erika Janović.

GLUMAČKU NAGRADU osvojio je i Aleksandar Dragar za ulogu Brdimira u Zrenjaninskoj predstavi "Čarobna svirala vilenjaka Milana".

SPECIJALNU ZLATNU PLAKETU osvojilo je Šangajsko pozorište iz Kine za predstavu "Prolećni koncert".

Predstava "Sama u kući" Prestoničkog lutkarskog pozorišta iz Sofije može se smatrati pravim pobednikom osmog festivala "Zlatna iskra". Osvojila je NAGRADU ZA REŽIJU - Biserka Kolevska, GLUMAČKU NAGRADU - Javor Gigo, NAGRADU ZA SCENOGRAFIJU I UKUPAN SCENSKI UTISAK - Svila Veličkova i NAGRADU ZA NAJBOLJU PREDSTAVU. Dakle, osvojila je četiri ključne od ukupno desetak nagrada. Već nekoliko puta se desilo da pozorišta iz Bugarske odnesu najprestižnije nagrade na ovom festivalu, što deluje začuđujuće samo onima koji nisu videli predstave. Onima koji su gledali jasno je da je bugarski lutkarski teatar u celini pravo malo teatarsko čudo.

PREDSTAVLJAMO VAM KRAGUJEVAČKO POZORIŠTE ZA DECU

Sanja Mateić, Nevena Brzaković, Darija Nešić i Ivica Vidojković u predstavi *Mamina Maza* (Foto: Dopuđa)

Sala

Ovaj mali teatar, koji za sada ima samo 5 zaposlenih, (direktor, administrativac, dva tehnička lica i jedna glumica) zamišljen je i organizovan vrlo "tranziciono". Radi u Domu sindikata, koji neki još uvek zovu Dom samoupravljača, gde ima 1,5 kancelariju i 1. prostoriju za fundus i garderobu.

Zgrada u kojoj rade još mnoge druge institucije i lokali (pošta, kafanica-kladionica itd.) se nalazi u centru grada i ima odličan prilaz sa svih strana. Ne baš uslovnu i prilično zapuštenu salu, koja je svojevremeno napravljena verovatno za konferencije ili slične dosadne manifestacije, pozorište, po unapred dogovorenem rasporedu, deli sa mnogima.

Ako se u rasporedu desi greška može vam se lako dogoditi da vam na probu uđe 400 uniformisanih policajaca na primer, kojima je tu zakazan neki seminar ili već tako nešto... Pa, čik nemoj da prekineš probu, ako si junak! Salu izgleda koriste, za svoje potrebe, i razne političke partije, sindikati... (što je kompatibilno sa policijom, dok sa pozorištem za decu baš i nije...) i ko zna ko sve još... Greške u rasporedu, srećom, događaju se retko. Ali, s obzirom na broj i raznorodnost korisnika sale nije sasvim jasno ko je najdirektnije odgovoran za njeno održavanje, čišćenje i eventualnu rekonstrukciju, koja bi joj vrlo, vrlo prijala. Postoji priča da je svojevremeno Pozorište za decu imalo šansu da od sponzora i donatora pribavi ozbiljan novac za sanaciju sale, ali im

ista nije odobrena iz straha da posle toga ne "prisvoje salu". Tako je sala ostala takva kakva je... Scena je plitka i prilično uska, a ima dva nivoa, između kojih je visinska razlika oko 50 cm, dakle oko 3 stepenika. Ovo diktira ne smo izgled (obavezno minimalnog) dekora nego i način igre, dok ovde napravljenu predstavu inhibira prilikom gostovanja na normalnoj sceni. Proscenijum je znatno širi, ali takođe plitak. Tehnički je slabo opremljena, ima svega nekoliko reflektora, svi iz sale, stropni, na kojima se vrlo teško menjaju sijalice. Među plafonskim sijalicama u sali radi svaka prestupna.

Shodno kupovnoj moći Kragujevčana cene karata u ovom teatru su sasvim simbolične. Oko 50 dinara, kao sladoled.

Repertoar i produkcija

Produkcija pozorišta osmišljena je na najbolji mogući način i potpuno je usklađena sa potrebama Kragujevca, odnosno kragujevačke dece. Pošto "pokrića" širok dobnij dijapazon pozorište proizvodi jednu lutkarsku (za manju decu) i jednu igranu (za manju i veću decu) predstavu godišnje. Premijere se uvek planiraju za takozvane špičeve sezone (mart/oktobar) i izlaze na vreme, bez odlaganja. Nakon premijere reprize se igraju udarno, oko tridesetak ili četrdesetak komada, u prvim narednim mesecima, dok predstavu ne vidi sva, ili skoro sva raspoloživa publika, koja dolazi orga-

nizovano. Zatim se delimično "zaleđuju" da bi se, po potrebi, igrane povremeno na gostovanjima, festivalima ili u slobodnoj prodaji, dakle subotom. Za gostovanja Pozorište ima svoj čuveni stari ljubičasti kombi. Sujeverje o nepodobnosti ljubičaste boje za teatar za Kragujevčane ne važi! Oni su svojim ljubičastim kombijem prokrstarili pola Evrope. U Kinu (gde je gostovanje već utanačeno) sigurno će ipak ići avionom - neke druge boje.

Autori (pisci, reditelji, kostimografi, scenografi, muzički saradnici, dizajneri lutaka itd.) predstava su uvek gosti, ponekad iz Bugarske (za lutkarske predstave), iz Beograda ili iz Teatra "Joakim Vujić" za igrane. Autori na pripremi predstave rade prosečno oko mesec dana. Ovo je jako dobro jer se na taj način dobijaju raznorodne predstave, sa različitim relevantnim estetikama, i ne ulazi se u manir ili šablon u kakav ulaze neki drugi teatri za decu koji koriste stalno iste autore i reditelje.

Umetnici i izvođači

Za razliku od nekih pozorišta iz takozvane unutrašnjosti koja imaju stalno zaposlene glumce, ali bez glumačkih škola, u kragujevačkom Pozorištu za decu igraju isključivo školovani glumci - koji tamo nisu zaposleni. Jedinu svoju stalno angažovanu glumicu pozorište sada stipendira na Akademiji za lutkarstvo u Sofiji gde će ona uskoro diplomirati. Osim učestvovanja u skoro svim predstavama ona obavlja i mnoge druge poslove u teatru, asistira gostujućim

rediteljima, vodi namenske programe, učestvuje u organizovanju itd. Ostali glumci koji nose repertoar ovog teatra angažovani su po projektu za skroman honorar. Većinu njih čine nezaposleni diplomci Prištinske akademije, Beogradske Akademije lepih umetnosti i BK akademije. Ponekad gostuju i glumci iz teatra Joakim Vujić, takođe mladi i obrazovani, koji rado igraju za decu. Oni doduše nisu lutkari, ali su školovani glumci, sa fakultetom, pa po svemu odgovaraju Pozorištu za decu, koje kao što smo napomenuli ima i repertoarsku liniju igranih predstava. Osim toga oni su i u lutkarstvu već stekli iskustvo igrajući u ovom teatru. Već više od godinu dana Pozorište za decu pokušava da zaposli još troje mladih glumaca, koji u ovom trenutku imaju po pet-šest naslova i nose repertoar teatra, ali se tome odupiru nadležne strukture vlasti, a shodno opštem republičkom trendu da se glumci više ne zapošljavaju. Trend, (za koji se ne zna precizno ko ga je smislio, a svi se "vade jedni na druge") ne da nije dobar, nego je pogibeljan, pogotovo za kragujevačku situaciju. Retki su gradovi u Srbiji koji imaju toliko i takvih mladih glumaca na dispoziciji, ali ne smeju da ih zaposle. U većini mesta gde nedostaju glumci, a takvih mesta ima mnogo o čemu je LUDUS već pisao, glumaca zapravo i nema, nego bi se morali pozvati odnekud (najčešće iz Beograda), što znači da ih pre svega treba animirati, da im valja obezbediti i smeštaj itd. Kragujevački mladi glumci su već u Kragujevcu, tu žive i rade (honorarno) i zaposliti ih (makar po ugovoru na 4 godine)

potpuno bi odgovaralo ne samo pozorištu i glumcima nego i opšte proklamovanom trendu da se mladi i školovani ljudi zadržavaju u zavičaju, gde im valja obezbediti posao i egzistenciju. Ovaj proklamovani trend, za razliku od gorepomenutog (o nezapošljavanju glumaca) - uopšte se ne uvažava. Nije jasno zašto mladi, talentovani i obrazovani ljudi ne mogu da dobiju posao u pozorištu u kome već rade i u gradu gde su rođeni i žive!?! Zar ne bi bilo normalno da se "trendovi" i "proklamacije" ipak profiliraju i prilagode konkretnoj "situaciji na terenu"?! Jasnije je da nije lako dovesti glumce iz Beograda u Piro, gde su plate tanke, posao velik i raznorodan, mogućnosti za širu afirmaciju male, a smeštaj u zajedničkom iznajmljenom stanu. Mada ni u ovom slučaju nismo sigurni da je nemoguće naći mlade glumce koji bi na to pristali, bar na neki ograničen period, 2-4 godine, npr. Kao što bi neki rado otišli i u Vršac (gde nedostaje 6 glumaca) kad bi im to stvarno, ozbiljno bilo ponuđeno. Ali potpuno je sigurno da bi troje mladih glumaca o kojima se radi u kragujevačkom Pozorištu za decu rado ostali u svom gradu, u svom teatru, bez postavljanja posebnih uslova. Posebna je pogodnost što bi pozorište angažovalo dve glumice i jednog glumca, dok svi ostali traže (ako uopšte, ako stvarno traže!) uglavnom muškarce. Nadamo se da će ova mala neprijatna zavrzlama biti rešena na najbolji mogući način i da će nadležne strukture imati razumevanja za potrebe Pozorišta za decu i za potrebe dece, na koncu konca!

D. Kosačević

POBEDA NA FESTIVALU PUNI SALU

Gotan Jevtić i Ivan Tomić nagrađeni u Sankt Petersburgu

Glumac Goran Jevtić ima bogato iskustvo kad je reč o učešću na internacionalnim pozorišnim festivalima. Ali to nije sve, upravo predstave u kojima igra vrlo često bivaju nagrađene. Predstava "Okamenjeni princ" u režiji Mark van der Veldena, a u koprodukciji Pozorišta 'Duško Radović' i Kraljevskog danskog pozorišta iz Kopenhagena upravo je nagrađena i na festivalu TIBA. Nešto ranije, Goran Jevtić i Ivan Tomić, nagrađeni su u Sankt Petersburgu na festivalu 'Raduga' za ostvarene uloge u ovoj predstavi. Zanimalo nas je kako izgleda takmičiti se sa predstavama i glumcima iz celog sveta? Da li je moguće uporediti našu i stranu pozorišnu produkciju? Gde zaostajemo, a u čemu prednjačimo?

Kada govorimo o baletu, glumi i odlasku na mesec, i o tome da li je neko nagrađen iz ovih oblasti, mi govorimo o Rusiji, jer ona je matica svega ovoga. Tako da nagrada tamo dobijena ima veliki značaj i lično i profesionalno. Ponosan sam na nju. Pored toga pripadam školi

koja se bazira na Stanislavskom, tako da mi je i zbog toga draga. Festival 'Raduga' u Sankt Petersburgu okuplja mnoge asocijacije i evropska pozorišta za mlade, a kod nas jedino Večernja scena Radović gaji takvo pozorište. Mada, i Večernja scena Buha pokušava da se orijentise na mladu, odnosno tinejdžersku publiku. Nagrade koje smo Ivan Tomić i ja dobili na festivalu 'Raduga' su najveće nagrade za mušku ulogu. Bili smo jako ponosni, jer ja sam recimo gledao i druge predstave za koje sam verovao da će biti nagrađene. Neke i jesu, ali u drugim kategorijama. Odgledali smo i predstavu "And now back to SSSR" o kojoj nam je govorio Jovan Ćirilov jer je pokušavao da je dovede na prošlogodišnji BITEF, i ona je sjajna. Bile su tu i predstave iz Francuske, Poljske, Bugarske, Rusije, Jermenije... celog regiona.

Mladi Jevtić je ranije bio nagrađen na festivalu u Kotoru za ulogu u predstavi "Šargor" Igora Bojovića. I tada je internacionalni žiri presudio da je on najbolji. Po čemu smo mi izuzetni, a po

čemu zaostajemo kada se nađemo u konkurenciji sa stranim predstavama, glumcima?

Srpski, ali i balkanski teatar kasni u teatru u onome u čemu kasni i u životu. U tehnološkim dostignućima, pomeranju granica u estetskom identitetu predstave. U stilu, dizajnu svetla, zvuka... Ono u čemu ne kaskamo, već prednjačimo je fenomenalan spoj naše osećajnosti, načina na koji prilazimo ulozi i svemu onome što je suština glume. To nekako svuda, u celom svetu užasno pali. U "Okamenjenom princu" je reditelj Danac koji ima nemačko-englesku preciznost, tekst je švedski i ima širinu i sagledavanje sveta iz centra i na kraju tu je slovenska širina i emotivnost igre. Mislim da je to ključ našeg uspeha sa ovom predstavom. To se potvrdilo ponovo na festivalu TIBA.

Pitali smo ga i da li festivali inače imaju veliki značaj među pozorišnim stvaraocima, da li se iščekuju festivalski dani, da li je to način da se afirmišu predstava, pisac ili glumac, ima li kompeticije, i da li su nagrade generalno

gledano važne za karijere onih koji ih dobiju, odnosno ne dobiju? Goran kaže da i jesu i nisu važne.

Važni su festivali, jer mi smo nakon dobijene nagrade na festivalu 'Raduga' i gostovanja u jednoj televizijskoj emisiji imali prepunu salu. Unosili smo stolice da publika ne bi stajala. To se ponovilo i na festivalu TIBA. Ali to nije bio slučaj pre festivala. Marketing tu ima veliku ulogu, jer danas se i ratovi i borbe vode

marketinškim sredstvima. Kada kažete taj i taj film je nominovan za Oskara, potpuno je drugačije nego da uopšte nije nominovan. Ali, sa druge strane, neke nagrade sam sanjao sa 21 godinom. Sada me baš briga da li ću ih dobiti. Ima obezvređenih festivala, zna se ko će dobiti nagradu bez obzira što su svi svesni da se baš te sezone pojavio fenomenalan, potpuno svež i nov umetnički izraz.

Vesna Vukajlović

Goran Jevtić i Ivan Tomić u Okamenjenom princu

PRVO PISCI - NA FUDBAL KO STIGNE

Festival savremene nemačke drame Stucke - Mulhajmski dani teatra bio je domaćin nesvakidašnjeg okupljanja. U čast Svetskog prvenstva u

fudbalu, od 2. do 6. juna, trideset i dvoje dramskih pisaca, uglavnom mladih, pozvani su iz trideset dve zemlje učesnice prvenstva. U programu "Prvo pisci" uče-

stvovali su od našoj javnosti poznatog Mire Gavranca iz Hrvatske do izuzetno uspešne i delikatne Nehme Samini iz Irana, pa do moje malenkosti s kojom sam morao da predstavljam čak dve države, dva oka u glavi.

U Nemačkoj se svake godine premijerizuje oko 140 novih dramskih tekstova, a uz to još barem pedesetak aktuelnih prevoda sa drugih jezika. Selekciju posle odgledanih svih novih 140 drama prave pet osoba (dva novinara, dva profesora i urednik TeaterHeute) a petočlani žiri (dva dramaturga, novinar, glumac i antologičar) bira najbolju predstavu, a svake godine to čini drugi ljudi. Ove godine nagrađena je Cappuccetto Rosso od Rene Poleša, dobitnika iste ove nagrade i 2001. godine u koprodukciji Folksbine iz Berlina i Salzburškog teatarskog festivala. Kao i svi Reneovi tekstovi, ovaj je toliko aktuelan da pisac već posle nekoliko meseci piše novi, a brzinu produkcije pomaže činjenica da ih sam režira, sa puno video projekcija od kojih neke uživo prenose pripreme glumaca iza scene. Sjani izvođači se uglavnom šetaju i skoro samo govore, kao u "običnom životu" i samo retko dreknu ili prošapuću po koju reč i rečenicu. Naizgled haotičan tekst prepun anegdota, tračeva, vesti i komentara najbliže bio se mogao opisati kao visoko stilizovan novinarski teatar koji potresa svakodnevicu - o čemu to sve ljudi pričaju.

Nemačko savremeno pozorište jeste najviše pozorište pisca, iako su režije krajnje smejele a glumci često vrhunski u svojim transformacijama i preživljavanjima.

Bilo da su samo dvoje ili trideset dvoje, njihove partiture su zahtevne i precizne i i skoro da nema vremena za opuštanje ili olaku improvizaciju. Za razliku od pozorišta u Srbiji gde su glumci glavne zvezde koje namiguju publici prepričavajući replike i hvatajući aplauze, dok većina reditelja jedva čeka da tera progone i od daleko diriguje, smatrajući da je to dovoljno nazvati režijom, u Alemanji se puno radi i proba mesecima i za najobičnije najavljuvanje. Ovogodišnje predstave na Stucke bile su izrazito farsične i stilizovane u dokumentarnosti koja je osnova skoro svakog teksta. Groteskno se suprotstavlja naizglednoj običnosti, prenapričanost ćutanju, histerično brbljanje poetskoj svedenosti. Od predstave do predstave i unutar svake.

Čudesno džinovski posao organizatora bio je dovođenje, prevođenje i predstavljanje trideset dvoje pisca sa svih kontinenata. Da bi sve ipak imalo neke veze sa fudbalom, održan je turnir u stonom fudbalu, zabavi koju je izmislio galicijski pesnik Alesandro Finistere. Međunarodni program odvijao se u nekadašnjoj garaži za lokomotive koja je, poput brojnih fabrika, pretvorena u kulturni centar, u ovom slučaju pozorište sa 800 mesta.

Ceo skup bio je posvećen Beketovoj drami kojom smo završili sve partije i pre nego što je masovno prvenstvo i počelo. Spektakl "Kraj partije" sa 32 izvođača na nešto manje jezika igran je na vaviloničnosti ugledne konferencije. Humor je rastao iz brkanja jezika i nerazumlju-

jućih dijaloga tako harmoničnih preciznom Beketovom tekstu, vešto poništavajući dikciju, glumu i ekspresiju (toliko različite od kulture do kulture) da se i Beket uzaludno okretao u grobu.

Prezentacije prevedenih i objavljenih drama, a pred publikom na jezicima i po zamislama autora, bile su sjajno različite - od dosadnog iščitavanja, lutkarskog igranja do sijaseta video snimaka među kojima su se najviše istakli oni iz Irana i Argentine.

Mladi pisci iz celog sveta putuju, prevode se, uključeni su u mnogobrojne međunarodne koprodukcije. Toliko je da postoji ogromna produkcija kulture u svakoj normalnoj zemlji, da se radio drame u Češkoj snimaju dva puta nedeljno na više od trideset radio stanica, da pisci i režiraju, kreiraju u raznim medijima (televizija, književnost, ples, multimedija) i žive od svog rada.

Naša situacija u društvu i u odnosu tog društva prema pozorištu, nemaru i zazoru, nipoštavanju i ponižavanju umetnika, može se uporediti jedino sa Trinidadom i Tobagom. Čak su i Afričke zemlje brižnije prema pozorištima i stvaraocima, i shvataju da ono što vredni nije nerad ili valjkanje u leševima, ma koliko lepa bila, tradicije, već pravljenje tradicije i budućnosti, snažnim zamahom sadašnjosti.

Ivan Pravdić

Napomena: Autor teksta iznosi svoj lični stav o našim glumcima i rediteljima sa kojim se Redakcija ne slaže u potpunosti.

RAPORT IZ GDINJE

Ivona, knjeginja burundska, Anđela Stamenković i Slobodan Pavelkić

Od 17. do 21. maja, putujući po pozorištima u Gdini, Poljska, održan je Festival savremenih pozorišnih komada 'R@port'. Na repertoaru festivala je bilo 12 predstava, a pravi događaj i veliko interesovanje izazvao je Bitef teatar svojom odlukom da se domaćinima predstavi sa komadom napisanim po delu njihovog pisca, Vitolda Gombrovića. Reč je o predstavi 'Ivona, knjeginja burgundska', u režiji Jovana Grujića, koja je premijerno izvedena u februaru ove godinu u okviru repertoarske šeme 'Klasika, fantastika i mentalna gimnastika'. 'Ivona, knjeginja burgundska' je jedno od prvih dela Vitolda Gombrovića. Reč je o predstavi 'Ivona, knjeginja burgundska', u režiji Jovana Grujića, koja je premijerno izvedena u februaru ove godinu u okviru repertoarske šeme 'Klasika, fantastika i mentalna gimnastika'. 'Ivona, knjeginja burgundska' je jedno od prvih dela Vitolda Gombrovića. Reč je o predstavi 'Ivona, knjeginja burgundska', u režiji Jovana Grujića, koja je premijerno izvedena u februaru ove godinu u okviru repertoarske šeme 'Klasika, fantastika i mentalna gimnastika'.

Odluku, da se domaćoj publici predstavi sa komadom njihovog pisca, pozdravio je i Jacek Bunsch, organizator Festivala poljskih savremenih pozorišnih komada 'R@port' koji je tim povodom izjavio: "Bitan je moment kada se po-

zorište iz druge zemlje odluči da prikaže poljski komad. Nažalost, nešto se desilo i poljski pozorišni komadi se u svetu ne prikazuju onoliko često koliko bismo mi to želeli. Nedavno sam razgovarao sa našim prijateljima u Pragu i konstatovali smo da se dešava nešto što nije dobro. Poljaci ne promovišu svoje dramsko stvaralaštvo. Možda će sa 'R@port' biti drugačije".

Svečana inauguracija festivala održana je 17. maja. Pozorište 'Viljam Hožić' izvelo je predstavu 'Venčanje', Vitolda Gombrovića, u režiji Elma Nuganena, iz Etonije.

Vitold Gombrović je stekao svetsku slavu svojim romanima, dramama i dnevnicima, još dok je bio živ. U njegovim delima imperativ je preispitivanje postojećih vrednosti koje treba da se izlože temeljnom kritičkom rasuđivanju. Ono što Gombrovića i dalje čini aktuelnim, je što nudi jedan novi i uvek sveži pogled na svet.

M.J.

Festival javnih čitanja savremenih domaćih dramskih tekstova

PRERIJA

Od 23. do 25. maja u Kulturnom centru REX održan je prvi festival javnih čitanja savremenih domaćih dramskih tekstova u našoj zemlji namenjen promociji nove domaće drame i dramskih pisaca, pod nazivom 'Prerija'.

Festival je namenjen svim pozorišnim umetnicima koji žele da saznaju

nešto više o domaćoj dramskoj sceni, ali je jednako važan i za pisce koji tokom studija ne dožive igranje svojih komada. Jedinstvena prilika da 'čuju' svoje drame u izvođenju glumaca pruža im se upravo na ovako zamišljenom festivalu.

Festival je organizovala grupa 'SFW Nova drama', iznikla iz projekta 'NADA' Narodnog pozorišta u Beogradu.

U toku tri dana festivala, organizovana su javna čitanja neizvedenih komada pisaca nove generacije: Ivana Pravdića ('Premija'), Ive Modli ('Pre-

zentacija'), Jordana Cvetanovića ('Dilovanje emocija') i Staše Bajac ('Jutro u kući Letovih').

Tokom festivala održane su i dve tribine posvećene razgovorima o situaciji u domaćem dramskom stvaralaštvu (mogućnostima za njegov razvoj) i situaciji u pozorištima. Ovo je, ujedno, bila i prilika za promociju sajta www.nova-drama.org, koji poseduje arhivu savremene srpske drame.

M.J.

Subjektivno objektivni utisak o 51. Sterijinom pozorju

VODIČ KROZ "CRNU ZEMLJU"...

Molimo poštovane čitaocice da isključite svoje mobilne telefone! Na početku beše reč. Ljubomira Simovića. Pesnik nam je u sećanje vratio Femu. Podsetio nas na dubinu sopstvenog blata. Čuli to razni. Ali baš ih briga. Čuće to i sledeće godine. I one naredne... Pa opet, šta ih briga.

Iz Pariza na otvaranje stigla Biljana Srbljanović. Lepša nego ikad. I nekako nežnije lajava. Bolest gastarbajterska ili -život-ne-počinje-u-tridesetim- storijska? Ustvrđila da je Mijač mladi od nje. Današnji tridesetogodišnjaci ne stare u licu. Starost ih pojede iznutra. Selektor Medenica u međuvremenu podseća šta se sve O-B-A-V-E-Z-N-O mora videti. A to je SVE! Ne gine demantovanje zakona fizike ili bar konsultovanje sa onim poslanikom što je istovremeno bio na dva mesta...

"Skakavci": deca Pekićevih skakavaca, stasavala u "Porodičnim pričama", porasla u monstrume...

Na otvaranju beogradski "Skakavci". Ona mala mutava što je ćutala u "Porodičnim pričama" sad progovorila i ne zaklapa. Jako je dobro razume Isidora Minić. Nadežda je u njoj rasla još od "Porodičnih priča". Gotovo dirljivo odvratnik Niko i Ništa Nikole Simića. Rade Marković, čuti li čuti, a sve grmi... Ko zna koliko nas u Žani, Jasmine Avramović, koliko u metiljavom Milanu, Borisa Isakovića? Na prvom Okruglom stolu zaključeno da smo mi Skadar na Bojani. Na svim narednim to nije demantovano.

"Seljačka opera": nastranost seoske idile...

Briljirali poslovično odlični mađarski glumci. Ovaj put mađarski-mađarski. Divili im se naši mađarski glumci. Na njih se, nažalost, nisu ugledali naši srpski glumci. Raznežila nas "naša strankinja" Silvija Baranji. Trupa Bele Pintera njen je novi dom.

"Nahod Simeon" i "Halllajf": siroti mi, izgubljeni u vremenu i isto to u nekom novom vanvremenu...

Gledali "Nahoda Simeona", neko celog, neko pola. Ovi drugi trčali na "Halllajf". Pročulo se da je to "Exit" ovogodišnjeg Pozorja, njegovog *progressive stage*. Milena Marković bila hrabra da kaže kako je dilema "nacionalno ili nacionalističko pozorište" lažna u zemlji koja ima kolonijalni status. "Nahod" podelio publiku. Jedni odlepili na fantazmagoriju u kojoj upravnik kuva riblju čorbu, drugi sve videli kao "traljavo raštimošanu simfoniju" a "diplomate" primetile da će sve biti bolje kad upravnik nauči brže da kuva!

"Crna zemlja": Srbija, "do Tokija, il' do Detelinare," bar.

Apsolutno scensko savršenstvo!!! Beskrupulozni maskenbal demaskiranih mitova. Sterija bi bio ponosan na mladog Arpada Šilinga. On, kao i Sterija, ne misli da je Evropa kurva. Mi, Evropejci crkli dabogda, svodnici smo nas samih. Ovacije Kretaker ekipi. Pocrveneli mnogi dlanovi, neki komotno mogli i u licu. A nisu...

"U međuvremenu": Slovenci se pitali ima li života bez utopije? Neki to shvatili kao izraz nostalgije prema Srbiji...

Umetnički direktor SNG-a Primož Bebler zamerio zemljacima manjak samopoštovanja. Srbima nije zamerio višak. Haris Pašović ustvrđio da je koncept nacionalne drame prevaziđen. U zemljama ovog regiona to bi značilo samo razlog manje za svađu, razlog više da se na pomen žirija o lapotu misli kao legitimnoj stvari. Na predstavi primećeno nemanje vremena za strpljivost. Izlaznost šampionska!

"Trg heroja": Kako je teško biti sam, biti poseban... I kako je lako biti sve drugo...

Problem je u *guslanju*. Mi obožavamo taj nadnacionalni sport i sve njegove - pišanje uz vetar - discipline. I ovaj pozorišni vez podelio je publiku, koja doduše nije izlazila s predstave. Oni koji su ostali i duhom prisutni, prepoznali su Bernhardove replike kao svoje.

"Paradoks": Sve je isto, samo njega nema, a opet kao da je tu...

Mnogi se smejali onom na sceni. Neki nisu imali snage. Opet razmišljaju o pakovanju kofera. Misle isto kao Romčević. Da je vreme izneverilo tekst.

"Tiso": obračun s mitovima, bez predomišljanja i kajanja...

Zvezda Mancelovog holivudskog uspeha "Selo moje malo" Marijan Labuda u Novom Sadu igrao sramotitelja slovačkog identiteta. Predstava u matici stigla do Dnevnika. Naši neobavešteni umalo da ustanu na "Hej, Sloveni"...

"Laža i paralaža": nekad Aleksa, danas šourumovi, redkarpeti, selebriti partiji, fešnikov, tajminzi, lukovi, stajlinzi, kofibrejkovi...

Uprkos svemu, Mita - mladi Miljan Prljeta - misli da u Srbiji ipak ima struje.

Crna zemlja

Samo što svi stalno živimo u strahu da će je nestati. Reditelj Stojanović melanholiju označio kao kliničku sliku naše depresije.

"Skakavci": Pekićevi skakavci žive i u Hrvatskoj, njihova deca, porasla u nekim zagrebačkim "Porodičnim pričama", takođe izrasla u monstrume...

Hrvatska Nadežda, iako najbolja u predstavi, opet ni blizu onoj Isidore Minić. Neki mladi prvi put na delu videli razliku između beogradske i zagrebačke glumačke škole. Sem časnog izuzetka - Božidar Boban se zove - piće za beogradske profesore! I to dupla tura! Pero Kvirgić ostao bez teksta na pitanje TV novinara: "Koliko vama samima nedostaje senzibilitet za osluškivanje?" Reditelj Kica ustvrđio da ne oseća novu

nacionalnu netrpeljivost u Evropi. Možda je u pravu! Pa mi još tamo nismo stigli ...

"Tesla": čudni svetac u zemlji čuda...

Dragan Mićanović. Tesla sam. Reditelj Nikita Milivojević primetio kako je ljude danas gotovo nemoguće zaludeti oko neke ideje. Nema se vremena. Svi hoće da stignu sve. I svi uglavnom promaše sve...

"Hej Sloven(c)i", i ostali...

Možda je u pravu Jomi Janežić, ti Slovenci uvek sve prvi doznaju, svet je užasan nesporazum. Sve je nesporazum, sem susreta dvoje ljudi. Sretnimo se onda sa svojom drugom polovinom. Uključimo svoje mobilne telefone.

You have one message. Nasmehite se. Loše ste sanjali. I dalje ste u Srbiji.

S. Miletić

NAGRADE

TRIJUMF "SKAKAVACA"

Najbolji savremeni tekst 51. Sterijinog pozorja su "Skakavci" Biljane Srbljanović, a najbolja predstava festivala je ona po istoimenoj drami, koju su u režiji Januša Kice izveli glumci Zagrebačkog kazališta mladih. Sterijinu nagradu za režiju dobio je, međutim, Dejan Mijač, za "Skakavce" u JDP-u. Sterijine nagrade za glumu dobili su: Isidora Minić i Renata Ulmanski (Nadežda i gospođa Petrović u "Skakavcima" JDP-a), Urša Raukar (Žana u "Skakavcima" ZKM-a) te Dragan Mićanović (Tesla u istoimenoj predstavi zemunskog "Madlenianuma").

U Sterijance su se ove godine još upisali: scenograf Slavica Radović (zagrebački "Skakavci"), kostimograf Lana Cvijanović (beogradski "Skakavci" i "Laža i paralaža" NP Sombor), kompozitor Isidora Žebeljan ("Skakavci" JDP-a) i mladi dramski pisac Filip Vujošević koji je dobio Specijalnu Sterijinu nagradu za tekst "Halllajf". Sterijine nagrade iz Fonda "Dara Čalenić" dobili su mladi glumci Suzana Lukić (Milenica u "Halllajfu") i Miljan Prljeta (Mita u "Laži i paralaži"), dok je Sterijina nagrada Okruglog stola kritike za najbolju predstavu pripala beogradskim "Skakavcima". Sterijanac među kritičarima ove godine je Muharem Pervić i to za kritiku predstave "Hadersfeld" JDP-a, "Psumem, a pevati bi' hteo".

"Počasni krug kredom", nagradu za najbolju predstavu u selekciji "Krugovi", dobila je "Crna zemlja" mađarske trupe "Kretaker", autorsko delo Arpada Šilinga. Žirijem, u kojem su bili pozorišni kritičar i prevodilac Jovanka Dorota Čirlić Mancel, producent Branislava Liješević, teatrolog Svetislav Jovanov i kompozitor Zoran Erić, predsedavao je dramaturg Jovan Čirilov.

U znak sećanja na mladu glumicu Anđelu Žunko, koja je dolazeći na prošlogodišnji Festival poginula u saobraćajnoj nesreći, Pozorje mladih od ove godine dodeljuje nagradu za najboljeg mladog glumca. Tu su nagradu ove godine ravnopravno dobili Branka Femić i Goran Slavić, studenti II godine glume FDU Cetinje, u klasi profesora Bora Stjepanovića.

Na Pozorju su dodeljene i još neke nagrade. Između ostalih, novosadski "Dnevnik" nagradio je Isidoru Minić, kojoj je pripala i nagrada TV Novosti - "Zoran Radmilović". "Večernje novosti" nagradile su epizodu Renate Ulmanski, a Novosadski otvoreni univerzitet, na osnovu glasova publike, za najboljeg glumca proglasio je Dragana Mićanovića.

S.M.

UBIĆE NAS RAVNODUŠNOST

Isidora Minić, dobitnica Sterijine nagrade

Nije lako kad ne umeš sa sobom, još teže kad ne umeš s onima s kojima (si prinuđen da) živiš, a najgore je ipak kad to shvatiš u tridesetim, kod nas u Srbiji bez Crne Gore, prečesto samo jednom velikom početku kraja. Tad ti ne preostaje ništa drugo do da, kao u stihu Arsenala Dedića, živiš nesrećno do kraja života...

Tako žive junaci "Skakavaca" Biljane Srbljanović, svesni svog krsta, a opet nikad dovoljno jaki da ga se reše. Među njima jedino slobodna Nadežda, ista ona koja je pre nekoliko godina upečatljivo ćutala u "Porodičnim pričama". I onda i danas, za Sterijinu nagradu odigrala ju je sad već trostruka Sterijanka, Isidora Minić (treću Sterijinu dobila je Elektru).

Jesi li se od "Porodičnih priča" do "Skakavaca" pitala šta se dogodilo sa Nadeždom?

Nisam o tome razmišljala sve dok Cvele to nije pomenuo. Tekst sam dobila uoči premijere "Smrtonosne motoristike", pročitala sam samo nekoliko scena, nisam ni znala koga ću igrati i tek posle sam ukapirala da je ova Nadežda moguć sled one iz "Porodičnih priča".

Misliš li da su naši tridesetogodišnjaci već uveliko starci, ili pak veruješ

da život počinje u tridesetoj, kako tvrde momci iz sastava "Darkvud dab"?

To je super naslov albuma, da ti malu snagu, dirne te, pomisliš, jao jeste... Samo treba imati snage pa život početi u tridesetoj i ne penzionisati se kao mnogi mladi ljudi. Nažalost, istina je da smo se mnogo umorili svih ovih godina, ljudi su prevremeno sazrevali, za kratko vreme preživljavali ceo jedan život i onda je sasvim normalno što bi sada da se odmaraju, što maštaju o penziji, pecanju, plevljenju bašte, zalivanju cveća... I ja imam takav osećaj. Muka ti je kad znaš da, ma kako se trudio i vredan bio, nećeš doseći ono što si maštao i priželjkivao. I to je jadan osećaj. To razočarenje te otrezni: ili prihvatiš stvari kakve jesu, živiš od danas do sutra, zabavljaš se, ili se potpuno predaš, padneš u depresiju i ostariš preko noći. Početkom juna punim 33 godine, borim se i sama da prevaziđem tu vrstu "bola", taj prelazak, sazrevanje, nagoveštaj sputavanja, melanholiju, strah od dolazećeg, od života, starenja, od svega onoga što život donosi, posebno ovde kod nas. U tome mi mnogo pomaže pozorište.

Šta za davljenika - a naša geografija, koja sve dublje tone, to jeste - može da uradi pozorište?

Nekako sumnjam da može išta. U pozorištu, s ove i one strane scene vrti se

manje-više isti, mali krug ljudi. Veliki broj ljudi u ovoj zemlji nikad nije ušlo u pozorište, nije pročitao knjigu, nije im uopšte bitno šta se zbiva u Makedoniji, Hrvatskoj... a kamoli šta su to Rim, Pariz, kultura, gde su ljudi stigli... Naše ljude mrzi da putuju, ne zanima ih čak ni da prošetaju do Avale. Ta neznatiželja za životom ubija ljude. Odlično im je tu gde jesu, između svoja četiri zida, a to nas vodi nazad i ne dozvoljava napredak. Ne verujem da ja nekom ulogom mogu išta da promenim, ali meni je lično lakše, pa ako to još neko prepozna, bar taj mali krug, i onda je ok.

S. Miletić

Isidora Minić

MI NIKAKO DA SE OTRIJEZNIMO

Pero Kvrđić, prvi Sterijanac u istoriji Pozorja, igrao i na 51. Festivalu

Pero Kvrđić, prvi Sterijanac u istoriji Pozorja, ove godine je posle dugo vremena opet stigao na Festival. U zagrebačkim "Skakavcima" igrao je akademika Ignjatovića, a susret s njim, kao i činjenica da su neke njegove mlađe kolege prvi put, ne samo u Novom Sadu, nego i u Srbiji uopšte, te da su "Skakavci" Biljane Srbljanović, ne samo njen prvi tekst izveden u Hrvatskoj, već ujedno i prvi srpski tekst koji je posle 16 godi-

na izveden na jednoj hrvatskoj sceni, činili su gostovanje Zagrebačkog kazališta mladih na 51. Pozorju nekako dodatno uzbudljivim... Govori Pero Kvrđić:

"Naše su godine uistinu pojeli skakavci. Mi nikako da se otriježnimo, sve što nam se ne sviđa mi uporno guramo pod tepih, pa nam to svakih 10 godina opet odnekud izmili i udari nas u glavu još jače. I hrvatska porodica je u blatu o

kojem govore "Skakavci", samo možda ne tako vidljivo. Radi se ipak o dva različita mentaliteta. Srpski je otvoreniji, pa su stvari vidljivije, a hrvatski mentalitet nekako je suzdržaniji, skrivećki, pretvara se, ima tu neku masku, ali ispod nje su iste te traumatične situacije".

Slazete li se sa Srbljanovićevom koja kaže da su mladi ljudi danas stariji od starih?

Nažalost je tako. Mlade generacije, djeca, ispaštaju grijehove starijih ljudi, svojih roditelja, a stari su se sakrili iza svojih funkcija, titula, položaja, malih moći... Najveći stradalnici su mladi ljudi.

Pero Kvrđić

Mi često komentiramo materijalnu bijedu, srušene kuće... ali što je sa ljudima? Ljudi su iznutra ranjeni, izrovani su, to su nesagledive ruševine iznutra i to je najveća, drama u svakom slučaju.

Da li je ta ruševina Weltschmerz kraja 20. i početka ovog veka?

Jeste, ali to su i velika apatija, čak ravnodušnost, gubljenje kriterija i vrijednosti. U biti su to jako opasne stvari, one se događaju ispod površine i potpomognute su raznim medijima koji nas zabavljaju, stvaraju privide, dopuštaju razne lažne iluzije o životu. Ne znam što će se dalje dogoditi, niko nije prorok, ali nešto se vjerovatno mora dogoditi. "Čekajmo, nešto se sigurno mora dogoditi", tako kaže gospođa Petrović u "Skakavcima".

S. Miletić

NE PREDAJ SE, NE BEŽI, NAĐI SEBI PARTNERE I RAZMIŠLJAJ

Arpad Šiling, autor i reditelj predstave "Blackland" po kojoj ćemo pamtiti 51. Sterijino pozorje

Predstava "Blackland" budimpeštanske trupe "Kretaker" pravo je remek delo! Jedna od onih koje se, kao deo ličnog emotivnog blaga, zauvek pamte i pominju. Za "Ludus" govori njen autor i reditelj, jedva tridesetogodišnji Arpad Šiling:

O "Blacklandu" se i dalje govori kod nas. Možete li ukratko rekonstruirati njegov nastanak?

I ranije su nas u trupi interesovale aktuelne društvene teme i u tom smo kontekstu 2002. godine napravili predstavu "Hazámházám" ("Domovino, domovino"), u kojoj smo se bavili političkim stanjem posle revolucije. Dve godine kasnije, konstatovali smo da je naše nezadovoljstvo poraslo jer je naša unutrašnja politika katastrofalna. Uvideli smo da greška nije u političkoj eliti, već u nama i našoj svakodnevnici. Hteli smo da osvetlimo upravo to mentalno stanje Mađara, šta im je u duši i zato smo tražili neku startnu tačku od koje možemo da krenemo... Ja sam u međuvremenu preko mobilnog telefona uplatio opciju za hvaljujući kojoj sam svakodnevno dobijao gomilu raznovrsnih vesti - političkih, onih iz zone crne hronike, ali i onih iz privatnog života novokomponovanih diva. Kratka vest u našem modernom svetu je haiku. Ona na malo prostora nudi rezime naše tragedije. Ona je lek protiv dosade. Upravo ti sms-ovi su bili naš literarni oslonac od kojeg smo tokom jednog letnjeg kampovanja napravili pesme, a od njih scene, koje sam pomoću asocijacija dramaturški vezao i stavio u jedan sterilan, ali istovremeno i svečan laboratorijski prostor hoteći da pokažem kako je ispod sveg tog glamura još uvek trulo dno.

Jeste li zabrinutiji za gledaoce koji, kao u Mađarskoj, gađaju glumce paradajzom i vređaju ih tokom predstave, ili za sudbinu onih koji vas, kao u Novom Sadu, ispraćaju ovacijama?

Najviše sam zabrinut za svoju sudbinu. Znam da ne mogu da promenim svet i ljude u njemu. Mogu da pomognem u razmišljanju, ali svako svoje probleme rešava sam. Prava patnja se ne može pokazati u pozorištu, a protiv mržnje sam pronašao samo jedan lek - smeh.

Osim što konstatuje nemoć, moralni ambis u svakom pogledu, rađanje nekih novih isključivosti, šta "Blackland" može još konkretno da uradi?

Slobodu mašte. To što naša trupa postoji je poruka sama po sebi. Ne predaj se, ne beži, nego nađi sebi partnere i razmišljaj!

Da li ste monologom na kraju predstave, kojim ste "nacrtali" zašto ste šta

uradili, hteli da "veznete" kritičare, ili da podvučete upravo tu nemoć?

Ne volim kritiku, ona je površna i subjektivna, s čim ne bi bilo problema da kritičari o sebi ne misle kao o bezgrešnim. Nekoga podignu, a nekoga zaborave. To je stara i glupava igra i mene ne zabavlja. Zato je monolog na kraju mala odbrana naše nezavisnosti, a u isto vreme i didaktična samoironija. Dajemo do znanja gledaocima da smo i mi deo iste te priče.

Ukidanje komunizma preko noći u našem delu Evrope nije ukinulo ideološke isključivosti u glavama miliona. Šta vas u tom smislu izluđuje?

U istočnoj Evropi ljudi jednostavno hoće diktaturu. Nesposobni su da odrastu. Ako nema nekoga da odluči umesto njih, oni se zbune, frustriraju, počnu da se mrze, na kraju udare jedni na druge. Sloboda ne znači to da mogu sve da kupim što mi ponude u reklamama, već da sam sposoban da sam odlučim šta mi treba.

Ja se bojim velikih manifestacija u kojima ljudi gube glavu i viču gluposti prateći svoje borbene vođe. To me uvek podseća na nacizam. Jedino mesto gde je lepo vikati zajedno je fudbalski stadion. Ako ne razbijemo jedni drugima glave na kraju utakmice.

Zašto naš deo Evrope ne može da se oslobodi ropstva sopstvene istorije?

To je takoreći tradicija. Komunistički internacionalizam nije spojio ljude, nego je samo potisnuo i čak uništio snove ljudi, stvorio im kompleks manje vrednosti.

Mi smo kolevka agresivnosti i sve dok ne budemo sposobni da artikulišemo svoje probleme i razmenimo misli, vući će nas za nos. Naravno, ne možemo se suprotstaviti banditima sa oružjem i činovnicima koji samo žele pare. Treba da prođe još mnogo vremena da dođe generacija koja u drugom ne vidi neprijatelja, već partnera, koja nema potrebu za još više novca i za još više vlasti. Kad političari uvide da su pare i vlast ipak kratkog daha, onda će početi i da daju, a ne samo da uzimaju. Ono što mi danas preživljavamo u Evropi i Americi je propast svega onoga što je za slobodu učinjeno šezdesetih. Oni koji su se tih godina ljubili u parku u majicama sa napisom "Love & peace" danas vode firme koje uzimaju pare od miliona ljudi i koji, da bi imali još veću zaradu, ratuju sa nepoznatim ljudima iz drugih zemalja, na drugim kontinentima. Doći će generacija koja više neće verovati u protest i kvazipromene, već će početi iz dubine sve da menja. Probaće drugom da se približe tolerantno i informisano, ne

Arpad Šiling

zato što je to lepa zamisao, već zato što je to suština.

Zadivljuje vaša samokritičnost u "Blacklandu". Ljudi uglavnom vide balvan samo u tuđem oku... Šta vas tera da tako udarnički vadite balvan iz sopstvenog oka?

Ljudi od toga dobiju snagu i zbog toga su zahvalni. U Mađarskoj tradiciju imaju i rodoljublje i samokritičnost. I ja se često smejem sam sebi. To nije nikakva kompenzacija, već eliksir života.

Posle predstave ste rekli da nemate problema jer preglasno govorite o prob-

lemima. I ovde se sve može reći, ali nikog nema da nas čuje. Umesto represije, ignorancija! Koji je naredni stadijum?

Vlast se najbolje ponaša kad sebe ne shvata previše ozbiljno. Mada, ako dobro razumem, kod vas je sada najbitnije da u novoj istorijskoj situaciji budete sposobni da poredate stvari na pravo mesto. Možda nije najbitnije pitanje, kolika je Srbija - ja to znam jer kod nas već 80 godina prave problem od toga kolika je prava Mađarska - nego - ko tamo živi - da živi u miru i da se nikad više ne ratuje. Nikad više. Nije vama najgore. Nemojte samo pričati o prošlosti, nego mislite više o budućnosti. Ove odgovore pišem u Parizu gde se takođe svako žali. Jednostavno, nema najboljeg mesta na svetu, sem tog jednog na kojem momentalno stojimo.

Kako da se izvučemo ispod gvozdene zavese ispod koje bauljamo od pada Berlinskog zida?

Tako što vi prvo upalite svetlo i onda će i vaš sused i drugi vremenom početi da vas prate. Ništa nemamo od čekanja. Trebalo bi najzad da počnemo da poštujemo jedni druge, da se urazumimo, da budemo pametni, da komuniciramo, stvorimo neki novi svet u kojem ćemo se čuti i razumeti. Mene, recimo, jako

interesuje istorija, ali kad izađem na ulicu ostavim je kod kuće.

Kako funkcionirate "Kretaker"?

Nemamo stalnu scenu za igranje i probe, ali šest godina imamo stalnu truppu. Kao *ad hoc* grupa postojimo već 11 godina, dobijamo donacije od države, ali i podršku iz inostranstva. Ove godine smo imali 12 predstava na repertoaru, od klasike poput Molijerovog "Mizantropa" do savremene drame kakva je "Park za stanovnike Nibelunga" Janoša Terajija. Sa trupom ne radim samo ja, sledeće sezone režiraće dvojica kolega, a i glumci spremaju samostalnu predstavu.

Šta ćete Vi režirati u skorije vreme?

"Hamleta", sa tri muška glumca. Ovo mi je prva prilika u životu da jednu temu "izvadim iz džepa". Tu koncepciju sam ostvario već prošle godine, ali sa tri nemačka glumca u bečkom Burgteatru. Nek mi Bog oprosti, ali ja bih da ovaj tekst čujem i na mađarskom.

Pozorjem je prostrujala vest da ćete na Bitefu igrati i "Crnu zemlju"?

Dolazimo sa Čehovljevim "Galebom". Snežana Miletić

Prevela: Emina Elor,

glumica Novosadskog pozorišta/Ujvideki színház

KANJIŽA GLINOM OPEVANA

60. Avinjonski festival u znaku Jožefa Nađa

Proslavljeni kanjiški Francuz, Jožef Nađ, kodirektor je ovogodišnjeg Avinjskog festivala na kojem sa dve premijere ujedno slavi i 20 godina svog "JEL teatra". Festival, koji traje od 6. do 27. jula, biće otvoren u dvorištu Biskupske palate premijerom japansko-francuske koprodukcije "Asobu" - "Hommage a Henry Michaux" u Nadovoj režiji.

Druga Nadova premijera inspirisana je kanjiškom glinom i delom je pripremljena u Kanjiži. Sa svetski poznatim katalonskim keramičarem i slikarem Miguelom Barcelom, Nađ doslovno iz gline formira predstavu "Paso doble".

Zahvaljujući izboru čuvenog Kanjižanina u Avinjonu publika će ove godine videti nove predstave Pitera Bruka, Anatolija Vasiljeva, Zingara, Tijerija Bea... a prvi put u istoriji Avinjskog festivala, po Nadovoj želji, kao posebna komponenta ove pozorišne manifestacije biće izdvojena muzika. Program "Jazz muzika iz Mađarske i drugih mesta" mali je muzički festival u

čijem centru su sam Nađ, ali i Đerd Sabadoš, Vladimir Tarasov, Akoš Selevenji, Žoel Lenadre, Silard Mezei, Fil Minton, Sofi Anjel...

Nađ je u Francuskoj poznat i kao likovnjak. Izlagao je širom Francuske, a ilustrovao je i knjige Rolanda Barta i Milana Kundere. U Avinjonu će imati tri izložbe - grafika i dve foto izložbe - jednu sa ruskim, a dve sa kanjiškim temama. Dvadesetogodišnjica "Jel teatra" biće obeležna i filmom "Poslednji pejzaž" snimljenim u okolini Kanjiže, u kojem je Nađ jedan od kamermana.

Zanimljivo je da će i Mađarska, inače ne uvek i ne odveć naklonjena Nađu, obeležiti 20 godina rada ovog umetnika. Najpre će Debrecen u septembru ugostiti Nađu, koji će tamo izvesti "Vojceka", "Eden" i "Poslednji pejzaž", a biće upriličeno i nekoliko koncerata, filmova o njemu i okruglih stolova o njegovoj umetnosti, da bi potom nešto slično u novembru uradili i u budimpeštanskom "Barka teatru".

I Beograd se sprema da i ove godine ugosti Nađu. U septembru ćemo u organizaciji BEMUS-a i BITEF-a videti njegov "Poslednji pejzaž".

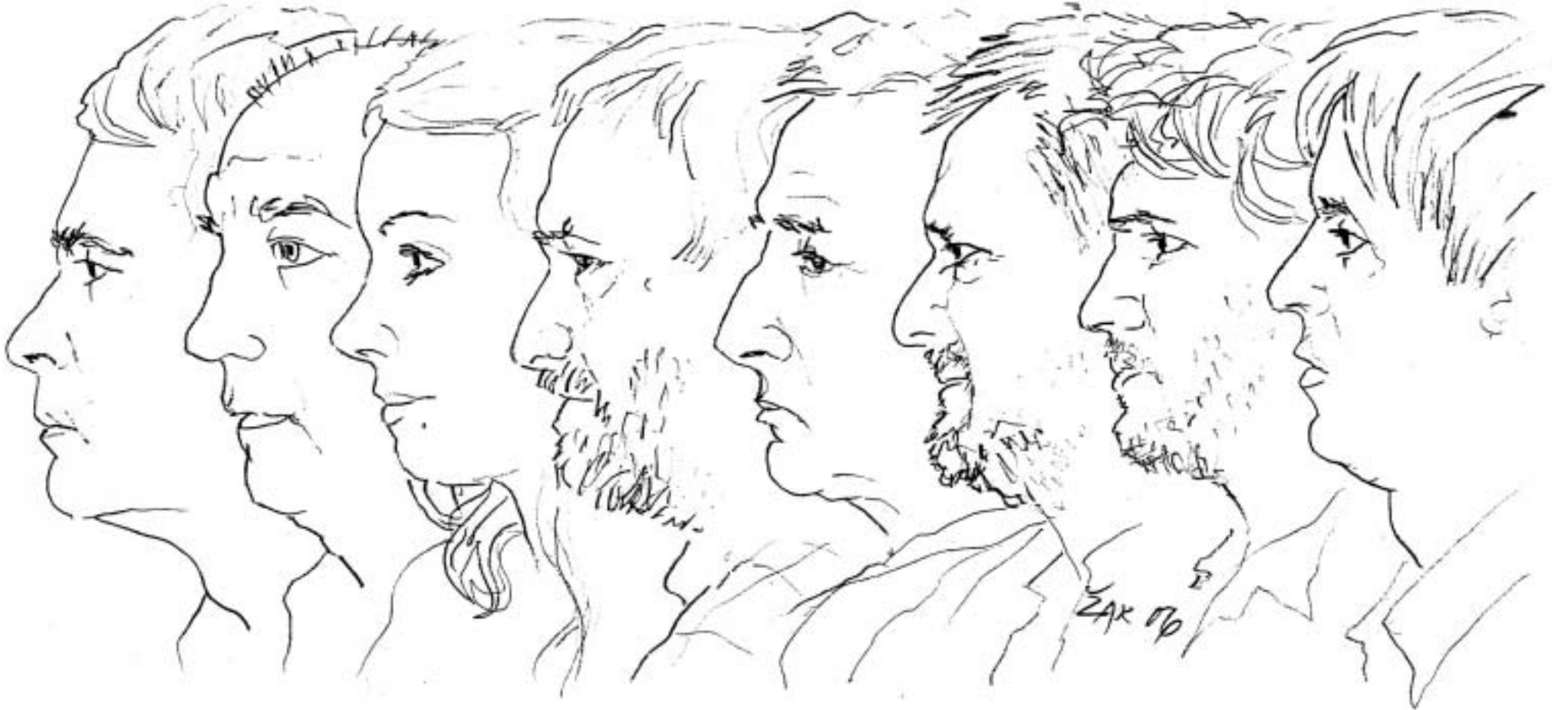
S. Miletić

Jožef Nađ

NA XI SKUPŠTINI SDUS-a IZABRANO NOVO PREDSEDNIŠTVO

Milan Gutović, glumac, istaknuti samostalni dramski umetnik - Predsednik SDUS-a

Ivan Bekjarev, glumac, profesor na Akademiji umetnosti BK potpredsednik SDUS-a

Sloboda Mićalović, glumica, samostalna dramska umetnica

Toma Trifunović, prvak Narodnog pozorišta iz Užica

Vladimir Andrić, dramaturg i reditelj iz Beograda

Dragan Vujić, glumac Pozorišta na Terazijama

Bojan Veljović, glumac Kruševačkog pozorišta

Dragiša Veljković, glumac Narodnog pozorišta u Nišu

7 : 2 ZA MOMKE
8 : 1 ZA GLUMCE
6 : 3 ZA BEOGRADANE

Za razliku od prethodnog predsedništva koje su, bar na kraju mandata sačinjavale većinom dame (glumice, dramaturzi itd.) u ovom novom ima sedam momaka (razne dobi) i svega dve devojke.

Druga, koju nemamo na zajedničkom portretu, jer nije bila na slikanju, je Milena Ražnatović, glumica.

Zanimljivo je takođe da novo predsedništvo sačinjavaju uglavnom glumci i samo jedan reditelj-pisac. Posebno je dobro što imamo čak tri predstavnika izvan Beograda. Bio je predložen i Boris Isaković, koji nije mogao da prihvati tu obavezu.

PREMIJERE

U u Ateljeu 212 dočekali Godoa

Premijera predstave "Čekajući Godoa", obeležila je kraj sezone u ovom pozorištu. Izvedena kod nas prvi put pre 50 godina, sada je predvodena rediteljom Đurđom Tešić, interpretirala Beketa iz 'pozicije novog optimizma'.

"Viktor, ili deca na vlasti" u Užicu

Surovu priču o deci koja prerano odrastaju, po tekstu Rožea Vitarka, postavio je reditelj Aleksandar Saša Lukač u užičkom Narodnom pozorištu. Predstava "Viktor, ili deca na vlasti" je nadrealna komedija, ispričana kroz crni humor, blizak Montipajtonovcima. Reditelj Lukač, zapamćen po predstavama "Klopka", "Vojcek" i "Klasni neprijatelj" se nakon četrnaest godina boravka u Kanadi, ovom premijerom ponovo obratio užičkoj publici.

"Brod za lutke" porinut u JDP

"Brod za lutke" Milene Marković, u režiji Slobodana Unkovskog je bila treća

premijera u ovoj sezoni na Velikoj sceni JDP. Muziku je komponovao Rambo Amadeus, scenograf je Meta Hočevar, a kostimografkinja je Ljiljana Proković. Ova moderna bajka se bavi temama smrti, nasilja, erosa..., a u njenom izvođenju učestvuju impresivan broj glumaca među kojima su Ljubinka Klarić, Marija Karan, Suzana Lukić, Dubravka Kovjanić, Sloboda Mićalović, Voja Brajović, Ljuba Bandović, Vojin Četković, Milena Ražnatović, Bogdan Diklić, Branislav Lečić, Nikola Đuričko, Goran Šušljik i drugi.

Vlaški vestern u BDP

Debitantski komad dramskog pisca, Dragana Nikolića, "Transilvanija", u režiji Milana Karadžića, premijerno je izveden u BDP! "Transilvanija" je klasična krimi-priča, posvećena bandi sa obale Dunava koju predvodi žena, ispričana na komičan način" rekao je reditelj, M. Karadžić. Autor, D. Nikolić, kaže da je to komad o tranziciji, ali ne onoj na koju se svaki dan navikavamo, nego onoj iz sveta živih u svet mrtvih, vampira.

Horor komedija na Terazijama

"Život Jevremov", muzičko ljubavna komedija Aleksandra Đaje, u režiji Stevana Sablića premijerno je izvedena predstava Pozorišta na Terazijama! Stefan Sablić prvi put radi u Pozorištu na Terazijama i za svoju predstavu kaže da je to kombinacija turbo folka i vampirizma.

'Iza kulisa' niškog NP

Šta se dešava iza kulisa niškog Narodnog pozorišta nije poznato! Izvesno je da je izvedena premijera komada, "Iza kulisa", Majkla Frejna koju je režirao sarajevski glumac, koreograf i reditelj Ferid Karajica. A čim se odvija iza kulisa mora i da demistifikuje glumački posao i naravno, dobro zabavi publiku.

O zeki, medi i liji, a za odrasle

Kada se poznati vicevi o zeki, medi, lisici pretoče u dramski tekst, dobije se "neodoljiva, sveža drama, nova po formi i lišena strukture na koju smo navikli"

po rečima rediteljke Jelene Bogavac. Premijera predstave inspirisane vicevima, "Dobro jutro, gospodine Zeko" premijerno je izvedena na Večernjoj sceni pozorišta 'Duško Radović'.

Veselo majmunče u Šapcu

Komad Karla Goldonija, "Sluga dvaju gospodara", u režiji Slobodana Petranovića-Šarca, premijerno je izveden u Šabačkom pozorištu, u izvođenju ansambla starijih polaznika nezavisne asocijacije glumaca "Veselo majmunče". Ovo je za kratko vreme druga premijera najmlađih šabačkih glumaca, izuzetno dobro posećena i prihvaćena od publike.

Večernja scena u Lipovom ladu

Adaptirana kamerna scena otvorena je u MZ Lipov lad gde već godinama uspešno radi Dečije pozorište 'Pan teatar'. Tako je Zvezdara dobila još jedno savremeno, tehnički na vrhunskom nivou, opremljeno pozorište koje je svoju večernju scenu otvorilo 2. juna premijerom predstave "Gospoda Olga" Milutina Bojića u adaptaciji i režiji Olge Savić.

I na kraju, 'Sam kraj sveta'

I na kraju pozorišne sezone, premijera u Malom pozorištu 'Duško Radović', diplomatska predstava "Sam kraj sveta" Žan Lik Lagarsa u režiji Vlatka Ilića, studenta pozorišne i radio režije na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu, u klasi profesora Slavenka Saletovića. Postavka ovog komada zasniva se na principima postdramskog teatra (Lehmann), pre svega 'izostavljenog tumačenja' to jest 'dokinute semiotike'. Centar 'dogadaja' pomenen je sa pozornice u polje dinamične komunikacijske razmene na relaciji scena - publika, gledaoci su oni koji dovršavaju predstavu, a igra zahteva neprestano 'kadriiranje' pogledom.

GOSTOVANJA

"Po' kile smeha" u Njujorku

Iako naslov implicira samo po' kile smeha, Njujorška publika je u dva izvođenja stand-up komedije Marka Stojanovića, dobila mnogo više. Prilagođena američkom humoru, uz obilje pantomime i gegova, predstava je izvedena na srpskom jeziku. Baveći se opštim temama (ljubav, seks, sport, gerijatrija, tašte i svekrve, političari, navijači...) još jednom smo svetu pokazali da smo jedan mnogo smešan narod...

Na turneju po SAD

Deo ansambla užičkog Narodnog pozorišta provešće tri nedelje u SAD, nastupajući sa komadom "U naviljcima" Petra Pecija Petrovića, u režiji Tomislava Trifunovića. Tokom turneje ovu pastoralnu komediju igraće u Milvokiju, Klivlendu, Njujorku i Čikagu, u čast gradonačelnika Čikaga. Iako su ovo gostovanje pomogle užičke firme i Ministarstvo za dijasporu, zbog nedostatka novca na turneju nije otišao Tomislav Trifunović, glumac užičkog pozorišta i reditelj ove predstave...

U poseti SNG

Slovensko narodno gledališče u Ljubljani bilo je domaćin JDP i Ateljeu 212. JDP je nastupali sa predstavama "Skakavci" Biljane Srbljanović u režiji Dejana Mijača, "Hamlet" Vilijema Šekspira u režiji Dušana Jovanovića i "Hadersstild" Uglješe Šajtinca u režiji Aleks Čizholm. Glumci Ateljea 212 su izveli "Smrtonosnu motoristiku" Aleksandra Popovića u režiji Egon Savina, "Veliku belu zaveru" Dimitrija Vojnova, u režiji Miloša Lolića i komad "Posetilac" Erika Emanuela Šmita, u režiji Ljiljane Todorović.

Na Pay Off-u u Nemačkoj

Tužan utisak koji je ostavila naša fudbalska reprezentacija na upravo završenom Svetskom prvenstvu u fudbalu jedino je moglo da ublaži gostovanje našeg pozorišta.

Na Festivalu "Pay Off" organizovanom povodom Svetskog prvenstva u fudbalu u Nemačkoj učestvovao je Beogradski Teatar Mimart sa predstavom "Raskršće" Nele Antonović.

Srbi, čuvajte se sebe

Pozorište 'Ogledalo' sa svojom prvom predstavom "Čujte Srbi, čuvajte se sebe" gostovalo je u Mađarskoj, u Budimpešti i u okviru gostovanja u Makedoniji u Kumanovu, Skoplju i Tetovu. Predstavu je, prema tekstovima Arčibalda Rajsa, adaptirao i režirao Duško Andić.

'To je to'

Kikinda je kao grad domaćin festivala "Dani ambijentalnog teatra" imala prilike da pozdravi teatre iz Zrenjanina, Novog Sada, Kragujevca, Beograda i Slovenije. Predstavom "To je to", slovenačkog pozorišta Cizam otvoren je festival, a predstave su izvođene na više mesta u gradu.

Cvetni udar publike

Nagrađeni učesnici 14. Pozorišnog maratona Narodnog pozorišta u Somboru tradicionalno su doživeli cvetni 'udar' publike. Na predstavama koje su se igrale 'od jutra do sutra' smenjivala su se pozorišta iz Zagreba, Varaždina, Zrenjanina, Novog Sada, Banjaluke i, naravno, Sombora. Sa nagradom "Nikola - Peca Petrović" za najboljeg upravnika sezone iz Sombora se vratio Branko Cvejić, upravnik JDP.

Šveđani u NP u Beogradu

Nakon premijere u Stokholmu, 20. maja, sa predstavom "Magbet" Vilijema Šekspira, u režiji Stašana Valdemara Holma, gostovalo je Kraljevsko dramsko pozorište 'Dramaten' iz Stokholma u Narodnom pozorištu u Beogradu. I "Mladi Dramaten" iz Stokholma je gostovao na istoj sceni, sa predstavom "U senci Hamleta" Irene Kraus, a u okviru IV Međunarodnog pozorišnog festivala za decu i mlade, TIBA.

M.J.

VESTI, DOGAĐAJI, ZANIMLJIVOSTI...

Nagrada večernih novosti

Nagradu lista Večernje novosti za najbolju epizodnu ulogu na 51. Sterijinom pozorju dobila je glumica Renata Ulmanski, za ulogu gospođe Petrović u predstavi 'Skakavci', Biljane Srbljanović, u režiji Dejana Mijača. Nagrada je uručena 20. juna na Velikoj sceni JDP-a, po završetku predstave.

Pozorište i rat

Istog dana, 20. juna, u Dah teatru Centra za pozorišna istraživanja tražili su se odgovori na pitanja: šta pozorište čini i šta može da čini u vreme obeleženo ratom, šta intelektualci, autori i ljudi iz sveta pozorišta rade u svojim razrušenim i vandalizovanim gradovima i kakav je njihov odgovor na nove moralne izazove? Svoje viđenje dešavanja na tlu bivše Jugoslavije u devedesetim godinama, s akcentom na pomenutim pitanjima, izneo je na predavanju pod nazivom 'Pozorište i rat' pozorišni reditelj i dramaturg, Naum Panovski. Vrsni poznavalac evropske i američke teorije izvođačkih umetnosti, profesor glume, režije i kritičar, autor dve knjige, Naum Panovski je i direktor magistarskih studija iz izvođačkih umetnosti na Roud Ajlend koledžu u Providensu, SAD, a njegovi radovi su objavljivani u mnogim stručnim časopisima širom sveta. Kao predavač, Naum Panovski kombinuje najbolje iz svog profesionalnog iskustva umetnika, praktičara i teoretičara.

Senke u Bitef teatru

I za Bitef teatar je 20. jun bio značajan. Legendarni junaci, drevni rituali i večne istine o borbi dobra i zla oživljeni su u koreodrami 'Senke', u izvođenju Mudra teatra, autorke i rediteljke Ivane Ašković, u koreografije autorke i Borisa Čakširan. Drevna balinežanska legenda 'Calonarang' bila je inspiracija za ovu koreodramu. Posmatranu iz savremenog ugla, predstavljena je arhetipska uloga žene u njenim brojnim manifestacijama: žena kao majka, ćerka, ljubavnica, hraniteljka i uništiteljka, sluškinja, boginja, sveštenica i riznica svetog znanja. Izvođenju ove predstave su pomogli

Skupština grada Beograda - Sekretarijat za kulturu, ProHelvecija, Ambasada Republike Indonezije u Beogradu i Dom omladine Beograda.

Zauvek mlad - festival

Pozorišni i multimedijalni festival za mladu i urbanu publiku, 'PATOSOFFIRANJE 2', održan je u Smederevu, sa osnovnom idejom da mlade ljude upozna sa savremenim tokovima u umetnosti, da ih animira u stvaranju umetnosti, i kroz te aktivnosti i edukuje.

Prve festivalske večeri igrane su predstave 'Medved' A. P. Čehova u izvođenju Zijaha Sokolovića i Jazz kvarteta 'Ljubljana', i 'Umreti je lako' POD Teatra iz Beograda, u režiji Massima Giannettia.

Omladinsko pozorište PATOS, čiji je ovo projekat, organizovalo je (potez vredan pohvale) svakodnevni prevoz za publiku iz Beograda.

Povodom dva veka moderne državnosti Srbije

U izdanju Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka promovisan je Zbornik radova "Radanje moderne srp-

ske kulture". U Zborniku radova objavljeni su tekstovi učesnika naučnog skupa, održanog 14. i 15. juna 2004. godine u Zavodu, a povodom obeležavanja dva veka moderne državnosti Srbije

Zapisi teatrologa

U Muzeju pozorišne umetnosti Srbije promovisana je knjiga Petra Marjanovića 'Zapisi teatrologa', u izdanju Sterijinog pozorja. Uvodnu reč imao je Miroslav Miki Radonjić, a pored autora učestvovali su Ljiljana Pešikan Ljuštanić, Vladimir Jevtović i Boro Drašković. Iz recenzije Dejana Penčića-Poljanskog, između ostalog, se o knjizi kaže i ovo: "Petar Marjanović je, naime, u ovoj knji-

zi u odeljku 'Bio sam pozorišni kritičar "Politike", ispisao mnogo toga čega, bar u dijalogu sa samim sobom, svaki kritičar jeste svestan, ali se ne usuđuje da javno kaže."

"Dobrodošli" u Srbiju

Multimedijalna predstava "Dobrodošli u Srbiju" nastala je kao rezultat dvogodišnjeg rada autora, glumca Dragana Gagija Jovanovića. Svoje prvo izvođenje, ili 'turističku turu' kako je autor naziva, imala je u Zvezdara teatru. U ovom 'komičnom putovanju, gorčem od svih koje je do sada pravio', Dragan Jovanović igra osam likova, od Miloša Obilića, preko Karađorđa do Tesle i naših savremenika. Konstatujući da stojimo na pragu Evrope, brine zbog toga što nema nikog da nas preko njega i prenese. Makar i kao žedne preko vode...

Žene u lancima, povoljno

Kulturni centar Novog Sada je organizator drugog Internacionalnog festivala alternativnog i novog teatra 'INFANT', koji se održava od 24. juna do 01. jula. Njemu je prethodila osmorednevna promotivna kampanja 'In(fant)fuzija' čiji je cilj bio da provocira i iznenađuje publiku. Sigurno su u tome i uspeali, s obzirom da su na Futoškoj pijaci prodavali ženu u lancima. A sve zbog toga što je koncept ovogodišnjeg zvaničnog programa bila borba protiv komunizma i globalizma, nekulture, trgovine ljudima... U okviru 'In(fant)fuzije' igrani su performansi: 'Infant bal', 'Vreme 2', 'Poezija noćnog grada', 'Roblje' i 'Infant woman'.

Draga, šta ima za večeru?

Izgleda da nas Italijani poznaju bolje od nas samih! Poznavajući nam dušu i umetnički ukus, dali su nam ponudu koja se ne odbija: pozorišna predstava i večera, a sve vrlo intimno, za samo 20 ljudi! (O tome sam oduvek maštala!) Iako se teatar zove Teatro Koreja, dolazi iz Italije. Na repertoaru ima predstavu 'Šta tarantula jede', po scenariju i u režiji

OKURA KYOGEN NA TERAZIJAMA

12. juna je u Pozorištu na Terazijama, pod pokroviteljstvom Japanske ambasade gostovala Okura Kyogen škola iz Tokija sa dve predstave:

Sumo rvanje sa komarcem i Pevanje u snu. Obe su izvedene iste večeri, razdvojene pauzom od petnaestak minuta. Kyogen je forma tradicionalnog japanskog komičnog teatra sa standardnim likovima (tipovima). **Sumo rvanje sa komarcem** je Daimjo kyogen, vrsta kyogen komada gde je glavni lik ne baš pametni i ne baš dostojanstveni gospodar, Daimjo. **Pevanje u snu** pripada Taro-Kada kyogen komadima u kojima je glavni lik istoimeni sluga, lenj, dobroćudan, oštroman, u osnovi kukavica i pomalo pijanac. Ovaj splet kontradiktornosti njegovog karaktera čini Taro Kada najsmušnijim, najatraktivnijim i svakako najpopularnijim likom Kyogen teatra. Komadi se izvode u zadatom praznom prostoru omeđenom sa četiri stuba i pokrivenom nadstrešnicom, kakvi su ranije postojali na otvorenom prostoru. Kasnije, i danas je prostor za igru i publiku natkriljen, odnosno zaštićen od vremenskih nepogoda. Sa leve strane postoji mala pasarela kojom dolaze glumci. Svi dolaze sa leve strane. U pozadini je velika slika bora, što je takođe tradicionalno, tj. ne menja se. Takva scena, kakve postoje širom Japana za izvođenje Kyogen komada, markirana je na velikoj sceni Pozorišta na Terazijama. Dekora nema, postoji samo scenarska rekvizita koju donosi, po potrebi, posebna osoba koju treba ignorisati, pošto zapravo ne učestvuje u priči, kao lik. Funkcija ovog čoveka prevedena je kao "skrbnik", ali bi možda bilo jasnije kada bismo rekli da je to neka vrsta inspicijenta. Zanimljivi

vo je da se mesto radnje ne menja nikakvim dekorom, čak ni rekvizitom, ni svetlom, nego postoji tradicionalan scenarski znak: ako glumac hoda "u trougao" znači da se menja mesto radnje. Događalo se npr. u bašti, a zatim jedan glumac prohoda trougao i radnja je premeštena u kuću ili na drum. Sve je ovo objašnjeno pre predstave, objasnio je upravo skrbnik u tradicionalnom kostimu. Preveo je prevodilac u razdrmljenoj kariranoj košulji, što mora se priznati, nije delovalo ni malo svečano, a čini se da je svakako trebalo da bude pošto je veče otvorio i publiku pozdravio na srpskom jeziku njegova ekscelencija, gospodin Tadashi Nagai, ambasador Japana! Ako je njegova ekscelencija mogla da nauči srpski (kojim govori duplo manje ljudi nego što živi u prestonici njegove domovine!) i da nam preko pola planete dovede predstavnike svoje kulture, onda smo mi mogli da se bar pristojno obučemo i ponašamo. Jeste da smo mali, sa neočuvanom tradicijom, iskompleksirani i siromašni, al' smo, brate, zato bahati i nepristojni. Zapravo bismo bili idealni likovi za kyogen.

Kyogen komadi, bazirani na doskočici i satiri, su jednočinke i najčešće imaju samo dve ili tri uloge. U Japanu ga neguju porodične teatarske trupe od kojih su najpoznatije Okura i Izumi škole. Smatra se da je nastao u osmom veku.

Okura škola, koju smo videli, u Beogradu je završila svoju srednjoevropsku turneju. Cilj je bio da se narodi srednje Evrope, na najbolji način upoznaju sa delom tradicije i bogate kulture Japana. Gostovanje je finansirala Japanska vlada. Kako reče skrbnik, leteli su 24 sata i došli sa suprotnog dela planete.

Silvio Paninia i Paolo Pagliania, a na meniju specijalitete i vino iz Salenta. A najlepše tek dolazi: muskare, scapece, sušeni paradajz u ulju, vino Negroamaro... I to iz ruku glumica koje su istovremeno i kelnerice!

Sve se dešavalo u REX-Kulturnom centru, zahvaljujući Italijanskom institutu za kulturu.

M.J.

IDEALNO ZA MUTAVE PREDSTAVE

Po mišljenju stručnjaka, u Beogradu nema nijedne pozorišne ni operne sale u kojoj nivo šumova (sistema za ventilaciju i klimatizaciju) zadovoljava propise u pogledu buke. I to važeće domaće propise, koji spadaju u daleko najblaže među postojećim propisima u tom domenu. Iako su te sale izgrađene, rekonstruisane ili bar delimično adaptirane u poslednjih dvadesetak godina, nijedna pozorišna sala u Beogradu ne bi mogla da prođe na ozbiljnom tehničkom prijemu. U nekim beogradskim salama nivo pomenutog šuma je, recimo, podnošljiv. Samo što ocena "podnošljiv" ne postoji u tehničkim propisima. Šum iz ventilacionih otvora u beogradskim pozorištima ne dozvoljava da se kvalitetno razume govor glumaca sa scene. To verovatno i piše u izveštajima za pozorišta u kojima je buka merena, ali oni su očito zatvoreni u arhivama nadležnih institucija. Ko je kriv: projektant ili izvođač koji je pobedio na tenderu kao najjeftiniji? A trend renoviranja se nastavlja, na redu su i preostala pozorišta...

SKAKAVCI I U VIZBADENU

Festival nove evropske drame koji se održao u Vizbadenu od 15. do 25. juna imao je za cilj predstavljanje i promovisanje novih mladih dramskih pisaca, različitih dramskih poetika koji još nisu stekli afirmaciju van svoje sredine. Festival je otvoren predstavom 'Skakavci' Biljane Srbljanović, u režiji Dejana Mijača, u izvođenju Jugoslovenskog dramskog pozorišta što je bez sumnje velika čast ovoj kući, kao i autorima i izvođačima predstave.

Nakon brojnih nagrada koje je ova predstava dobila na upravo završenom 51. Sterijinom pozorju, (za najbolji dramski tekst, režiju, glumačka ostvarenja, nagrade za kostim, originalnu scensku muziku, Sterijinu nagradu Okruglog stola za najbolju predstavu), otvaranje međunarodnog festivala je bilo još jedno u nizu velikih priznanja.

U ovogodišnjoj selekciji su, pored Biljane Srbljanović, bila i još dva poznata dramska pisca, Mark Rejvenhil, sa predstavom 'Product' i Dejan Dukovski sa predstavom 'Druga strana'.

Zagrebački Skakavci

Da među mladim, perspektivnim dramskim piscima (i ne samo njima) vlada veliko interesovanje za ovaj festival, svojim učešćem su potvrdila i pozorišta iz Velike Britanije, Belorusije, Francuske, Portugalije, Belgije, Italije, Slovenije, Norveške, Rumunije, Finske, Kipra, Holandije, Turske, Rusije, Islanda, Mađarske, Češke, Grčke, Poljske, Srbije i zemlje domaćina, Nemačke.

Ovo je drugo učešće JDP na Festivalu nove evropske drame koji se inače održava biennialno. Pre dve godine na ovom festivalu JDP je nastupilo sa predstavom 'Šine', Milene Marković u režiji Slobodana Unkovskog.

M.J.

XII EXODOS FESTIVAL

Vesti iz slovenačkog gledališta

Međunarodni festival scenskih umetnosti EXODOS dvanaesti put je održan od 18. maja do 1. juna. Pozorišni program su činile teatarske izvedbe, te plesne koreografije, kao i predstave za decu. Ono što je posebno privuklo pažnju je literarna radionica Marka Rejvenhila. Izveden je i Rejvenhilov komad *Produkt* u režiji Lusi Morison. Sam pisac igra Marka, filmskog producenta koji očajan traži glumicu za svoj nov film. Glumica sedi čuteći dok joj Mark priča o scenariju u kom je kombinovana ljubavna priča sa mračnim spektrom terorizma i velikom eksplozijom. Nastupalo je, između ostalih, i "Prešernovo gledalište" iz Kranja komadom Elfride Jelinek *Drame princes* u režiji Ivica Buljana i "E.P.I. centar" i MGL sa predstavom *Kvartet* u režiji Sebastijana Horvata.

Zahvaljujući festivalu Refrakt i Malom pozorištu "Duško Radović" imali smo prilike da vidimo predstavu *MIS-FITS(z) - Mi snimamo film i ti si zvezda*. Reditelj, Sebastijan Horvat, jedan je od najangažovanijih mladih reditelja u Sloveniji. Dobitnik je prošlogodišnje nagrade za najboljeg mladog reditelja (predstava *Alamu!* SNG-a Ljubljana) Salzburškog festivala. Reč je o koproduk-

ciji "Gledališta Glej" i "E.P.I. centra" iz Ljubljane. "Podnaslov 'dramska opera' navodi žanrovski hibrid koji prikazuje dvojnost: ljubavnu priču partnera koji se razilaze, i estetiku o pozorišnim emocijama i komunikaciji sa publikom. Radim predstave koje su formalno disciplinovane, emotivno hladne, pa sam se odlučio da dam prostor emociji. Pošao sam od toga da se prosečni čovek sadašnjice može rasplakati uz scene iz sapunske opere. Paradoksalno je da takav prizor u svoj lažnosti nudi mogućnost iskrenog osećaja. Interesuje me na koji način pozorište oblikuje iskren i stvaran falsifikat. Napravili smo scene koje su veoma patetične i pomešali ih sa momentima realnosti, kada dvoje karaktera izlaze iz uloga", kaže Horvat.

Sebastijan je i direktor E.P.I. centra: "Glumica Nataša Matjašec, scenograf Petra Veber i ja osnovali smo centar 1997. Grupa smo koja angažuje i reditelje sa strane, radimo i sa nepoznatim glumcima, dok smo u poslednjoj predstavi *'Kvartet'* radili sa legendom slovenačkog glumišta, Radkom Poličem. Pravimo različite predstave, bazirane na tekstovima koje sami pišemo, komponujemo, montiramo. Zanima nas aktuelno pozorište, i sa političke i sa formalne strane, ono šta umetnost može da kaže i šta može da

Produkt

napravi u ovom vremenu kada teatar nije više popularan. Pošto inače svašta radimo, rad u centru nam je ventil. Ventil gde možemo da pravimo svoje snove, da eksperimentišemo, radimo šta nas zanima - gde su formalne granice teatra, da li je moguće da u ovom vremenu pozorište bude značajno za čoveka i društvo, da li je moguće u pop kulturi napraviti nešto što je bitno, što u jednom momentu promeni tebe, tvoj stav o životu? U Sloveniji je takva pozicija da predstava mora biti i artistska, i da donosi novac, i da je individualna, politička, uspešna, a to sve zajedno je nemoguće. Zato, u centru

Misfits

mogu da napravim grešku", dodaje Horvat.

U belgijskoj prestonici, Briselu, "Lutkovno gledalište Ljubljana" izvelo je svoju 'veliku-malu' predstavu *'Doktor Faust'*, urađenu po klasičnoj lutkarskoj postavci majstora slovenačkog lutkarstva Milana Klemenčiča.

Poslednja ovosezonska premijera u "Mestnom gledalištu Ptuj" je veseloigra *'Micka'* autora Vendera Linharta. Reditelj je Rene Maurin. U pitanju je jednostavna priča o ljudskoj prirodi, i o tome kako se spretnim manevrisanjem društvenim normama može okoristiti. Igra nas vraća u svet tradicionalnih kmetskih vrednosti i običaja, u svet prostote.

Slovenačka pozorišta su uveliko objavila repertoarsku šemu pozorišne sezone 2006/07. Evo nekih najava. U SNG-u Ljubljana, između ostalih, gledaćemo drame: *'Edip na Korintu'* Iva Svetina, *'Prase'* Labiša, Bota i Štrausa, *'Čas'* Matjaža Zupančiča, Molijerov *'Tartif'*, *'Romantične duše'* Ivana Čankara, Ibzenove *'Duhove'*, *'Sluškinje'* Ženea, *'Preuzimanje'* Džulijana Barnsa, *'Mornar'* Fernanda Pesoa...

Na sceni SNG-a Maribor gledaćemo: Euripidov *'Orest'*, *'Autobus'* Lukasa barfusa, *'Kopenhagen'* Majkla Frejna, *'Gradanin plemić'* Molijera, Sokratovu *'Apologiju'*...

Slovensko ljudsko gledalište Celje izvešće: mjuzikl *'Kabare'*, komediju *'Šah mat'* Vinka Moderndorfera, Mejenburgove *'Parazite'*, *'Hovarda Kaca'* Patrika Marbera...

A. J.

Ivanov

Na kraju ove sezone u pozorištu "Gavella", kao i prethodnih godina, održava se "Gavella i Europlakat fair", festival svih predstava koje su trenutno na repertoaru ovog teatra. Od 12. do 20. juna mogle su se pogledati drame Čehova, Krleža, Lede Kaštelan, Turgenjeva, Ibzena za samo 15 kuna.

"Dubrovačke letnje igre" organizuju radionicu Jana Fabrea od 10. do 18. jula 2006. u dubrovačkoj tvrđavi Revelin. Ista je zamišljena kao majstorski tečaj za profesionalne glumce, plesače, koreografe i režisere. Kandidati će morati proći audiciju, ali se učešće ne naplaćuje. Audicija je 09. jula 2006, broj učesnika 15, starosti 25 - 40 godina. Prvi krug (30 ljudi) biće odabran na osnovu poslate biografije. Zainteresovani treba da pošalju biografiju, fotografiju i pismo motivacije najkasnije do 30. juna na: Troubleyn/Jan Fabre, za Miet Martens, Pastorijstraat 23, 2060 Antwerpen ili putem e-maila: miet.martens@troubleyn.be, ivana.medo@dubrovnik-festival.hr.

KOKA KOKONE

Kazališne novosti iz Hrvatske

U zagrebačkom "Satiričnom kazalištu Kerempuh" održani su 30. Dani satire. Na otvaranju je nastupilo "Slovensko mladinsko gledalište" iz Ljubljane predstavom Tene Štivičić *'Fragile!'* u režiji Matjaža Pograjca. Učestvovali su i: *'U poseti kod gospodina Grina'* Planet arta, *'Hercegovci' za volanom* Glumačke družine Histrion, *'Ribica ink'* - Gradsko kazalište Pula, *'SHAKESpeare na Exit'* Teatra Exit, *'Zabune'* Kerempuha, *'Ti Nori tenorji'* SNG-a Maribor, *'Vrata' do ZKM-a*, *'Bludi'* HNK Ivana pl. Zajca, *'Smrtonosna motoristika'* Ateljea 212, *'Pukovnik ptica'* HNK-a Split, *'Hamlet'* u Mrduši Donjoj HKD Teatra, *'Kvetch'* Gavelle i Kazališta Virovitica, *'Sinovi' umiru prvi* Gavelle, i van konkurencije *'Prosidba'* HNK-a Mostar.

Nova predstava "Gradskog kazališta lutaka" iz Rijeke je *Koka Kokone* Enesa Kiševića u režiji Roberta Valitla. Priču u pesmi o koki koja je pošla na pazar poznaju sve slovenske pripovedne tradicije u različitim oblicima. Koka Kokone uprljala je jednom nožicu. Od mame naviknuta da joj se bez pogovora ispunjavaju sve želje, zatražila je tako od Grma što joj se našao na putu da joj očisti nožicu. Kad je Grm odbio, Koka Kokone pozvala je Kozu da brsti neposlušni Grm. A kad je Koka odbila da brsti Grm, Koka Kokone je pozvala Vuka da pojede Kozu, pa Selo da napadne neposlušnog Vuka. Selo nije htelo da napadne dobrog Vuka, pa je na njega Koka poslala Vatra. Kad Vatra nije htela da spali neposlušno Selo, Koka Kokone poslala je na njega Vodu, a kad se Voda drznula reći ne, pozvala je

Konja da je popije. Konju je zbog neposlušnosti namenila Sedlo da ga tare, a kad Sedlo nije htelo da izvrši naredbu, Koka je pozvala malenog Miša da ga izgrize, na Miša Mačku, a na Mačku Psa. I u tom se lancu dobrote, reda i mira, našao jedan Pas. Pas se okrenuo protiv svoje suparnice Mačke i tako su svi, po nekim predviđenim neprijateljstvima, izvršili naredjenja ohole Koke Kokone. Ova nas je priča učila kako naše hirovite naredbe drugi ne moraju prihvatiti. Učila nas je, kao sve priče s poukom, da na svetu postoji dobro, ali postoji i zlo. Kako jedna sitna zloba može pokrenuti ceo lanac nemira.

Ovo pozorište je u junu učestvovalo predstavom *'Šuma Striborova'* I. B. Mažuranića u režiji Larija Zapije na dva značajna evropska festivala lutkarstva: 19. Međunarodnom pozorišnom festivalu "Valise" i na 10. Svetskom festivalu lutkarskih umetnosti. Predstava je u Poljskoj proglašena najboljom na festivalu.

Još jedna premijera za decu je *'Snežana i sedam patuljaka'* u pozorištu "Žar-ptica". Komad po bajci braće Grim, napisala je Marijana Nola a režirala Veronika Durbešić. Rediteljka ujedno i tumači petnaest različitih uloga ove bajke.

Na sceni Gavelle premijerno je izveden Čehovljevi *Ivanov* u režiji Nenni Delmestre. Iako ovu dramu ne svrstavaju u red Čehovljevih 'velikih drama' neosporan je njen kvalitet. Pogotovo što u "Ivanovu" nalazimo na mnoge elemente

Zabune

koje ćemo kasnije prepoznavati u u *'Galebu'*, *'Ujka Vanji'*... U svojoj prvoj drami (ne računajući "Platonova" kog je Čehov spalio), pisac je prikazao proces poniranja osobe u otuđujući bezdan potištenosti. Nikolaja Aleksejeviča Ivanova upoznajemo kao čoveka zapalog u stanje teške apatije, koje bismo u današnje vreme prepoznali kao kliničku depresiju.

"Nakon dvadeset osam godina *'Ivanov'* je ponovno postavljen na pozornicu Gavelle, ovoga puta u savremeno obojenom scenskom čitanju i izvedbi vrhunskog glumačkog ansambla", kaže hrvatska kritika i dodaje: "Najodmereniju ulogu, između komičnog i tragičnog, oblikovao je Danko Ljuština (Lebedev), ostvarivši jednu od onih posebnih interpretacija u svojoj bogatoj karijeri."

Splitska rediteljka Nenni Delmestre prethodno je u ovom teatru postavila tekst Lade Kaštelan *'Pre snu'*.

Kroz devet dana trajanja, od 1. do 9. juna, 23. Nedelja savremenog plesa je publiku informisala o skorašnjim razvojnim usmerenjima na području plesa, fizičkog teatra, pantomime i performing

art-a. U programu je predstavljeno 17 vrhunskih plesnih predstava iz Kanade, SAD-a, Francuske, Velike Britanije, Italije, Danske, Nemačke, Holandije, Izraela, Grčke, Finske, Slovenije i Hrvatske.

Na 52. Splitskom letu, koje će se ove godine održati od 14. jula do 14. avgusta, učestvovala će čak 800 umetnika iz 14 zemalja, a premijerno će biti izvedene po jedna operna i baletna i četiri dramske predstave. Najveća novina ovogodišnjeg Leta je širenje festivala na spoljne prostore i prostore van Splita. Na Kararinoj poljani biće izvedeni *'Ero s onoga sveta'* Milana Begovića u režiji Joška Juvančića, i *'Hvarkinja'* Marina Benetovića reditelja Tahira Mujčića. Vila "Dalmacija" biće pozornica *'Dekameron'*, nastalog po delu Bokača u režiji Gorana Golovka, a u "Meštroviovevoj galeriji" biće prouzvedena predstava Toma Stoparda *'Rozenkranc i Gildenstern su mrtvi'* u režiji Nenni Delmestre.

Hrvatska će (za razliku od Srbije) tokom juna dobiti Zakon o pozorištu.

Aleksandra Jakšić

TEATAR KAO ŽIVI BIOSKOP

Pozorišne novosti iz Makedonije

Drama *Dugo putovanje u noć* Judžina O'Nila u režiji Ljube Miloševića iz Beograda premijerno je postavljena na sceni Narodnog teatra iz Bitolja. Najličniji, čak autobiografski komad ovog pisca, istovremeno predstavlja i celo čovečanstvo. Na primeru jedne porodice prikazan je raspad celog društva. U drami je sakupljen niz tema - usamljenost, nemogućnost komunikacije među ljudima, bolest je metafora za stanje pojedinca i društva. Reč je o komadu kojim vlada tragička dijalektika nade i beznađa prostora u kome egzistira nestabilnost, stalno kušanje i neizvesnost.

'*Osmo svetsko čudo*', komad makedonskog dramskog pisca Jordana Plevnasa u režiji Vlade Cvetanovskog izveden je na istoj sceni u Bitolju. "Predstava nije dramatisacija Plevnesove novele", kaže reditelj Cvetanovski, "Iz nje je uzet krizni momenat čovekovog pada. Predstava prikazuje dramu čoveka koji pada sa visine i tokom tih sekundi ceo život mu se reprodukuje u glavi." Osnovna ideja komada je da provocira slike u glavama ljudima koji sede u publici. "Ovo je pokušaj da se teatar pretvori u živi bioskop sa projekcijama koje pokazuju slike u glavi aktera koje će potom izazvati nove slike", dodaje reditelj.

Italijanski selektor Đorđo Ursini traži predstave za prvi internacionalni

pozorišni festival koji će se održati u Rimu u oktobru. Boravio je i u Skoplju da bi pogledao predstave Aleksandra Popovskog 'Divlje meso' i 'Don Žuan'. Poznati Italijan je i selektor festivala "Iberoamerikano" u Bogoti.

Ljubavna priča začinjena intrigom i sve to zbog zabave, motiv je komedije koja je imala premijeru u "Dramskom pozorištu" u Skoplju. Reditelj komada Karla Goldonija, Kole Angelovski dislocirao je Goldonijevu likove i zabavu u deo Skoplja, Pajko Malo, u tridesete prošlog veka. "Trudili smo se da napravimo pozitivnu predstavu. Vrativši se skopskom starom dijalektu, hteli smo da se setimo 'lepih, starih vremena'", rekao je Angelovski.

'*Drakula - istinita priča*' komad rađen po Stokeru, nova je predstava "Teatra 007". Autor teksta je Zagorka Pop Antoska, a režiju potpisuje Igor Ivković. Drakula je interpretiran kao kombinacija motiva ljubavi, smrtnosti, straha i strave - motiva koji uvek privlače pažnju. U ovoj predstavi svi simboli su prisutni, ali nisu dominantni. Cilj je da se pokaže kako su neopravdane optužbe individua da je neko drugi uvek kriv za tuđu sudbinu.

Premijera drame 'Naši neprežaleni' održana je u skopskom "Dramskom

pozorištu". Autor teksta je Korino Vaski, a reditelj je Kole Angelovski. Radnja se dešava u kapeli, kada se sreću bivša i sadašnja žena pokojnika, kao i njegova ljubavnica.

Radoslav Milenković je postavio dramu 'Ženske stvari' Žana Kloda Danea na sceni Kumanovskog teatra.

Dejan Dukovski je po treći put svrstan među najbolje evropske dramske pisce. Njegov poslednji tekst "Druga strana" odabran je za učešće na Vizbadenskom festivalu. Ovu dramu izvodi "Dramski teatar" iz Skoplja u režiji Slobodana Unkovskog. U tekstu svako na svakoga vadi pištolj, svako svakog vara u ljubavi, i svako umire od straha od smrti. Teme su eros i tanatos, seks i smrt. Dukovski je do sada učestvovao na ovom festivalu dramama 'Bure barut' i 'Mamu mu jebem ko je prvi počeo'.

Predstava 'Crnila 005' Koleta Čašulea u režiji Slobodana Unkovskog i izvođenju MNT-a, otvorila je Makedonski teatarski festival "Vojdan Černodrinski" u Prilepu. Od 2. do 9. juna izvedeno je sedam predstava u glavnom i pet u 'off' programu. Učestvovali su i: 'Don Žuan' Dramskog teatra, 'Emigranti' projekta iz Tetova na albanskom jeziku, 'Ženidba' Bitolskog teatra, 'Orkestar Titanik' Kumanovskog teatra, 'Roberto Cuko' Prilepskog teatra, 'Timon Atinjanin' Turskog i Bitolskog teatra. U 'off'

Druga strana

programu izvedeni su komadi 'Don Kihot', 'Kupidona', 'Prevrtač', 'Tartif', 'Šekspir za početnike' i 'Jastučko'.

"Dramski teatar" će na "Ohridskom letu" igrati novi tekst Gorana Stefanovskog 'Kazabalkan'. Dramu će režirati Branislav Mićunović, upravnik Crnogorskog narodnog pozorišta.

Goran Stefanovski je napisao tekst za svoj rodni kraj Debaralo. Drama 'De-

mon Debaralogo' je nastala po narudžbini "Dramskog teatra" povodom proslave šezdeset godina postojanja. Prilikom posete rodnom kraju, Stefanovski je komentarisao kako bi mu vratio pređašnji izgled, da bi mu vratio mesto kultnog gradskog jezgra Skoplja. Priča se da Jovan Ćirilov prevodi tekst sa namerom da se postavi

u Beogradu.
A. J.

Henrik Ibsen

Mostar je dobio svoje prve diplomirane glumce. Šestoro njih se mostarskoj publici i kritici predstavilo diplomskom predstavom 'Ler', koju je prema tekstu Beogradanke Maje Pelević režirao Miloš Lazin.

Povodom stote godišnjice od smrti Henrika Ibsena, Putujući teatar Hasije Borić i Narodno pozorište Sarajevo, u saradnji sa Ambasdom Kraljevine Norveške, upriličili su veće posvećeno ovom velikom norveškom piscu. Ovom prilikom citani su odlomci iz Ibsenovih drama *Nora*, *Aveti* i *Heda Gabler*. Kvartet Omladinskog simfonijskog orkestra jugoistočne Evrope je izvodio kompozicije još jednog norveškog velikana - Edvarda Griega. Na repertoarima bh. pozorišta Ibsen se poslednji put našao 1983. godine, kada je u Narodnom pozorištu u Sarajevu izvedena *Nora*. Inače, Ibsen je, pored Šekspira, najizvođeniji dramski pisac na svetu.

"Pozorišni spektakl Sulejmana Kupusovića" naziv je gostovanja Kupuso-

FESTIVALI, FESTIVALI

Šta se događa u pozorištima Bosne i Hercegovine

više predstava u Bosanskom kulturnom centru u Tuzli. Izvedene su: kulturna predstava Kamernog teatra 55 iz Sarajeva, 'Ženski turbofolk bend', 'Karmina burana', 'Tvrđava' Meše Selimovića i 'Legenda o Ali-paši', po čuvenom romanu Envera Čolakovića.

Deveti međunarodni teatarski festival Teatarfest održan je od 12. do 21. maja. Pored Sarajeva, umetničke trupe nastupale su i u Zenici. Tokom smotre nastupilo je 13 teatarskih grupa iz deset zemalja Evrope: Bugarske, Finske, Italije, Mađarske, Austrije, Češke, Slovenije, Srbije, Hrvatske i BiH. Novina je i da je utemeljen festivalski trofej - gvozdeni jarac, rad Davora Novalića. Estetika autorskog projekta i neverbalnog teatra uz pokret, ples i muziku ostale su osnovne estetske karakteristike ovog festivala. Najzapaženiji je bio performans 'Knjiga čoveka' mađarske kompanije "Finita la commedia" iz Budimpešte. Prema rečima Aniko Juhaz, idejni tvorac je njen mali sin: "On je napravio crtež za mene i nazvao ga tako. A onda se sve kao grudva snega zakotrljalo i nekako - samo oblikovalo. Mi radimo kontinuirano svakim danom, istražujemo, polako dograđujemo, ali i nakon premijere ne mislimo da smo sve završili. Knjiga čoveka je imala premijeru u Budimpešti krajem prošle godine."

I Banja Luka ima svoj Teatar fest 2006, koji je počeo 2. juna. Iz Srbije su nastupali Narodno pozorišta iz Sombora komadom 'Paradoks' u režiji Egona Savina, SNP komadom 'Romeo i Julija' u

postavci Predraga Štrpca. Veliko interesovanje je vladalo za 'Let iznad kukavičjeg gnezda', Beogradskog dramskog pozorišta u režiji Žanka Tomića. U okviru banjalučkog "Teatar festa" NP Sarajevo je izvelo 'Rodoljupce' Jovana Sterije Popovića, u režiji Gradimira Gojera. Predstava se zasniva na originalnom čitanju Sterije, s tim da je reditelj izveo određene dramaturške izmene, jedna od njih je i uvođenje lika Sterije koji svojim prolozima pojačava neke dramaturške delove. Festival je završen izvedbom 'Gospođe ministarke', domaćina festivala - Narodnog pozorišta RS, u režiji Milice Kralj.

Plaketu za najbolju predstavu 13. festivala pozorišta Republike Srpske 'Kočićeve srpska scena' dobilo je Pozorište Prijedor za izvođenje predstave 'Na čijoj strani', čiji je reditelj Darko Cvijetić dobio i nagradu za najbolju režiju.

Peti festival bosanskohercegovačke drame održan je od 23. maja do 1. juna u Zenici, u organizaciji Bosanskog narodnog pozorišta. U glavnom takmičarskom programu našlo se deset predstava pozorišta iz BiH, Srbije i Makedonije. Uslov za učešće bio je da svaki od teataru u svom repertoaru ima dramu bh. pisca. Ovogodišnji festival otvorilo je Kruševačko pozorište predstavom 'Derviš i smrt' Meše Selimovića. Takmičili su se i: 'Nevesta od kiše' SARTR-a, 'Ženski turbo folk bend' Kamernog teatra '55 iz Sarajeva, 'Petar Kočić' Narodnog pozorišta RS iz Banja Luke, 'Pinokio' Det-skog teatra iz Skoplja, 'Deca sa CNN-a'

Let iznad kukavičjeg gnezda

Pozorišta mladih iz Sarajeva, 'Legenda o Ali-paši' sarajevskog NP-a i 'Prikazanje' Teatra "Kabare" iz Tuzle. U okviru festivala održana i premijera predstave 'Kralju, ipak, ne sviđa se gluma'. Nagradu za najbolju predstavu u celini pripala je 'Legendi o Ali-paši'. Nagradu za najboljeg glumca festivala ravnopravno su podelili Vojin Četković, za ulogu Hasana u predstavi 'Derviš i smrt' i Adnan Hasković, za ulogu Alije Lepira u predstavi "Legenda o Ali-paši".

Na Maloj sceni "Petar Kočić" Narodnog pozorišta RS premijerno je izvedena drama 'Ko se boji Virdžinije Vulf'. Predstavu po tekstu Edvarda Olbija režirao je Strahinja Rodić. Iako se komad bavi rušenjem iluzija o američkom snu u okviru porodice i frojdističkim opsesijama, banjalučko izvođenje je prilagođeno sadašnjem vremenu i prostoru. Nerodeno dete je uvek prisutno u imaginaciji glavnih likova, ono je deo njihove igre, stvaranja nekog lažnog života i njegova smrt nastupa u momentu kada su pružnici prihvataju stvarnost onakvu

kakva jeste. "Ekipa koja nosi ovu predstavu uspela je ostvariti sve što sam zamislio. Mogu da kažem da možemo bez ikakvog ustezanja igrati 'Virdžiniju' bilo gde i ostavićemo dobar prijem kod publike", rekao je Rodić.

Na XIII Međunarodnom festivalu pozorišta za decu u Subotici, Dečje pozorište Republike Srpske osvojilo je tri nagrade. Lutkarska opera 'Čarobna frula' nagrađena je za originalnost i fantaziju, za najbolju scenografiju i za glumačko majstorstvo.

Izložba dokumenata o životu Pjera Davida, francuskog konzula koji je pre 200 godina poslat u Travnik, tadašnje sedište Bosne, i kome je Ivo Andrić posvetio svoju 'Travničku hroniku', otvorena je u ovom gradu. Izložba je postavljena u dva prostora - u rodnoj kući Ive Andrića i u Zavičajnom muzeju u Travniku.

Priredija i prevela Aleksandra Jakšić

NIJE PROBLEM U POZORIŠNIM DINOSAURUSIMA

Bojana Lazić, rediteljka predstave "Bogojavljenjska noć" u Pozorištu "Boško Buha"

Neposredno pred sam kraj sezone, u prolećnom oblačju osunčala nas je nova postavka *Bogojavljenjske noći* mlade rediteljke Bojane Lazić na Večernjoj sceni pozorišta "Boško Buha". Sveža, nova, inventivna, predstava je oduševila publiku, a nama se nametnula kao povod za razgovor.

Sudeći po prvim koracima u svet pozorišta, pred Bojanom je uspešna karijera i odana publika koja će je pratiti na tom putovanju.

Koji su bili tvoji dalji koraci posle završenog fakulteta?

Drago mi je što je sa naše klase, od nas četvoro troje vrlo aktivno u pozorišnom životu. To su Ksenija Krnajska koja zaista dobro radi i ljudi je već prepoznaju po autorskom rukopisu, Boško Đorđević, upravnik Pozorišta "Boško Buha" i ja koja se vraćam na mala vrata u pozorišne vode. Posle završetka Akademije, počela sam da radim eksperimentalnu predstavu u beogradskom Narodnom pozorištu. To je bilo vreme kada je moj profesor Nikita Miliivojević bio direktor Drame. I "Komediju zabune" režirala sam u Narodnom pozorištu. Bila je to moja ispitna predstava sa treće godine koja se potom našla na stalnom repertoaru Pozorišta na Terazijama. Posle moje diplomske predstave "Čekajući Godoa" krenula sam nešto da radim u Narodnom pozorištu, a onda sam nekim svojim ludilom to prekinula i odselila se iz Beograda u Kikindu. Mislim da je to bio jako koristan period što se tiče mog profesionalnog života jer sam tamo imala svo vreme ovog sveta koje sam mogla da posvetim samo pozorištu. U kikindskom pozorištu sam radila "Moje", komad Bilija Velsa iz knjige "Najkraće drame na svetu". Režirala sam i "U poverenju" Pitera Šefera i "Roberta Cuka" koji je ujedno bio i moj poslednji projekat u ovom pozorištu. Posle skoro dvogodišnjeg pozorišnog života u Kikindi vraćam se u Beograd i "Bogojavljenjska noć" je moja prva beogradska režija.

Da li te Boško Đorđević angažuje i kako izgleda kada se na profesionalnom planu susretnu dva bliska prijatelja iz studentskih dana?

Boško me poziva, ali ne znam pozadinu tog poziva. Mislim da me je preporučila Ivana Dimić. Prvi put Boško i ja saradujemo na profesionalnom planu.

Negde je to prednost, a negde i mana. Možeš da budeš mnogo više zahtevan prema prijateljima, a oni su pak mnogo opušteniji u odnosu na obaveze prema autorskom timu. Tako da je to mač sa dve oštrice. Boško i ja smo, uz sve nedaće, probleme i naše male intimne sukobe, super isplivali. Verujem da je i njemu drago zato što je dobio dobru predstavu na kraju sezone. Kada bih opet bila u prilici da ponovo radim sa Boškom, sa velikim zadovoljstvom bih to prihvatila. On jako dobro radi svoj posao. Mlad je, naravno ima sve probleme koje nosi upravničko mesto, ali misli da dobro pliva.

U tvojoj predstavi postoji još jedna i profesionalna, ali istovremeno i prijateljska saradnja sa Anitom Mančić koja ti je bila asistent na fakultetu. Kako izgleda kada asistent zaigra u predstavi?

Fenomenalno. Kad si mlad i kada radiš sa velikim glumcima, to je zaista savršeno iskustvo. Mladi glumci su uživali saradujući sa Anitom. Čini mi se da smo već izašli iz tog odnosa profesor-student i sada saradujemo ravnopravno i vrlo profesionalno. Zaista je nevideno zadovoljstvo raditi sa njom. Sa njom bih uvek pozelela da radim zato što je širokogrudna i što mnogo pruža, a pritom nije sujeta. Samokritična je i ima izražen osećaj za autocenzuru. Ne zaljubljuje se u detalje, a to je vrlina velikih glumaca. U stanju je da osam sati boravi na probi iako ne radi svoju scenu i uvek je spremna da pomogne svima. Divno je i dirljivo kako i već potvrđeni glumci sa mladalačkom tremom ulaze u predstavu. Od njih možeš da naučiš mnoge stvari i rad sa njima je dragocen.

Vesna Perić, dramaturg i Tanja Marković, psiholog bile su izvrsne saradnice u predstavi. Izuzetno mi je žao što sam napravila grešku i izostavila ih iz programa i tako omalovažila njihov trud. Ali njih dve su zaista doprinele kvalitetu predstave.

Kako se izboriti za svoje mesto pod suncem, kakav stav zauzeti prema pozorišnom svetu?

Pogrešno je zauzeti stav lažnim autoritetom ako ga zapravo ne poseduješ. U samom startu treba biti iskren, otvoren i vrlo jasan. Pozorištu su potrebne nove energije, novi pogledi na svet i komad novog i svežeg daha. Mislim da glu-

Milorad Mandić, Anita Mančić i Olga Odanović (Foto: M. Vukača)

mačka sredina nije surova prema mladima. Problemi leže u nekim višim strukturama - kako doći do posla, kako se probiti, kako raditi baš ono što želiš. Kada se sve to desi, ti si veseo i radostan sa pozitivnom tremom. Ne postoji nikakav gard velikih glumaca prema novim rediteljima, bar ja to nisam iskusila. Ne mislim da je problem u dinosaurusima, odnosno onim ljudima koji već godinama režiraju, vladaju ili glume. Ne mislim da su oni monopolisti. Koliko oni, toliko i mladi snose krivicu. Izgubili su entuzijazam, volju i inicijativu. Mislim da se vrata otvaraju za mlade ljude. Samo je potrebna inicijalna kapisla, odnosno pokretač. Tačno je da je mladima mnogo teže da uđu u pozorišta, nego iskusnim, proverenim rediteljima, ali moraš biti uporan. Ili se treba udruživati, stvarati neke male trupe ili nešto raditi da se sazna za tebe, da budeš primećen, pa onda lagano ući u institucije. Postoje različiti načini i taktike kako se dolazi do posla. Najlakše je reći - krivi su upravnici pozorišta i veliki reditelji koji stalno rade. Ne, nisu. Podjednaka je krivica i nas mladih koji nemamo dovoljno snage ili se predamo odmah na početku.

A kakvo je pozorište koje promišljaš? Kakvo bi pozorište trebalo da bude i o kakvom pozorištu maštaš?

Ono pozorište koje bi mene uzбудilo nalikovalo bi na predstavu "Nahod Si-

meon" u režiji Tomi Janežić, koju sam nedavno gledala u novosadskom pozorištu. Predstava je potpuna iskrena, mada u ritmu spora i razvučena. Mislim da se i glumci izuzetno dobro osećaju u ovoj predstavi. Publika, koja ima dovoljno živaca da odsedi čitava tri sata, izlazi iz pozorišta pročišćena i krajnje dirnuta. Najveća vrlina pozorišta i dalje su emocije. Koliko god da se pozorište kreće u pravcu vizuelnih senzacija, mada je i to dražesno gledati, emocije ipak uzdrmajaju publiku. To je i razlog zašto publika dolazi u pozorište.

Da li ti je predstava "Bogojavljenjska noć" otvorila nova vrata? Šta dalje?

S obzirom da je premijera bila nedavno, mislim da je još rano govoriti o nekim novim vratima, a i kraj je sezone. Moraš sam da kucaš i da otvaraš vrata, jer ovde te se sete samo ako te neko preporuča. Neophodna je upornost i istrajnost.

Kako vratiti publiku u pozorište, bisokope, galerije, muzeje?

U današnje vreme, marketing je izuzetno važna stvar. To se videlo i sa serijalom "Plej Šekspir" u Buhi. Oni su prvu predstavu "Ukročena goropad" reklamirali na sva zvona. Imali su bilborde, sitilajtove, tv reklame... Publika pod tim utiškom i dalje dolazi da gleda predstavu. Živi primer za to je manifestacija "Noć muzeja" koja je privukla veliku pažnju publike. Pored dobre reklame, važan je i program koji mora da bude prijemčiv. Prošle godine u Manakovoj kući bile su kurtizane, ove godine hit događaj bila je izložba donjeg veša u Etnografskom muzeju. To su neke stvari koje su zanimljive, koje te čačnu, koje su provokativne i koje imaš želju da vidiš. Takođe, bitna je i programska politika koja će zainteresovati mladu publiku.

Da li ti se čini da se pozorišta ponajaju kao nezavisne države i da li glumci van svoje matične kuće gledaju predstave drugih pozorišta?

Imam utisak da nije dovoljno međupozorišne saradnje i da bi udruženi mogli mnogo veće stvari da prave. Iskreno, mislim da ljudi koji vole pozorište idu, na primer, i u JDP i u Ate-lje. Postoje naravno pozorišta kao statusni simboli. Publika koja posećuje JDP, pretpostavljam da samo ide u ovo pozorište jer to je veoma važna stvar. To je novo pozorište i sve je vrhunski. Istinski

poštovaoci pozorišne umetnosti obilaze sva mesta i sve moguće manifestacije. Njih treba gajiti i stvarati neku novu publiku koja će naslediti ove fanove da bi desetak vodećih pozorišta u Beogradu moglo da funkcioniše i da uvek ima publiku. Sve inovacije koje se uvedu u pozorište su jako dobre, kao što je Festival igre i Bitef koji večno traje.

Imaš li neki nedosanjani san i šta bi volela sledeće da radiš?

Htela bih da radim Kamijev "Nesporazum", kao i neku dečju predstavu, odnosno bajku. Uzbudljivo mi je da radim za decu zato što je tu moja autorska sloboda mnogo šira, a i deca su odlična publika. Volela bih da radim na primer "Baš Čelika". A Kami me kopka još od studentskih dana. Nije baš nedosanjani san, ali je blizu.

Da li si stekla uvid kakva je situacija sa pozorištima u unutrašnjosti?

Imala sam odlično iskustvo sa subotičkim pozorištem u kojem sam režirala Vudi Alena. Taj ansambl je i dalje živ i radi uspešno. Imam dobro iskustvo i sa Kikindom. Veliki problem je što su mnoga pozorišta u unutrašnjosti dobila status profesionalnih, a zadržala glumce amatere. Veliki broj mladih umetnika u Beogradu i u Novom Sadu mogli bi da budu u angažmanu tih pozorišta, a ne da čekaju svoju šansu ili da trunu. Time bi se popravila pozorišna slika u Srbiji. Nije problem ovoga puta u mladima, nego u tim malim učaurenim sredinama koje se teško otvaraju za nove ljude. Neophodna je veća razmena mladih snaga.

Isidora Masniković

Iz predstave *Bogojavljenjska noć*

NAGRAĐENE STUDENTKINJE AKADEMIJE BK

Suzana Lukić kao Hamlet sa veštačkim nosom i klempavim ušima

Na 51. Sterijinom pozorju u Novom Sadu, u zvaničnoj konkurenciji, u predstavi "Halflife" autora Filipa Vujoševića, Ate-ljea 212 iz Beograda, **SUZANA LUKIĆ**, student treće godine glume Fakulteta umetnosti Akademije umetnosti BK u klasi prof. Ivana Bekjareva, osvojila je Nagradu iz Fonda "Dara Čalinić" za najbolju mladu glumicu u takmičarskoj selekciji nacionalne drame.

Suzana Lukić započela je karijeru ulogom Hamleta kao Sara Bernar, samo što to nije bio Šekspirov Hamlet nego Hogarov sin u predstavi *Hogar strašni* pozorišta Boško Buha. Ovu, prvu ulogu dobila je na audiciji gde je učestvovalo preko sto mladih glumaca. Uloga u *Halflajfu* je njena druga uloga, a upravo je završila i treću u JDP.

Dve nagrade za besedništvo

Na ovogodišnjem tradicionalnom takmičenju u besedništvu 'LUX VERBI - SVETLOST REČI' (Sremska Mitrovica) u kategoriji Interpretacije.

Prvu nagradu osvojila je **ANA STOJANOVIĆ**, student druge godine glume Fakulteta umetnosti Akademije umetnosti BK u klasi prof. Predraga Ejdusa, a **Druga nagrada** pripala je **MARIJI VUJOŠEVIĆ**, studentu druge godine glume Fakulteta umetnosti Akademije umetnosti BK u klasi prof. Predraga Ejdusa.

D. K.

NAJGORE SU AMBICIOZNE NEZNALICE

U Narodnom pozorištu događa se nešto važno i, izgleda, ne baš prijatno. Umetnici prete štrajkom. Ministar smatra da Narodno ima bar 150 prekobrojnih. Pitali smo Ljiljanu Blagojević, predsednicu SINGLUSA, o čemu se zapravo radi?

Prvi put se desilo da su se u Narodnom pozorištu udružili umetnički sindikati i stvorili Uniju umetničkih sindikata da bi zaštitili opstanak UMETNIKA u pozorištu. Znači, Balet, Drama, Orkestar, Hor su nezadovoljni statusom i odnosom plata umetničkog i neumetničkog ansambla (ovde se svakako misli i na administraciju ne samo na one koji direktno opslužuju predstavu), rešili da stvar uzmu u svoje ruke i narušeni odnos koeficijentata, i ne samo njih, nego i princip nagrađivanja dovedu u red. Nonsens je da bilo koji umetnik ima značajno manju platu od šefa nabavne službe. Nenormalno je da najveća plata u pozorištu nije umetnička, nego je u administraciji. Kako je moguće da se scena raspada, ne radi klima, ne radi kontrolni monitor, razglas se više čuje u publici nego po garderobama, a da su kancelari-

je pune plazma kompjutera? Ljudi sa srednjom medicinskom školom su u upravi pozorišta. Pozorište je puno ljudi koji ne shvataju pozorišno biće i njegovu suštinu. Ne vole ga. Vole sebe u njemu. Po habitusu su za neke fabrike, a ne kuće kulture. Još bi da samoupravljaju, procenjuju ko je kakav umetnik, koliko radi, daju sebi za pravo da budu ortaci, jaran! Gledam one divne stare majstore, krojače, dekoratere, rekvizitere, kojima ništa nije jasno, koji su zbunjeni sa ovom najezdom bahatosti, osionosti i primitivizma, koji se sećaju, ne tako davno, jednog drugačijeg poretka u samoj kući.

To deluje sasvim kao "ono nešto u državi Danskoj". Gde je koren problema koji su očigledno duboko zatrovali strukture NP?

Imate upravnika i njegovu okruženje koji ne umeju, nisu dorasli da reše problem jer njihov intelektualni, organizacioni, moralni i kreativni potencijal nije dovoljan da se problem identifikuje i prepozna, a kamoli reši. Upravu pozorišta činili su ljudi koji osim lične ambicije, nisu imali ni jedan drugi kvalitet. Gotovo svi. A najgore su ambiciozne

neznalice. Tako se došlo do paradoksalne situacije da je za upravnika pozorišta postavljen čovek koji nije imao dovoljno znanja, harizme i morala da bude direktor opere, a za šefove drugih sektora postavljeni su raniji saboteri i denuncijanti. I u šta se pozorište pretvorilo? U kastu povlašćenih, sa privilegijama i platama koje daleko prevazilaze plate najznamenitijih umetnika Nacionalnog teatra i onu drugu, umetničku, sa mizernim platama i viškom gorčine. Posle godinu i jače njihovog upravljanja pozorište je u daleko gorjoj situaciji nego što su ga zatekli, još zaduženije, još ružnije i zapuštenije, depresivno i na ivici očajja, naravno, ne računajući one iz kaste povlašćenih, odgovorne i za velike propuste i u međunarodnoj saradnji.

Neprijatna atmosfera oseća se svuda. Suškanje po ćoškovima, ljudi mrka lika i oštra jezika... Da li to produbljuje problem ili ga vodi ka razrešenju?

Ovih dana su pokušali i da nas posvadaju u kući. Dividi et impera! Kao da će međusobne zadržice zaposlenih, mrki pogledi i zavada baciti u zasenak njihove devizne dnevnicke, egzotične destinacije, nepotrebne boravke u Aziji i Americi, skandale sa deviznim dnevnicama. Ima li ista podlije od ideje da se zavade ljudi koji su u jednoj misiji pod istim krovom, u službi umetnosti i gledalaca? Ima li ista podlije od ideje da se prekinu višegodišnja prijateljstva, više nego uspešne saradnje da bi se sačuvala pozicija kojoj se ni na koji način nije doraslo? Mnogo je mačku teleća glava! Bez namerere da bilo kome vrata jedan jedini dinar, a dužnici se broje stotinama. Kao da svesno narušavaju ugled NP stican decenijama. Na listi poverilaca NP ima i onih čija su potraživanja stara nekoliko godina, ima i onih koji su preminuli čekajući da im NP isplati pošteno zarađeni novac.

Ovo naravno, možemo i mi da potvrdimo. Služba SDUS-a već mesecima opominje da NP duguje samo za LUDUS preko 70 000. S obzirom na cenu od 50 din lako je izračunati koliko dugo traje taj nemar. Jer, očigledno je u pitanju nemar, pošto bi to bile sasvim sitne pare, da su uplaćivane redovno... Mogli su i da otkazu pretplatu, ali nisu. Stiće se utisak potpune neposlovnosti...

Na račun poslovne reputacije NP prave se jeftini kafanski vicevi. Permanentno se umetnik eksploatiše, srozava,

ucenjuje pod parolom: 'Nemamo, tuži nas!' Kako, kad zna da ga više neće biti u podeli? Da će doći do zamene teza da je on bezobrazan jer je tražio svoj novac. Za to vreme svaki mogući šefčić ima veću platu od zagarantovane, a dobija je zahvaljujući baš tom umetniku.

Sa stanovišta gledaoca čini se da Narodnom dobro ide. Sa stanovišta umetnika, izgleda nije tako?

Predstave su odlične, rasprodane, a pozorište u minusu. Istini za volju, pozoriste je 2000. preuzeto bez duga, a sada ima dug preko milion Eura. Pa ko je kriv i nesposoban? Uprava. Ko je imenuje? Vlada, na predlog Mnistarstva za kulturu. Znači, tražili smo promenu nesposobnih ljudi sa čela kuće. Kažu, ima vas mnogo. Paušalno, 100-150 ljudi više. Mogu da kažem da ne znaju neke stvari. Mi smo trodomo pozorište. U Drami ima 61 glumac. Imamo dve scene (treću je sadašnja uprava nepotrebno ukinula) i po pravilu bi trebalo i da redovno gostujemo, što u principu često i činimo. Nacionalno pozorište igra ansambl predstave. U jednoj predstavi na Velikoj sceni igra od 30 do 50 ljudi. U isto vreme, na Maloj sceni izvodi se predstava. Po zakonu fizike, jedno telo ne može u isto vreme biti na dva različita mesta.

Čemu onda služi ta priča da vas je previše?

Nas, ne da nije mnogo, nego nas je i malo. U prilog tome idu i neophodni gosti. U drami postoje samo dva glumca koja trenutno nemaju predstavu, ali isto tako znam da to nije njihov izbor, već sticaj drugih okolnosti o kojima oni treba da progovore. Zna se koliko članova mora imati jedan dobar operски orkestar, koliko dobrih pevača specifikovanih po glasovima mora imati dobar operски hor, koliko baletskih igrača... Dodajte tome operске soliste, dramaturško odeljenje, dirigente, korepeditore, inspicijente, pedagoge... To je ono što je umetnički personal jedne kuće.

Ali kuću čine i vrhunski majstori, bravari, stolari, tapetari, krojači, obućari, garderoberi, vlasuljari, šminkeri... To je ono bez čega pozorište ne može. Sad tome dodajte administraciju, obezbeđenje, poslove higijene, održavanja i čuvanja zgrade. Samo neznalica, flagrantna neznalica, ili neko ko ima problem sa računom, ili rđave namere, može da saopšti cifru koja je manja od 650 ljudi. Moguće da ima negde viška, najpre u administraciji, ali i tim ljudima se

može naći valjani posao sa valjanom upravom.

Gde je onda, u stvari problem?

Nije problem u višku ljudi, nego u pogrešnim ljudima na čelu kuće. Onda čujemo neke neverovatne predloge da upravnik mora da bude neko ko nije umetnik, ko nije stariji od 40 god. Onda shvatim da ti koji predlažu nemaju pojma. Pa obaveza je da na čelu ovakve kuće baš bude značajan umetnik, od integriteta, autoriteta, kapaciteta, znanja, morala i dostojanstva. Normalno je da bude neko takav, a ne neko ko je politički podoban pa tako više puta i uvek u onoj stranci koja je na vlasti. Pa normalno je da kruna na dosadašnji rad, život, umetničko delanje bude to priznanje. Biti upravnik je čast, ali i obaveza, a ne vežbaonica, pa da vidimo neka proba, možda i zna? Šta zna dete šta je petsto kila?! Uostalom, gluposti neću da komentarišem. Upravo se borim protiv sličnih ideja i stavova.

Vi ste odbili kandidaturu za predsednicu SDUS-a, a prihvatili da budete predsednica SINGLUS-a. Zašto?

Odbila sam kandidaturu jer mislim da u ovom vremenu ove bolne tranzicije i ovog surovog kapitalizma, daleko je važnije imati jak sindikat po ugledu na zapad. Kod nas ta reč, sindikat, ima pežorativno značenje sa nekim gorkim ukusom prošlosti, jeftinih letovanja, polutki, zimnice... Kada kažete 'sindikato' to je nešto što bi danas klinici rekli 'hljak'. Ali nije tako! Mora se u svesti elite promeniti asocijacija na tu reč. Mnogo radim sa stranim producentima i vidim koja je snaga, moć, u sindikatima. Zato je jako važno da se jača esnafski sindikat. Nažalost, jak sindikat sada poslodavcu kod nas ne odgovara, ali ako hoćemo u taj famozni svet, u Evropu, moraćemo da pregovaraju sa sindikatima i da ga uvažavaju. Mi smo mlad sindikat u NP, tek godinu dana. Imamo opstrukcije i od nekih starijih sindikata. Budalaštine. Uprava nam ne da prostor što je po zakonu u obavezi. Imamo potpuno tretman pastorčeta. Misle da ćemo posustati. Da nije smešno bilo bi tužno. Naravno, kad ojačamo finansijski biće nam lakše.

Osim mnogih uloga u teatru, na filmu, na tv, Vi ste i u životu igrali i igrate najrazličitije uloge, od supruge i majke do producenta i predsednice sindikata. Da li je teško biti Ljiljana Blagojević?

Nije lako biti Ljiljana Blagojević. Nije meni lako sa mnom, ali je daleko teže onima koji su oko mene.

D. Kosačević

IZABRALI SMO ZA VAS

"Počeli su ... od ponašanja u finom društvu. Otišli su na balet. Frak za Senjku iznajmili su za dve rublje od komšije muzičara. U pozorištu je Skorik sedeo s mirom, nije se vrpeljio, iako mu je brzo dosadilo da gleda na scenu gde su skakali muški u tesnim untermajicama. Poslen je krenulo malko življe kad su istrčale ženske u prozirnim suknjama, al' muzika je bila mnogo nešto smoljava. Da Žorž nije uzeo od onih što čuvaju čiviluke uveličavajuća stakla (zovu se "dvohled") bilo bi mu nasmrtno. A ovako je Senjka razgledao sve redom. Prvo igrači i nji'ove butkice, pa ondak sve one što su se oko sale napakovali u pozlaćene sandučice, a poslen šta stigne - na primer, bradavicu na čeli šefa muzičara, koji je orkestru prutićem pretio da složnije svira. Kada su svi aplaudirali, Senjka je dvohled

stavljao pod mišku i isto pljeskao, ma i glasnije od drugih.

Da za sedam rubalja sediš tri sata u bockavoj kragini, pa to će se retko kome svideti. Pito je Žorža: "Jel', boga ti, jel' bogataši svako veče idu u pozorište da se znoje?" Ovaj ga umiri, kaže: "Može jednom nedeljno.", "E, pa to se još i može izdržati," razveseli se Senjka. To mu dođe ko kad nedeljom odstoji čitavu liturgiju, jakako - onaj ko se boji Boga.

S baleta su otišli u bordel (tako se kulturno zove fufarnik) na čas finog ophodjenja s damama. Tamo se Senjka mnogo stideo lampi sa svilenim abažurima i mekih otomana na federe. ..."

odlomak iz romana LJUBAVNIK SMRTI

B. Akunjina

prevod M. Ivanović i P. Bunjak izdala Informatika BG 2006.

"U Novom Sadu (na Sterijinom pozorju) uveliko traje BITEF!"

M. Radošević, u "Politici" povodom selekcije KRUGOVI na ovogodišnjem Sterijinom pozorju.

"Posle predstave me obično pitaju - Kako je bilo? Kažem - Dobro. A oni onda pitaju - KAKVA JE BILA IZLAZNOST PUBLIKE?"

Đuza Stojiljković na Okruglom stolu Sterijinog pozorja, povodom predstave 'Trg heroja' Ateljea 212.

TRI CVETA IZ BORINE BAŠTE

Nisam nikada bila u Vranju. Ali ovu tvrdnju beležim nesigurno, kao da kazujem neistinu. Vranje obitava u mom srcu. Ne kao mesta koja smo videli na filmu, već onako kako se jedino pamti ambijent u kome smo bili prisutni. Baš tako, kao da sam u njemu boravila, mogla bih da opišem Vranje, njegove mirise, svetlost...

Isidora Sekulić veli da je El Greko uzneo Toledo do kosmičke vizije. Nije li se nešto slično dogodilo i u ovom slučaju? I ako nismo nikada bili u Toledu, mogli bismo da opišemo svoj osećaj prisustva na trgovima dugih senki.

Ono o čemu danas govorimo je činjenica da ta neponovljiva osećajnost nije sačuvana samo u delima Bore Stankovića. Čuvaju je i dalje u tom lepom ako-i-nevidenom-poznatom gradu vredni obdelavatelji Borine bašte. Njima pohvala nije potrebna. Po plodovima njihovog truda lako ih je prepoznati.

Tri najnovije publikacije svedoci su tih plodova: "Pozorišni vremeplov Vranja 1896-2006", "25 godina pozorišne radosti" i "Nečista krv" (dramatizacija). Na korice svake od njih nalazi se ime - Radoslav Radivojević. Reditelj i ekonomista po obrazovanju. Izvođač raznovrsnih pozorišnih radova - glumačkih, rediteljskih, spisateljskih, upravnčkih... Sanjar koji ostvaruje sopstvene i tuđe snove. Svaka čast!

Ne znam kako nastaju duhovna vrela, ali znam da u svakome od njih stoji bar jedan entuzijasta koji postiže rezultate uprkos svemu.

Knjiga "25 godina pozorišne radosti" je brižljiva hronologija smotre "Borini pozorišni dani" koja već četvrt veka raduje kako stanovnike Vranja, tako i sve teatarske stvaraoce. Autora

publikacije, Radoslava Radivojevića, odlikuje sposobnost povezivanja korena, stabla i krošnje jedne kulture. Sve je tu i sećanje na one koji su stvarali temelje i uslove, popis osnovnih podataka o učesnicima, zahvalnost donatorima i uvažavanje onih koji su bili iza scene, a bez kojih se ne bi moglo. Izlaganje je dopunjeno vrednom foto dokumentacijom. Knjiga je veoma lepo likovno i tehnički opremljena (Miodrag Dejanović, Radoslav Rašić).

Karakteristika svake od ovih triju knjiga je upotpunjenost prapratnim komentarima, manje poznatim, dragocennim dokumentima...

Tako u onoj gde je autor smestio dramaturgijsku prozu "Nečista krv" (a koju je pozorišna praksa već uveliko potvrdila) imamo na kraju foto dokumentaciju o izvođenjima ovog Stankovićevo delo u Vranju, a na početku - tekst iz "Vranjskih novina" objavljen 1932, sećanje Aleksandra R. Hristića na nekadašnje druženje sa tada već pokojnim piscem. Evo odlomka iz toga teksta...

"Jedne tihe večeri kada je mesec čarobno plovio po horizontu obasjanom blistavim zvezdama sedasmo Bora i ja u senci kafane 'Solun' blizu Saborne crkve i uz kiselo meze sladismo po malo rakije, koju je Bora osobito mario. Boru je razdragala srebrnasta mesečina, popci su u susjednoj pekarnici složili svoju večernju pesmu i mi se bejasmo upustili u sanjarije po uspomenu iz detinjstva i staroga Vranja. Kako smo bili u blizini crkve oko koje su se nekada nizale stare čorbadžijske kuće, ja upitah Boru da mi kaže: koju je od tih kuća zamišljao kao kuću njegove Sofke iz 'Nečiste krvi', koju je plastički opisao u svakom pokretu duše i tela, naročito kada je pred svadbu

tesnim sokacima vodi u amam. Nije li to kuća Lukarevića ili pokojnog Mikića sudije, na koje je po opisu ličila... (...)

Nije, prihvatio je Bora, ali je tu blizu na placu gde je sada kuća Nikole Avramovića. Tu je bila u našem detinjstvu, ako se sećaš, jedna dvospratna kuća u dvorištu, sa širokom loznicom, koja se pela uz čardak išaran na plavo, koja je nekada videlo se bila bogata, a u kojoj se u to doba život slabo vidao. Bila je to kao neka tajna za mene. Tu kuću od prilike zamišljao sam za kuću Sofkinu." (str.4)

Knjiga "Pozorišni vremeplov Vranja 1896-2006", skromna, a unutra - pregršt bisera!

Sem dokumenata o klijanju, rastu i procvatu pozorišnog života ovoga grada od kraja devetnaestog veka do danas, o

putujućim trupama, prvoj predstavi, o predstavama udruženja zanatlija, trgovaca, lovaca, a amaterskim i profesionalnim etapama, tu je još i obilje sećanja i anegdota.

Autoru ovih redova najzanimljivija je ona o pravoj Koštani...

"Posebnu pažnju zaslužuje putujuće pozorište Perice Aleksića - Petra Prlička koje je od 1930. do 1939. godine svakog leta dolazilo u Vranjsku banju gde je za banjske goste i Vranjance koji su vraćali u banju prikazivalo svoje predstave.

(...)Publike je uvek bilo za sve predstave. A tek "Koštana" u banji! Na mnoge predstave dolazila je i prava Koštana. Sedela bi u prvom redu i gledala kako je predstavljaju. A kada bi se sreli, pričao je Prličko, govorila mu je - 'More, Perice,

dva dinara da mi daš što me predstavljaš.' Posle je ja uključim u predstavu. Vodim je i za Beograd, zajedno sa mužem i sinovima koji su nam svirali. Igrali smo 'Koštana' u bašti Zanatskog doma, a publika je svake večeri dolazila da vidi živu junakinju Borinog komada. Kakvo je samo interesovanje bilo!... Ona bi pre početka predstave ispred zavese nostalgично staračkim glasom zapevala 'Žal za mladost', mnogi bi iz publike s njom plakali... Kasnije je počela da nas ucenjuje, da traži dosta para... Onda ja kupim kartu za voz i vratim je u Vranje." (Str.19-20)

Završimo ovaj mali osvrt Borinim rečima koje gospodin Radivojević navodi u jednoj od ove tri knjige: "Moja koncepcija umetnosti je takođe prosta: jedna umetnost, ako ne pokrene neka plemenitija osećanja u vama, nije umetnost. Drugo, treba da zavolite svoga bližnjeg."

Hvala Radoslavu Radivojeviću što jedinstvena bašta, odavno smeštena u kosmičku viziju kao Toledo, i dalje cveta.

Zorica Simović

STERIJA DANAŠNJICE, ILI RODOLJUPCI NA SAVREMEN NAČIN

Knjiga 'Sterija u ogledalu XX veka' Miroslava Mikića Radonjića, u izdanju Pozorišnog muzeja Vojvodine 2006, još jedan je pokušaj, u godini proslave dvesta godina od rođenja Jovana Sterije Popovića, da autor na drugačiji način, tražeći refleksije njegove komediografije u dramama Aleksandra Popovića, Dušana Kovačevića, Slobodana Selenića i Vide Ognjenović, ukaže na aktuelnost, značaj i mane Sterijinih razmišljanja o problemima društva, porodice u njemu, i osnovno, o pojedincu, kao liku i naličju vremena - Bilo da je reč o, kako je autor

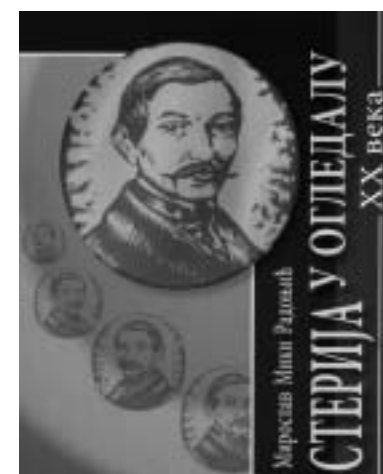
naveo srpskom Minhauzenu među parlančanima u 'Laži i paralaži', opančarici u zemlji čuda u 'Pokondirenoj tikvi', o anatomiji jednog buđelara u 'Tvrđici', pripitomljenoj goropadnici u 'Zloj ženi' ili o patriotama u akciji u 'Rodoljupcima', Jovan Sterija Popović tačno i precizno smešta svoje likove unutar porodica i njihovih domova koji tako postaju poprišta ljudskih strasti, vrlina i mana, ali i pokazatelj određenih moralnih sistema vrednosti. Upravo ti sistemi, način njihovog funkcionisanja, karakterizacija likova kroz jezik i postupke (prerušava-

nje, lažno predstavljanje, pohlepa prema novcu, naglašeno rodoljublje), radnja, zaplet, rasplet i kompozicija, su ono čime se autor, Miroslav Miki Radonjić, bavi u prvom delu knjige.

No, činjenica da je o komediografskim postupcima Jovana Sterije Popovića na sličan način već teorijski mnogo puta razmatrano, naročito u poslednjih nekoliko godina, navodi na pomisao da je drugi deo knjige 'Sterija u ogledalu XX veka' mnogo zanimljiviji jer pruža paralelu između njegovih razmišljanja u komedijama i razmišljanja četvoro dram-

skih pisaca XX veka po izboru autora: *Drugi deo knjige trebalo bi da pruži odgovor na pitanja u kojoj meri se može govoriti, ne toliko o uticajima koliko o tragovima Popovićeve komediografije u savremenim domaćim dramskim tekstovima. S obzirom na to da je XX vek u razvoju celokupne umetnosti doneo čitav niz novih stilskih formacija, nemoguće je sagledati sve književno-istorijske pravce... Analiza dela Aleksandra Popovića, Dušana Kovačevića, Slobodana Selenića i Vide Ognjenović biće ograničena na one pojavne oblike u njihovim komadima koji eventualno mogu otkriti prisustvo Sterijinog načina razmišljanja o večito inspirativnim temama o čovekovom identitetu, ljudskim emocijama i strastima, etičkim principima, instituciji porodice, političkim manipulacijama i drugim socijalnim fenomenima.*

Ukazujući u prvom delu knjige, kroz analizu pet Sterijinih komedija, na koji način ovaj pisac odstupa od strogih klasičističkih normi, a što je odlika srpske drame XX veka, autor, zapravo, na kraju otkriva problem identiteta sličan Sterijinim likovima u 'Sablji dimiskiji' Aleksandra Popovića, a dramaturške funkcije jezika u 'Razvojnom putu Bore šnajdera'. Delo Dušana Kovačevića 'Maratonci trče počasni krug' autora takođe podseća na Steriju, jer i Kovačević za centralnu temu ima porodicu, kritiku prema vladajućoj eliti i njenom lošem delovanju na ukupnu svest naroda, dok je u dramama Slobodana Selenića 'Kosančićev venac 7', 'Ruženje naroda u dva dela' i 'Knez Pavle' problematizovana uloga pojedinca u okviru nacionalnih i političkih previranja, a radnja, kao mnogo puta kod Sterije, smeštena u zanimljiva i istorijsk burna vremena. 'Rodoljupci' Jovana Ste-

rije Popovića i drama 'Je li bilo kneževе večere' Vide Ognjenović, za Radonjića predstavljaju ista univerzalna pitanja odnosa jednog naroda prema sopstvenoj prošlosti, i govore o glorifikovanju lažnog sistema vrednosti zasnovanog na interesima pojedinca, o problemu identiteta, patriotizmu, raznim oblicima ekstremizma i političke samovolje samoproklamovanih lidera.

Dakle, iako sigurno ova četiri dramska pisca XX veka nisu, pišući o pitanjima današnjice, razmišljala direktno o Jovanu Steriji Popoviću, ista etička, estetička i politička pitanja i pokušaj odgovora na njih u svom vremenu, navela su Radonjića da napravi ne paralelu, već da pronade sličnosti Sterije sa autorima komada XX veka. Knjiga je tu da još jednom pokaže da je kosmos krug i da refleksije prošlosti, hteli mi to da priznamo i prihvatimo ili ne, neminovno postoje i danas, ali i da autor progovori o piscima kao savesti određene epohe u kojoj stvaraju. Kako kaže ovo je samo jedan od mogućih obrisa Sterijinog komediografskog lika u tek uramljenom, a možda već napuklom ogledalu XX veka.

Aleksandra Jagodić

JOŠ TREPERI NJEGOV GLAS

Milosav Buca Mirković: "Ljuba Tadić, Po Srbiji, Sokrat", Filip Višnjić, Beograd, 2004.

Kad ode glumac, oko nas još trepere talasi njegovog govora, slike poznatog lica u raznim ulogama... Kao da ga možemo svakoga časa sresti... Ali kada tražimo idealnu podelu za neki komad, tek tada postajemo svesni praznine koju iza sebe ostavlja neponovljiva ličnost...

Knjiga Milosava Buce Mirkovića je pre svega promišljanje fenomena teatra. U središtu kazivanja je glumac, kao književni lik. O glavnom liku ove esejističke proze govore: sam autor, glavni junak, ali i kolege, kritičari, teatrolozi (Olga Savić, Mirko Miloradović, Olga Stojanović, Muharem Pervić, Petar Volk)... I glavni junak govori o fenomenu teatra, u jezgrovitim pasadžima kazivanja u pero Radoslava Lazića.

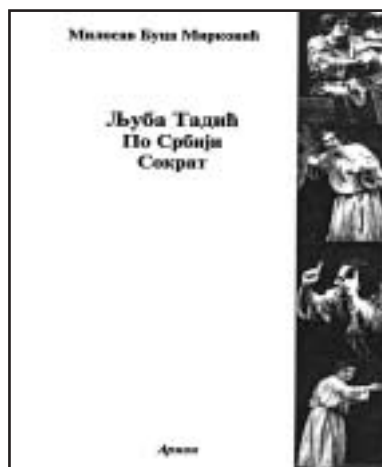
Gospodin Mirković piše nadahnuto, stilom koji nije suvoparan, u kome puno

slobodu imaju i teatarske opservacije i lične emocije...

Knjiga poseduje niz poetsko-kritičarskih refleksija o pojedinim Tadićevim ulogama, o predstavama-stubovima njegove biografije.

Likovno je solidno opremljena, ali joj u kompozicionom i tehničkom smislu nedostaje preglednost kao i preciznija faktografija. Nema popisa tekstova (sadržaja) na početku ili na kraju knjige, na koricama stoje tri reda za koje ne znamo da li predstavljaju jedan ili tri naslova (Ljuba Tadić, Po Srbiji, Sokrat - svaki počinje velikim slovom što sugerise da su u pitanju tri naslova, a što ne odgovara sadržini)... Ima i mnogo štamparskih grešaka.

Priredivač ove zbirke uistinu zanimljivih refleksija o pozorištu, Zorica Zec, nije baš najbolje komponovala materijal

nići najjasnije označila poglavlja i njihovo autorstvo.

Ono čemu je posvetila nesumnjivu pažnju je detaljno uputstvo o zabrani reprodukcije, kopiranja, šapirografisanja bilo kog dela knjige radi čega se autor ovih redova ne usuđuje da bilo šta citira - zabrana deluje do te mere strogo.

Zorica Simović

IX TEATAR FEST RASPRODAT MESEC DANA PRE POČETKA

U okviru devetog Teatar festa u Banja Luci, od 2. do 9. juna na sceni Narodnog pozorišta Republike Srpske predstavljene su predstave iz Vršca, Splita, Sarajeva, Novog Sada, Sombora i Beograda. Sudeći po reakcijama publike i javnosti, izbor predstava i sama organizacija ovogodišnjeg banjalučkog festa okarakterisana je kao jedna od uspješnijih do sada. I zainteresovanost publike za ovogodišnji Teatar fest nadmašila je mnoga očekivanja, jer su karte za sve predstave rasprodate mjesec dana prije reklamne kampanje i festa.

Kako je direktor NPRS Rade Simović, i najavljivao, Teatar fest nije bio takmičarskog već revijalnog karaktera i posvećen je Jovanu Steriji Popoviću, te su na repertoar uvrštena dva Sterijina komada "Pokondirena tikva" i "Rodoljupci".

Predstavom "Pokondirena tikva" Narodnog pozorišta Sterija iz Vršca, u režiji i scenografiji Milenka Pavlova, 2. juna otvoren je Teatar fest. Brojna publika u sali banjalučkog pozorišta pomno je pratila igru Tanje Bošković u glavnoj ulozi, mlade Vladane Savić, Milenka Pavlova, Dragana Džankića, Sonje Radosavljević, Ljiljane Josipović, Ivana Đorđevića, Pavla Petrovića, te ih nakon predstave nagradila burnim aplauzima. Sudeći po ovacijama, najjači utisak na Banjalučane ostavili su upravo Tanja Bošković i Milenko Pavlov, koji je uz rediteljski i scenografski zadatak igrao i slugu Jovana.

Druge večeri gostovalo je Hrvatsko Narodno kazalište Split i Ksenija Prohaska sa projektom "Edit Pjaf". Na prošlom festu, Banjalučani su splitsku umjetnicu gledali u predstavi "Marlen Ditrh", i sudeći po burnim reakcijama i ovog puta ispunila je mnoga očekivanja. Uz pratnju Danire Ipavec za harmonikom, Prohaska je publici interpretirala francuske šansone i život Edit Pjaf.

- Kao djevojčica sam maštala o Edit Pjaf, a da nisam ni razumjela francuski. Uopšte ne znam šta je to budilo osjećaje do suza kod mene, svaki put kada bih čula njen glas. Za mene je ona jednostavno neprevaziđena umjetnica. - otkrila nam je Ksenija.

"Kamerni teatar 55" iz Sarajeva i predstava "Pukovnik ptica" koja svakako važi za jednu od kulturnih sarajevskih predstava, na banjalučkoj sceni igrala je treće festivalske večeri. Po tekstu Hristoa Bojčeva, reditelj Dino Mustafić je na scenu odlično prenijeo radnju i smisao Bojčevog djela, što potvrđuje i publika koja je u više navrata aplauzima reagovala na replike i maestralne glumačke kreacije Dragana Jovičića, Miralema Zupčevića, Admiru Glamočaka, Ermina Bravo i Alena Muratovića, dok su u predstavi briljirali Aleksandar Seksan i Tatjana Šojić.

Dobitnici nagrada na 56. festivalu profesionalnih pozorišta Vojvodine, Srpsko Narodno pozorište Novi Sad i predstava "Romeo i Julija" u režiji Predraga Štrpca su igrali četvrte festivalske večeri. Scenografiju Vesne Popović i kompozicije Kornelija Bate Kovača, upotpunjavala je igra novosađana Marjana Apostolovića, Marka Markovića, Igora Pavlovića... ali su svakako najjači utisak ostavili akteri Šekspirove tragedije, Romeo i Julija, u interpretaciji Gorana Jevtića i mlade Jovane Mišković, koja je svojom vjerodostojnom igrom na većinu publike, ali i kritike ostavila izuzetan utisak.

Kao i "Paradoks" Narodnog pozorišta Sombor u režiji Egona Savina. Kako smo saznali od publike, većina je bila impresionirana igrom Biljane Keskenović i Saše Torlakovića, koji su uz ostali ansambl snažno i iskreno na sceni prenijeli tužnu poruku Nebojše Romčevića o moralnoj i intelektualnoj zapuštenosti srpske inteligencije devedesetih godina prošlog vijeka.

Nakon Srbijanskih pozorišnih kuća, šeste večeri Teatar festa na banjalučkoj sceni je bila još jedna od vodećih predstava iz Sarajeva, "Rodoljupci" Narodnog pozorišta Sarajevo u režiji i dramaturškim intervencijama Gradimira Gojera. Ova predstava je premijerno izvedena 8. aprila i to sa posvetom sarajevskom glumcu Zoranu Bečiću koji je neposredno pred premijeru preminuo. Publika u sali NPRS je sa potpunom pažnjom posmatrala dvočasovnu interpretaciju svojevrstne ironije Jovana Sterije Popovića. Iz brojnog sarajevskog ansambla, svojom igrom izdvojili su se Aleksandar Seksan, Mirvad Kurić i Hasija Borić, a ovacije nakon predstave potvrđuju da su direktni govor i poruke Sterijinog jezika uspješno došli do publike.

Tokom Teatar festa, bilo je evidentno da pozorišni repertoar ispunjava različite ukuse publike. Pretpostavka mnogih da će kulturna predstava Beogradskog dramskog pozorišta "Let iznad kukavičjeg gnezda" po romanu Kena Kizija nadmašiti posjećenost i ovacije sa prethodnih festivalskih večeri, bila je potpuno tačna što je potvrdila i sedma večer festa kada su beograđani gostovali na sceni NPRS. Velika sala banjalučkog teatra bila je ispunjena do poslednjeg mjesta, a u nedostatku prostora i ogromnoj zainteresovanosti publike sva vrata sale ostala su širom otvorena tokom predstave i oko stotinu posjetilaca je na nogama budnim okom pratilo igru Dragana Bjelogrića, Milorada Mandića, Borisa Komnenića, Danijela Sića, Fede Stojanovića, Marka Živića, Srđana Dedića, Save Radovanovića, Dejana Matića, Ljubinke Klarić, Jelene Dromljak, Vladana Milića, Žarka Stepanova, Zorana Đorđevića, Sandre Bugarski i Jane Milić. Sudeći po nezaboravnim ovacijama kojim su akteri predstave ispraćeni sa

scene, te komentarima publike, kolega i kritike, predstava je u cjelini vrhunski urađena. Rediteljskoj zamisli Žanka Tomića odlično su odgovorili akteri predstave, kostimografija Jelisavete Tatić Čuturilo i scenografija Zorana Ristića.

Jedan od redovnih posjetilaca pozorišnih zbivanja u RS Dragan Tarle prokomentarisao je za Ludus.

- Čitao sam knjigu i gledao film, ali tokom predstave nisam uopšte razmišljao o tome i mislim da to potvrđuje kvalitet predstave i glumaca. Jako mi se dopada što su svi glumci apsolutno ravnopravni na sceni, i jedan Rendi Mekmarfi (Dragan Bjelogrić) i poglavica Bromden (Milorad Mandić), ili sestra Rečid (Ljubinka Klarić) i bolničar Voren (Vladan Milić), uopšte nema prednjačenja u ulogama jer svaki lik izaziva istu pažnju. Mislim da je uprkos smijehu koji su kod publike izazvale neke tragikomične scene jer je publika jednostavno upoznala neke glumce u tom svjetlu, savršeno se osjetila težina romana, ali i atmosfere koja je dočarana na sceni. Večeras smo vidjeli da su svi uslovi za kvalitetnu predstavu u ovom slučaju potpuno ispunjeni. - kazao je Tarle.

Ulogom Rendija P. Mekmarfija u predstavi "Let iznad kukavičjeg gnezda", Dragan Bjelogrić se nakon niza godina vratio na pozorišnu scenu i kako se čini samo potvrdio specifičnost i kvalitet svog glumačkog izraza.

- Ne znam da li je moje odsustvo sa pozorišne scene bilo dugo ili ne, ali sam u nekom trenutku pomislio da više neću igrati u pozorištu i da gubim veru u njega. Ova uloga i predstava je najbolji način da ponovo steknem veru u pozorište i sa uživanjem igram svaki put.

O MENADŽMENTU - UOPŠTE Da ponovimo gradivo..

Savremeni menadžment podrazumeva harmoničan oblik hijerarhijskog organizovanja u poslovnom upravljanju i rukovođenju, u kojem su usko specijalizovani stručnjaci nosioci i pokretačka snaga racionalnog procesa upravljanja, organizovanja i realizovanja u okviru timskog rada.

U našoj sredini termin menadžment se prosto definiše kao savremeni oblik poslovanja kojim se poštuju preduzetnički poslovni principi i marketinški sistem poslovanja za tržište. To još pojednostavljenije znači: dobru organizaciju, efikasno rukovođenje i upravljanje, racionalno poslovanje u procesu produkcije i kvalitetno predstavljanje poštujući zahteve tržišta. Sve ove navedene faze mora da prati kvalitetno istraživanje i evaluacija.

Međutim, radi boljeg shvatanja značaja uloge menadžmeta u ovovremenskom poslovanju sledi pregled savremenih definicija menadžmenta od strane stručnjaka koji se analitički bave ovom oblašću.

Menadžment (management) je izraz engleskog porekla, a znači - upravljanje, rukovođenje (manager), kontrolor, rukovodilac, upravljač u poslu.

Ima više definicija menadžmenta i njegove uloge:

"U teoriji i praksi pojam menadžmenta se različito tretira i definiše. Značenje reči management koja se obično prevodi kao: upravljanje, vođenje, pa i veština, umešnost - suviše je sveobuhvatno i opšte. U okviru tog opšteg, neophodno je istaći sve ono što je potrebno i artikulirati sve bitno što se nalazi u okviru tog složenog pojma.

Za vođenje jednog posla, odnosno rešavanje određenog zadatka, bitna je organizacija kako u pripremi tako i u

Ulogu Rendija Mekmarfija u prvom trenutku sam doživljavao kao prosečnog Srbina u savremenom svetu, ali to nije bila misao koja me je vodila kroz predstavu. Mislim da će predstava dugo igrati jer je svaki put igrano sa iskrenim uživanjem. - kazao je Dragan Bjelogrić.

Deveti Teatar fest zatvorili su domaćini, kulturno predstavom "Gospoda ministarka" u režiji Milice Kralj, koja je prve uspehe doživjela na pretpremijeri i premijeri u martu mjesecu kada je izvedena u prepunoj sali NPRS, a zatim su uspešna igranja nastavljena na festivalima širom BiH.

Na zatvaranju festa, sala NPRS bila je prepuna. Publika je uživala u igri brojnog i provjerenog ansambla, Svetlane Bojković, Vlastimira Đuze Stojilkovića, Dorda Markovića, Gorana Jokića, Gordane Milinović, te izvrsnih mladih banjalučkih glumaca Sladane Zrnić, Borisa Šavije, Aleksandra Stojkovića...

Više puta glumci su aplauzima vraćeni na scenu i kao i do sada najburnije reakcije iz publike bile su upućene Živki ministarki, odnosno Svetlani Ceci Bojković, koja je kratkim govorom i zatvorila deveti Teatar fest.

Vuka Zec

Miljenik publike Dragan Bjelogrić kao Džek Nikolson, tj. u istoj ulozi

ciljem omogućavanja pravovremenog i valjanog donošenja odluka.³

Znači, može se zaključiti da menadžment podrazumeva oblik hijerarhijskog organizovanja u poslovnom upravljanju i rukovođenju u kojem su usko specijalizovani stručnjaci nosioci i pokretačka snaga procesa planiranja i organizovanja, vođenja i rukovođenja u procesu rada. Ove stručnjake nazivamo menadžerima.

Govoreći o pozorišnom menadžmentu Vera Ikonomova navodi da "pojam uspešnog upravljanja jednom radnom organizacijom podrazumeva, u najopštijem smislu, izbor takvih upravljačkih mera (odluka) pod čijim se uticajem postižu bolji (u određenom smislu) rezultati od onih koji bi organizacija ostvarila kada tih mera ne bi bilo. Ove mere uspešne su onoliko koliko su dobro prilagođene ciljevima koji se žele ostvariti u uslovima u kojima se radi. Ako ciljevi nisu dobro formulirani (ili se od njih odstupa) ili pak nisu uzeta u obzir sva ograničenja i smetnje koje dolaze od uslova rada, tada i najskuplje mere mogu promašiti svoju namenu, a rezultati mogu biti čak suprotni od očekivanih. Ovo pravilo važi za sve umetničke kuće..."⁴

¹ Danka Muždeka Mandžuka, Projektna organizacija u pozorištu, FDU i OMEGA PLUS, Beograd 2000, strana 115

² Dr Isak Adžes, Menadžment za kulturu, pregovor Nebojše Carića, Adžes menadžment konsalting, ECU, Agencija za marketing, Novi Sad 1995, strana IX

³ Campbell R. Harvey s Hypertextual, Finansijski rečnik, izvor internet, 2004.

⁴ Vera Ikonomova, 125 godina Narodnog pozorišta u Beogradu, SANU, 1997, strana 617.

Milovan Zdravković

Iz predstave Paradoks

SRPSKO NP U AMERICI, II DEO

'Ni od Srbije ni od pozorišta ništa ne dobijam...'

Iz četiri sačuvana pisma Luke Popovića, upućena Risti Odaviću, saznaju se značajni detalji o njegovom radu u Americi. Smatrajući da su ispovesti glumca najautentičnije svedočanstvo vremena i njegova nesvakidašnjeg teatarskog poduhvata, navodiće se, kad god je to moguće, lično svedočenje glumca samog iz sačuvanih arhivskih dokumenata.

Svoje prve utiske iz Njujorka, Popović saopštava beogradskom prijatelju Odaviću krajem jula: "Veoma sam lepo dočekan od ovdašnjih Srba, oduševljenje je kod mladih ljudi toliko da sam prosto iznenađen. Odmah sam ih pokupio i među njih podelio *Balkansku caricu*, već držim i probe u Srpskom

domu i mogu Vam reći da kod njih ima vrlo dobrog glumačkog materijala".

Pošto se požalio da ne može da obezbedi dvoranu za predstave, javlja Odaviću da će prvu predstavu održati u Češkom domu 6. avgusta, "na Preobraženje", s tim da odigra još nekoliko predstave, zavisno od interesovanja publike.

Pored pomenute *Balkanske carice* Nikole I Petrovića, Popović je otpočeo pripreme još četiri-pet dramskih dela, među kojima su: *Đurađ Branković* Karla Obernjika, *Boj na Kosovu* Jovana Subotića, *Dragaševićev Hajduk Veljko* i *Kočićeve Jazavac pred sudom*, a kasnije će pripremiti *Đida* Janka Veselinovića, *Čestitam* i *Ljubavno pismo* Koste Trifkovića, *Knez Ivo od Semberije* Branislava Đ. Nušića i *Kraljević Marko i Arapin* Atanasija Nikolića.

U *Pozorišnom godišnjaku* za sezonu 1911/12 Srpskog Kraljevskog Narodnog pozorišta u Beogradu, zvaničnom organu, na str. 34, to se potvrđuje:

"23. jula 1911, Luka Popović, upravnik Srpskog Narodnog Pozorišta u Americi, izveštava Narodno pozorište da će 6. avgusta 1911. prirediti u Nju-Jorku prvu predstavu (*Balkanska Carica*). Od tog vremena Srpsko Narodno pozorište dalo je još dve predstave u Nju-Jorku, zatim u Stiltonu, Lebanonu, Pitsburgu, Stubenvilu, Barbertonu, Klivlendu, Genu, Čikagu, Filadelfiji, Vilmerdingu, Mekisportu, Mingou, Sinsinati, Akronu, Detroitu. Trupa je igrala komade: *Boj na Kosovu*, *Đido*, *Đurađ Branković*, *Knez od Semberije*, *Jazavac pred sudom*, *Ljubavno pismo*, *Kraljević Marko* i *Arapin*. Sem toga, trupa je pevala u srpskim crkvama i priredivala koncerte. G. Popović je recitovao veliki broj rodoljubivih pesama".

Beogradske "Večernje novosti" (br. 241, 2. sept. 1911) prenele su pisanje njujorškog srpskog lista "Leskovac" o prvom izvođenju *Balkanske carice*, koje je potpisao "jedan iz publike":

"Gledajući ovu divnu predstavu, i diveći se njenom preciznom i korektnom izvođenju, u jedan mah zaboravio sam da pred sobom, izuzimajući upravnika pozorišta g. L. Popovića, ima ljudi koji nisu nikad glumovali. Njihova igra beše u potpunom skladu i harmoniji s umetničkom igrom g. L. Popovića, koji nam je prikazao Stanka Crnojevića u svim nijansama. Diveći se ovim mladim ljudima, smem slobodno reći, savršenim glumcima, bejah očaran njihovom igrom.

Za uspeh njihov i ove sjajne predstave, znam, najveća zasluga i hvala pripada našem umetniku, vrlo upravniku i odlučnom učitelju g. Luki Popoviću, koji nije žalio ni truda, ni volje, ni novca, samo da nam pruži što lepše uživanje i time dokaže da se njegova ideja o stvaranju Srpskog narodnog pozorišta u Americi zaista i može ostvariti".

Autor, potom, opisuje kolektivni doživljaj predstave u gledalištu:

"Kad se podigla zavesa prvog čina, publika koja je sa nestrpljenjem očekivala njeno dizanje, beše prosto zapanjena. Tapšanju i lupanju ne beše kraja od iznenađenja i oduševljenja. Na pozornici je sedeo g. Popović, u ulozu Stanka, koji prvi počinje govoriti u komadu. Pozornica je predstavljala divnu dvoranu iz 15. veka, dekorisanu starim srpskim oružjem, a ceo stil beše u čisto srpskom duhu. Minderluci, zidovi, svi zaogrnuti srpskim tkaninama, što davaše divan reljef nama gledaocima. U drugoj se slici igralo narodno kolo s pevanjem 'U Ivana gospodara', tek tad ne beše kraja odobravanju; moraše ga ponoviti da bi se publika umirila i predstava mogla nastaviti. U trećoj se slici pojavljuje guslar; posle njegove dve divne otpevane pesme, lupanju takođe ne beše kraja.

Gledajući u loži g. prof. Pupina kako je zanesen, misljah da će da se pesma ponoviti. Do prof. Pupina seđaše g-đa Dženkins, Amerikanka, srpska narodna dobrotvorka. Ona takođe beše ushićena i očarana srpskom pesmom, govorom i odelom prikazivača, što se najbolje ogle-

dalo u tome što je g-đa Dženkins neumorno tapšala.

I tako uspeh za uspehom nizao se dok kao kruna svega nije došao završetak predstave, gde Đorđe, vraćajući se iz boja kao pobednik, kleči i Bogu šalje toplu molitvu za pobeđu svoga oružja, a iz daleka se čuje hor anđela, koji molitvu dopunjuje pevajući 'Oče naš...'

Odmah posle predstave, onako u kostimu, izašao je na pozornicu g. L. Popović i kratkim govorom zahvalio se publici na lepoj pažnji koju mu ukazala, te, reče, vidi da su svi pregli da mu pomognu da se njegova ideja o stvaranju srpskog pozorišta u Americi zaista i ostvari".

Autor prikaza se, na kraju, i sam zahvaljuje Luki Popoviću što je došao među njih, "te nam dao prilike da se svi oko našeg pozorišta sakupimo, izmirmo, i od sada u čistoj, bratskoj i iskrenoj ljubavi, gledamo u bolju budućnost našeg naroda u Americi".

No organizacionim i finansijskim mukama Laze Popovića nikad nije bilo kraja. On piše Odaviću: "Kad to ovde svršim, krenuo bih se dalje u unutrašnjost gde su srpske kolonije i veće i jače. Samo ne znam šta ću da radim sa kostimom? Dok sam još ovde, ja ga mogu nabaviti, naravno kombinovanog i to sigurno za nakazno skupe pare iz jedne radnje koja s tim radi, ali šta ću posle?"

U garderobi Narodnog pozorišta truli velika gomila stvari, koja se nikada i ne upotrebljava niti je videla pozornice, a ja ovde vršeci kulturnu misiju, skopčanu sa mnogo volje, truda i žrtava, nisam mogao dobiti ni jedan jedini kostim koji sam molio za pozajmicu. Da je sreće srpska bi država trebalo da mi ceo srpski kostim nabavi...

G. Pupin, profesor i naš konzul, takođe me je vrlo lepo primio, bio sam mu već gost, a pozvao me je i na njegovo poljsko imanje u Norfolk... Bio je veoma iznenađen kad mu odgovorih da ni od Srbije ni od pozorišta ništa ne dobijam".

Nastavak u sledećem broju
Zoran Jovanović

PARADOKSI I DOMETI MEĐUNARODNE SARADNJE

Pozorište na radiju i radio kao pozorište

Neki zapadni proučavaoci politike i društva došli su do zaključka da raspad države u kojoj živi za pojedinca predstavlja jedan od najboljih doživljaja u životu. Osim što je bolan, taj doživljaj je u ovom prostoru sada veoma dug - preti da proždere i drugu deceniju našeg života. Ma koliko jezički, kulturno i geografski bliski bili, mi, Južni Sloveni, čemo se, valjda, razjedinjeni lakše ujediniti - međusobno i sa Evropom i svetom. Danas nam za međunarodne susrete nisu neophodna putovanja u udaljene krajeve, ni učesnici koji ne govore naški. Zlobnik, ili šaljivčina rekao bi da se sada međunarodni skup može sazvati dovikanjem.

Skup 'Radio drama danas' održan je 5. maja 2006. u Narodnoj biblioteci Srbije.

Mr Predrag D. Stamenković, dr Zvonimir Kostić i njihovi saradnici pre svega iz Dramskog programa Radio Beograda, pozvali su četrdesetak učesnika. I ovaj skup mogao se proglasiti međunarodnim, jer su tražena i delimično dobijena izlaganja iz Sarajeva, Zagreba, Ljubljane ... Izlagača iz Rima, Frankfurta, Moskve i Londona nije bilo, baš kao ni iz Podgorice. S puno ljubavi i znanja iz različitih aspekata govorilo se o počecima

naše radio drame, o pojedinim stvaracima i njihovim delima, o estetici, žanrovima, novim tendencijama. Dr Sofija Košničar upozorila je na zanimljive radio-dramske elemente u radijskim reklamama i u novoj, među mladima popularnoj muzici (pucnji, krici, kraći dijalozi). Zabrinjava podatak da u Radio Novom Sadu više ne deluje dramska redakcija, radio drame se više ne snimaju, već se samo emituju reprize. Nisu ostale nezaapažene implikacije da bi se nešto slično moglo desiti i u Radio Beogradu, iako su ostvarenja njegovog Dramskog programa osvojila čak tridesetak međunarodnih priznanja. Savremena kapitalistička ekonomija nameće nove obrasce delovanja, smanjuje mogućnost da se dugoročno i inertno plaćaju glomazne ekipe i njihova klišetizovana, prosečna ostvarenja. Pa ipak, radio drama ima posebnu misiju u kulturi svakog naroda.

Barem na nacionalnom nivou moraju se obezbediti sredstva i mehanizmi za očuvanje i negovanje kreativne radiofonije, a takva ne može cvetati bez promišljenog, sistematskog okupljanja kreativnih pojedinaca (glumaca, reditelja, lektora, tonskih snimatelja, muzičkih saradnika) u organizovane grupe. Stra-

na iskustva u pogledu racionalizacije treba i mogu da se koriste, ali oprezno. Jednostrano ukidanje nanelo bi veliku štetu našoj kulturi koja strancima, istina, može biti zanimljiva, ali za koju treba da brinemo mi. Organizatori su pozvali širok krug zainteresovanih (zapaženo je učešće saradnika beogradskog Instituta za književnost i umetnost), ali je broj morao biti ograničen, a neki se iz određenih razloga nisu odazvali. Kao ilustracije smo čuli par kraćih odlomaka radio drama, a tekstove odsutnih izlagača čitali su dramski umetnici Branka Pujčić i Siniša Ubović. Očekuje se da će se Zbornik radova sa ovog skupa pojaviti do beogradskog Sajma knjiga. Iste noći o skupu se govorilo u emisiji 'Deset i po' Prvog programa Radio Beograda, posvećenoj kulturi.

Od 6. do 12. maja održan je deseti festival Pri Marulić na Hvaru. O tome je zagrebačka dopisnica agencije Beta, Sandra Savić Herceg, telefonskim uključanjem izvestila slušaocima prepodnevne emisije 'Pozovi 99' koju je 8.5.2006. na talasima Drugog programa Radio Beograda na zadovoljstvo slušalaca vodila Ljupka Kovačević. Tada smo doznali da ima više desetina učesnika s raznih kontinenata.

Na istim talasima se subotom popodne može pratiti emisija 'Grad' koju osmišljavaju, uređuju i vode Snežana Ristić i Radonja Leposavić. Svoju emisiju 20.5. u celini su posvetili pomenutom hvarskom festivalu, jer njih dvoje na njemu učestvuju već par godina. Oni se zanimaju za arhitekturu i savremenu umetnost, a nekako su i u najtežim godinama s kraja 20.veka uspevali da se i duhovno i fizički odupru izolaciji i da se kreću prostorima nekadašnje Jugoslavije. Radoznali za izazove novog vremena, upućeni u tajne radiofonije, ostvarili su više pažnje vrednih, zagnusnutih i dinamičnih dokumentarno-dramskih kolaža. Festival je ove godine bio u znaku i pod motom 'Starim tekstovima u pohode'. Na velikim festivalima radio drame daje se prednost modernim tekstovima, a premla pažnje se poklanja baštini. Tog 20. maja mogli smo čuti Ljubomira Pauzina, Josipa Meštovića, Darka Tralića i druge.

Sve se manje sredstava izdvaja za kreativni radio i radio dramu, pa autori moraju da se dovijaju. Radio, pak, treba otvoriti i za delovanje mladih umetnika. Pored nacionalnih radio stanica, nastupale su i nezavisne produkcije. U takvoj jednoj prezentovano je dokumentarno dramsko delo Harfa S. Ristić i R. Le-

posavića, posvećeno vremenu od poslednjih petnaestak godina u našem životu. RTS i Radio Beograd predstavljala je emisija Arhetipovi sećanja Tanje Radujević Suse (muzički saradnik je P.D.Stamenković), a ton majstor Slobodan Satniković). RTS je poslala i akustičko ostvarenje Arsenija Jovanovića (iz kategorije koja se pomalo nespretno nazva fičer ili muzički fičer) posvećeno Šekspirovoj Oluji. Kao i brojna druga dela Arse Jovanovića i ovo je izazvalo pažnju i pohvale stranih učesnika i ocenjivača. U emisiji 'Grad' emitovani su odlomci veoma uspešnog trojezičnog dela posvećenog Beketu (o stogodišnjici rođenja) koje je realizovao Žan Klod Kuner, Švajcarac francuskog porekla koji živi u Nemačkoj. U delu je ostvaren lep spoj dokumentarnog i dramskog, a sam Kuner je upoznao Beketa dok je bio živ i pravio predstavu i jedan video film na osnovu njegove drame.

Našoj sredini nedostaje ovakav jedan istinski međunarodni festival, iako se na svakom takvom iznova postavlja pitanje jezika i prevoda, izbora za takmičarski deo, kategorija i njihovih odnosa i preklapanja.

Mr Ranko Burić

FIZIČKA MEMORIJA KAO POLAZIŠTE

Nedavno je u Bitef teatru premijerno prikazana neobična predstava pod nazivom 'Play', autorski projekat Miloša Sofrenovića. "Naravno da me interesuju oni pokreti unutar svakog bića, koji ne mogu biti iskazani rečima!" Ova izjava poznatog pisca, Pola Oстера, moto je koji je ovaj mladi reditelj i koreograf iskoristio kao polaznu osnovu, gradeći dramaturgiju ovog neverbalnog projekta. Mesto fizičke igre: pet individualnih svetova sa ličnim sećanjima i uspomena. Mesto gde se iskustva iz prošlosti iskazuju jezikom tela, prikazujući značaj fizičke memorije koja je nepogrešiva, ali ne i lako razumljiva. Teme komada 'Play' su: Rođenje, Ljubav, Smrt, Snovi, Rat, Smrt. Uslov za izvođenje: autobiografije kao mesto rođenja individualnog jezika. Telo kao glavni narator fizičke realnosti identiteta. Pokret (jezik tela) dočarava višeslojnu sliku koja se vidi, čuje, ima ukus, miris i dodir putem kojega uspostavlja dijalog sa individualnim doživljajem realnosti. U predstavi 'Play' igraju: Ana Sofrenović, Isidora Stanišić, Kristian Al-Droubi, Korina Oprea, Bojana Denić.

Miloš Sofrenović je ples diplomirao na proslavljenom Laban Centre u Londonu. Stipendista je Ministarstva kulture Republike Srbije, Laban centre iz Londona, Dance Web Scholarship Programme iz Beča, Odissey Dance Theatre iz Singapura, Dance Omi International Dancers' Collective (SAD). Od 1997. godine Miloš Sofrenović je saradivao sa Kitt Jonson (Danska), Odissey Dance Theatre (Singapur), Tanz Theater Wien (Austrija), Coartis Dance Company (Nemačka), Pina Bausch (Nemačka), Filippo Armati (Švajcarska), Sonjom Vukićević. Njegovi radovi su izvođeni na London Solstice Festivalu, Bonnie Bird Theatre u Londonu i u Singapore Art Museum-u.

"Teme ovog komada su raznolike, od rođenja do smrti. Ali, recimo, smrt ne znači samo fizičku smrt, već može značiti i smrt jedne ideje, ili jednog dana.

Ja sam po prirodi osoba koja voli da rizikuje." kaže Miloš Sofrenović. "Ovo je rad sa ljudskim čulima, jer je polazište fizička memorija, pošto se toliko u zapadnoj civilizaciji bavimo umom. Ono što smo pokušali da ponudimo publici, to je fizički komunikativni kod, koji je, nadam se napravio neku vrstu dijaloga sa publikom. Hteo bih da se zahvalim svim akterima projekta, a to je neverovatna vera da se za pet nedelja, koliko smo radili, upuste u jedan proces koji nije u svakoj svojoj fazi bio udoban, ali su oni kao i ja hteli da probaju nešto novo.

Privih nedelju, dve dana, radili smo na osnovu nekoliko teorijskih proba, koristeći tekstove iz savremenog pozorišta. Privih deset dana su bili dugi sati improvizacije gde sam ja pokušao da lociram određene motive, tako da sam uspostavio određeno polje rada i to sam nazvao njihovim ličnim kartama. U procesu rada svaki od njih je kod mene imao dosije. I faktički sam ih upoznavao kroz njihove fizičke manifestacije. I na osnovu toga, kada se taj osnovni prvi nivo upoznavanja uspostavio, tek smo se onda upustili u interakciju njihovog vokabulara u odnosu na njihove priče. Objasnjava Miloš. "Mene zanima i fascinira tehnika improvizacije. Imao sam dosta iskustva na projektima koje sam radio na zapadu. Ja dolazim iz jednog polja interesovanja, gde me podjednako pored pokreta, fascinira arhitektura i strategija u filmu. Mi smo došli do suštinske mikroformule koda svakog od

njih. Kada ih posmatram, vidim pet individualna na sceni. S tim što smo u procesu rada akcentovali skidanje bilo kakvih dekoracija i hvatanje suštine. Ona neka da može da bude samo jedna vibracija. Ovaj komad se zove 'Play', jer je potpuno otvoreno polje i publici da reinterpretira priču i da se postavi dialoški u odnosu na predstavu. Ono što me najviše zanima kod publike je to da reakcija bude iskrena. Treba se upustiti u tu igru, zato što nikada ne znate kakav je ishod." Kaže Miloš Sofrenović.

"Pre školovanja u Londonu, radio sam dve godine u trupi Sonje Vukićević. U Centru za kulturnu dekontaminaciju smo radili nekoliko koprodukcija koje su se izvodile i na Bitefu. I jedan kratak period sam proveo u Teatru Levo. Ono što je posebno za tu školu u Londonu je što ima unikatnu filozofiju po Rudolfu Labanu, što znači da svako može da igra, što u mom slučaju znači da sam počeo da treniram tehnike tek od svoje dvadeset treće godine. Mislim da je ono što sam iz te škole izneo kao najdivniju misao, i koju želim da prenosim na svoje učenike, je da zaista svako ako želi, sa dovoljno volje, posvećenosti i žrtve, naravno može dostići i u kasnijim godinama jedan jako dobar nivo i izvođački, koreografski i rediteljski. Prošle godine sam počeo da se bavim pedagoškim radom, pa će izvođački, i evo sada i autorski, u neakvoj simbiozi funkcionisati i ja ću pokušati, ako vreme to dozvoli, paralelno na sva tri koloseka da radim, zato što mislim da ta tri koloseka dopunjuju jedan drugi. A autorski rad je za mene sada nova faza, zato što mislim da sam sakupio uslove za umetničku zrelost da se usudim da radim autorske projekte. Trenutno sam sklopio jedan ugovor u Kopenhagenu u trajanju od pet meseci, posle toga sledi masterklas u Istanbulu, jedan projekat koji se radi između Londona i Stokholma sa premijerom u decembru. Ja sam pozvan kao saradnik i izvođač, i posle toga bi trebalo da usledi jedan stipendijski program usavršavanja u Njujorku."

Ana Sofrenović je završila Fakultet dramskih umetnosti u Beogradu. Nakon fakulteta uporedo razvija svoju glumačku i muzičku karijeru. Ostvarila je veliki broj uloga u mnogim domaćim filmovima i pozorišnim predstavama, kao i u nekoliko značajnijih engleskih televizijskih serija za BBC i ITV. Glas je školovala kod Merry Hammond, šefa katedre na Kraljevskoj muzičkoj akademiji u Londonu. Njen pevački opus se proteže od rok i džez muzike, preko opere do savremene avangardne muzike. Imala je priliku i da nastupi na koncertu poznate britanske pijanistkinje Joanne MacGregor, u Londonu 2002. godine. U januaru 2006. godine nastupala je na koncertu u Karnegi hol-u u Njujorku, u okviru majstorskog kursa kulturne američke avangardne kompozitorke i violinistkinje Meredith Monk.

"Što se tiče vokala, mi smo počeli sa uobičajenim vokalnim vežbama, a onda sam prosto pokazala put do kakvih sve zvukova mogu da dođu. Bile su to razne onomatopejske vežbe. To su rizični pokreti vokala koji su vrlo agresivni za glasne žice i mi smo to pažljivo radili. Sve do momenta pevanja i normalnog glasa koji se koristi." Objasnjava Ana Sofrenović. "Savet koji mi je dala Meredith Monk je, da kada god radiš nešto što je užasno ekstremno i užasno jako, za glasne žice, na dah, i zvuči fantastično, nemoj nikada više od dva puta to da izvedeš. Ono što je meni bilo dragoceno u

procesu rada, je da su otkrivali u sebi neke zvukove za koje uopšte nisu ni znali da ih nose u sebi i da umeju da ih izvedu. Mnogo je bilo teže igrati bez lika. Ovaj projekat smatram svojim najvećim scen-skim ogoljavanjem, kada je gluma u pitanju. Ono što je za mene vrlo značajno u ovom projektu je što, upravo zato što jesam napravila karijeru u nečemu drugom, imam još više izazova da rizikujem, istražujem, možda čak pokušavam da pronađem jedan drugačiji put i sebe prosto razotkrijem. Nisačim nismo hteli da navodimo publiku u ovom komadu. Ni muzikom, ni naracijom. Dali smo im vrstu izazova." Objasnjava Ana Sofrenović o svom udelu u radu na projektu 'Play'.

"Što se tiče Meredith Monk, ja sam bila na dve njene radionice, u junu 2005. godine, gde sam radila sa njom i njenim članovima trupe, a što je bilo putem audicije koju je Meredith radila. Onda sam dobila poziv da radim master klasove u okviru Karnegi hola, što je bilo ujedno i proslava 40 godina rada Meredith Monk. Taj rad sa njom je meni otvorio jedan sasvim novi put koji sam ja uvek duboko nosila u sebi. Osećala sam da mogu više, ali prosto način i formu na koji bih to mogla da izvedem, nikako nisam znala. Meredith mi je to dala. Koncert je bio fantastičan. Bilo je u pitanju izvođenje njene muzike koju ona sprema po godinu ili dve sa svojim izvođačima, a mi smo za to imali sedam dana. Bilo je nas 18 iz celog sveta pozvano. Bilo mi je veliko zadovoljstvo da od nje učim muziku, zapravo da se bavim tim tehnikama." Kaže Ana.

"Ja sam sada više na relaciji sa Njujorkom, a uskoro idem i u Marsej na jedno zanimljivo istraživanje, gde dolaze vokalisti. 'Institut of living voice', to su u pitanju radionice, gde dolaze ljudi iz celog sveta i rade 12 dana sa raznim predavačima, umetnicima. I jedva čekam svoje radionice. Jer, zapravo rad sa ovom grupom koja je igrala u predstavi 'Play' je moj prvi pedagoški rad i imam veliku potrebu da sa tim nastavim."

Anita Panić

Miloš Sofrenović

Ana Sofrenović

Intervju

test IMATE LI DAR ZA PRIVATNI TEATAR?

Kao i većina pozorišnih poslenika vi ste normalno egocentrik ili bar skroman egoman, premda to ne biste priznali ni na lomači. Nasamo sa ogleđalom vama je ipak sve jasno i shvatate da bi za vas bilo najbolje kada biste imali svoj privatni teatar gde biste bili glavni pisac, glumac i reditelj što vam po pravu talenta i pripada. Tranziciona situacija je pak vrlo komplikovana, osnivanje privatnog teatra zahtevalo bi mnogo rada (uključujući čak i rano ustajanje) u koji vi baš ne biste da se upuštate ako nemate realne šanse za uspeh. Šta da vam kažemo? Konsultujte svog astrologa, numerologa, ekstrasensa... a mi vam nudimo jedan mali pseudo-parapsihološki testić za upoznavanje sebe i sopstvenih šansi u eventualnoj avanturi sa privatnim teatom. Jer posedovanje teatra zahtevalo bi ne samo pozorišne nego i neke druge talente... političke, finansijske i diplomatske npr. Zatim čelične nerve, pa socijalnu inteligenciju... itd. Da vidimo, dakle, kako biste se ponašali u zadatim situacijama.

1. Kad se osamostalila Crna Gora vi ste istog časa:

a - Poslali milion SMS poruka, svakom samostalcu na oba mobilna, sa istim sadržajem: SREĆNA TI DRŽAVA, JUNAČE (sestro)!

b - Registrovali ste se kao prevodilac za crnogorski jezik, na istom onom mestu gde ste već zavedeni kao poznavalac hrvatskog i bošnjačkog.

c - Popili Nikšičko pivo dok još nije postalo uvozno, i otišli na spavanje,

2. Izašli ste sa prijateljima na svečanu večeru. Odjednom, upada grupa specijalaca sa dugim cevima i čarapama za lice koja grubo hapsi vas i društvance, ne slušajući vašu objašnjenja o zabuni i suze prisutnih dama. Kad se najzad, pošto su dame povraćale, kolega popio par šamara, a vama pritisak skočio na 220/110 ipak veselo razjasnilo da je u pitanju NEMOGUĆA MISIJA (mlada i zloćudnija sestra Skrivena kamera) vi ćete:

a - Ljubićete reditelja tog veselja sve dok vam ne pokloni kopiju. Sutradan ćete zabraniti emitovanje bruke, tužiti medijsku kuću i isposlovati odštetu za pretrpljeni stres, strah i blam u visini potrebnoj da sami osnujete svoju televiziju i pravite bolje emisije.

b. - Razbićete kamermanovu glavu kamerom, rediteljevu stolicom, a statistima sa čarapama za lice nabićete čarape u usta, a duge cevi tamo gde nije za fine novine. Osvanućete u zatvoru gde ćete provesti najmanje besplatno letovanje, ali bez kajanja jer ste sačuvali svoju čast. Što će u vaspitno-popravnoj instituciji ići malo teže...

c - Napićete se kao krme pošto vam je naglo popustio stres. Sutradan ćete se sa podočnjacima i mučninom

Ludiranje u Ludusu

smerno pojaviti u studiju da se zajedno sa ostalim nesrećnicima kiselocerecate sopstvenom jađu i gluposti.

3. Uхватili su vas na ulici za nagradnu igru "Šta sa bivšom saveznom skupštinom?" u kojoj onaj čiji predlog bude pobedio dobija kao nagradu sopstvenu državicu na Voždovcu. Šta biste, dakle, predložili da se uradi sa ispražnjenom zgradom Savezne skupštine?

a - Da se u nju presele Opera i Balet koji jedva čekaju da se razvedu od Drame i da se najzad prestane sa pričama o izgradnji fenomenalne opere na dnu Dunava. Lokacija je odlična, a komšiluk nije preblizu pa da se buni.

b - Da se u njoj osnuje izbeglički hotel za narod koji se očekuje posle rešenja još nekih gorućih teritorijalnih pitanja.

c - Da se privatizuje, to jest, proda stranoj kompaniji po optimalnoj ceni, sa obaveznom preuzimanjem dugova i zaposlenih kadrova, te sa obavezom da se ubuduće bavi sličnom delatnošću, tj da bude neka javna kuća.

REŠENJE TESTA:

Najviše odgovora pod a: Imate evidentan dar za politiku, strategiju i taktiku. Nije vam potrebno privatno pozorište, pošto ste već privatizovali neko državno, preko koga ćete možda doći i do neke mekše fotelje, što bi usrećilo sve vaše sadašnje saradnike, a unesrećilo buduće.

Najviše odgovora pod b: Vaše mračno zapažanje, osećanje za realnost i nezgodan temperamant i sasvim kratak fitilj čine vas podobnim samo za izvođača. Nikako za vlasnika bilo čega. I da imate bicikl vizili biste u suprotnom smeru.

Najviše odgovora pod c: Šta će vama privatni teatar, kad imate kafanu?

Po jedan odgovor pod a, b i c: Vi ste idealan vlasnik privatnog teatra, zato što ste isto toliko podložni i infarktu. Još kad biste imali privatnu državicu na

Voždovcu...

D. K.

PRIJEMNI ZA TATE

U vremena davna dok sam ja polagao ispite razne vladalo je pravilo trojno: 1 - nikad ne govori šta si prijavio da te ne bi propitivali jesi li izlazio na ispit i kako je bilo. 2 - ubedi najširu porodicu da je pitanje "Kako ti ide na fakultetu?" najmaleroznije na svetu i da, kad te neko to pita, ti tri dana sreće nemaš, pa 'oće da te pogazi svaki bicikl i svaka saksija teži da padne baš na tvoju glavu. 3 - indeks ne pokazuj nikome, osim eventualno matorima ako su baš zadržali pa ne daju pare za letovanje. Ali i taj luksuz možeš sebi dozvoliti jedino ako si dao uslov već u junu. Ako nisi, rađe otpiši letovanje, nego da se brukaš. Moj je roditeljski par maglovito znao šta ja studiram, ali da su znali gde mi se tačno nalazi fakultet ne bih turio ruku u vatra. Jedino do čega su oni držali bila je činjenica da stvar traje 4 godine i da sam ja posle toga svoj čovek. Odlučnim studentom smatrali su svakoga ko je davao godinu za godinu, bez obzira na prosek. Tako sam, sa svojim prosekom od jedva sedam, i ja bio uvršten u sjajne studente. Naravno u poređenju sa ostatkom akademske populacije koja je studirala studijozno, po osam do dvanaest godina. Što kod mojih matoraca nije dolazilo u obzir! Smatrali su da fakultet završava KO MOŽE, a onaj ko ne može, ili mu je teško, neka radi nešto lakše. Na primer, u rudniku. Istina, ja sam provincijalac što mi je bila olakšavajuća okolnost. Imao sam pustu sreću da tada u mom selu još nije bilo fakulteta, inače bih možda morao da studiram tamo - to što ima, a ne ono što sam hteo. (A hteo sam ono gde ima puno devojaka!) Svakako sam morao da odem od kuće pa mi se valjda zato nisu ni trpali u to šta sam odabrao. Prvog u mesecu stizale su pare za život, a meni je na dušu ostavljeno dal' ću da živim il' da se kockam. Odlučio sam da živim, pošto u kartama nisam imao sreće, a nisam bio uopšte sklon gladovanju.

Pouzdan se sećam da je na roditeljske sastanke išla isključivo mama i to

još u osnovnoj školi. U gimnaziji samo jednom kad su hteli da me šutnu jer sam lajao preko razglasta. Spasila me tada od izbacivanja, čega se redovno i dandanas seti za Novu godinu i za svoj rođendan. Priseti se stara i obavezno mi prevuče preko nosa. Tata ni o tome nije imao pojma.

Pre dvanaest godina kad sam ja moju jedinica Jecu upisao u osnovnu školu (ja sam je vodio i na preglede i na testove, žena je ko za inat bila na službenom putu!) zapao mi je i prvi roditeljski sastanak. Umalo nisam pao sa stolice kad nam je učiteljica objasnila da mi to sad ponovo polazimo u prvi razred i da svaku lekciju moramo kod kuće proradivati sa detetom. "Kuku, pa šta ćeš ti da radiš, zrikava, za šta primaš platu?" pomislio sam, ali nisam rekao ništa, da ne bih audio Jeci. Tako je i bilo! Najteže mi je pala matematika, koja se na neverovatan način promenila, mada mi ni ranije nije išla od ruke. U višim razredima hteo sam da crknem od čuđenja na istu onu istoriju koju su nama predavali sasvim drugačije. Iste, bre godine, samo pobjednici drugi! Žena se izvukla ko masan repić pod izgovorom da nema boljeg tandema od oca i kćeri, da je majka tu epizodna ličnost i slične frojdovštine, jungovštine, baljezgarije... Popio sam sve obaveze na eks. Da li zato što sam ja malo premator i premekan postao otac, bilo mi je punih 38 ili sam, brate, mekan po prirodi, ne znam. Uglavnom, sve ja. Jedino su o modi i lovi one između sebe ćućorile potajno, kao da su mi obe kćeri. Kao da mi ova starija nije žena!

Kad smo, Jeca i ja tako dorasli do gimnazije nastupilo je opsadno stanje oko prijemnih i upisa. Vozi je tamo, vozi je ovamo, popunjavaj, uplaćuj ovo i ono, čekaj pred školom dal' će da pokupi dovoljno bodova. Tresu se pred gimnazijom ne samo parovi roditeljski (moja bračna partnerka opet je bila službeno odsutna!) nego i babe sa dedama, ujaci sa tetkama i komplet šira familija, kao da su deca na front otišla, a ne u srednju školu na polaganje prijemnog. Jedan moj zemljak polagao prijemni od svoje ćerke (pošto ona nije prošla u prvom roku) za neku umetničku, likovnjačku školu, ne sećam se koju. On čovek građevinski preduzimač, lovaran, pa položio tako što je školi izgradio, kao sponzor, nekoliko neophodnih ateljea. Živ nisam bio kad sam čuo da gimnazija u kojoj je konkurisala moja Jeca - nema salu za fizičko! Šta ako ne položi, pa u drugom roku budem morao ja da polažem, kao moj zemljak. A ja prevodilac, nisam građevinski preduzimač. Pregurah i tu nesrećnu gimnaziju, imao sam sreće što su bar izradu zadatka iz matematike i drugih prirodnjačkih predmeta preuzeli plaćeni profesionalci. Jes da je bilo skupo, ali je vredelo, mogao sam ponekad i utakmicu da pogledam, između pismenih iz srpskog i lekcija stranih jezika, koji su zajedno sa svim društvenim predmetima ipak ostali meni. Završi se i to, dobismo, boga mi, lepih petica. Mislio sam, sad moja Jeca može da bira šta će da studira. Ona izabrala, da izvinete, glumu! Ima 182 centimetra, može da bude manekenka, može da igra u košarkaškom timu, ali kako da igra na sceni? S kim? Ko da joj bude partner? Može neki od 195, ili da igra bosa. Gde smem to da joj kažem, kad je povukla na moju familiju, još da ispadnem kriv. Žena izjavi: "Njen je život u pitanju, sama neka odluči." I ode opet na aerodrom. A ja šta ću, da ne navučem Jeci traume iz detinjstva (u moje vreme to nije bilo ni detinjstvo!) - pristanem. Uostalom, mogao sam i da ne pristanem,

ne bi pomoglo, tvrdoglavo je to. Na majku. Krenem da se raspitujem, kažu: "Jes' ti čoveče normalan pa deca se za glumu spremaju po osam godina! Idu u glumačke škole po Radio Beogradu, uzimaju časove kod glumačkih zvezda (mada te zvezde koje su oni meni pominjali ja nikad nisam video na tv!), gledaju sve premijere po gradu..." Kuku, a moja Jeca išla dva-tri puta tokom cele gimnazije, a i to na reprize, ko zna kakve i ko zna u koje pozorište koje nisu mogli da napune, pa potegli decu! Ako se tolike godine spremaju, šta će im onda studiranje?" - mislim ja i opet ćutim, da ne ispadnem neprilagodan. Kažu treba neko da joj nađe pesmu i monolog i da je spremi (što se plaća po satu kao visoka matematika), treba da uplatiš prijemni (košta ko ubrzani letnji kurs španskog!), da je naravno obučeš od glave do pete u novo, protiv malera, pa da je voziš na Novi Beograd... Može, doduše i na privatnu Akademiju... Ko mi je kriv što nisam građevinski preduzimač. Njegova mezmica otišla na grafički dizajn pravo u Firencu. Već drugu godinu uči talijanski ne zna "Bene!" da kaže. A ja moju ne znam dal' ću u Novi Beograd da uguram. Ko za inat još se uzinatim da lično nađem monolog i pesmu, tako su me vaspitali samostalno. Neću valjda nekome plaćati da čita za dete, kad ja ionako čitam kao holestan. Al' ne lezi vraže. Koju god pesmu iskopam njoj slinava, smor, glupava, a ja se jadan odrao od poezije. Sve mi suze klize niz obraze dok prelistavam. Odavno nisam čitao poeziju, nego vazdan neke romančine. Pristade najzad na jedno pesmiće jedva malo veće od onih japanskih trostih, ne mogu sad da se setim kako se zvahu... E, da: haiku! Bacim se na potragu za monologom. Nisam ni znao koliko je manje žena u dramskoj literaturi nego u životu, premda sam završio jezike i književnost. Valjda čovek ne primeti dok ga ne pritera. U životu same ženetine, a u dramskoj literaturi sve muškarčine! A i ono što ima kao žensko il' su babe il' mete, nigde normalnih lepih devojaka od 182 cm i 58 kg. Zaronim u savremenu literaturu. E, tu ima koliko ti srce neće, al' sve nekakvo očajno, drogirano, da te bog sačuva. Psuje, bljuje, sebe truje... niko ne ašikuje. Najzad, nađem kod S. Kovačevića u 'Velikoj drami', devojkicu ko od brega odvaljenu, Crnogorku, partizanku, koju je odbacio izvesni ratni drug i general, zbog neke nalarfane balerine. Pa se devojkica sad vajka materi nesrećna što ga je - promašila. Monolog, ko bog! Može! - složi se i Jeca, meni pade kamen sa srca. Nadoh, čoveče, nadoh! Kako ga je samo pročitala ja bih je primio u Komedi Fransez, a ne na neku tamo Akademiju. Ali! Zape oko garderobe. Neće da obuče ništa ni nalik uniformi, gadi se! Ne dolazi u obzir ni da uplete kosu, nije pala s kruške, da je neko tamo vidi pa da joj društvo doživotno pije krv! Gde sam smeo predložiti da se kosurdača turi pod neko kapče nalik na titovku! Idealni monolog konačno otpade prilikom moje skromne primedbe da bi možda valjalo samo za tu priliku odlepiti veštačke noktiće, pošto se radi o ratnici i pošto ona baš priča o lakiranim noktima gospođica... Jao! Za srce sam je ujeo! Svaki normalan otac već je svojoj kćeri obezbedio pristojne grudi, manji nos, veće usne... a ja, seljak tražim da se čak i veštački nokti skinu! Dobro, pile tatino, nemoj da se nerviraš, naći ćemo nešto bolje. Oderem se još tri noći od čitanja i telefoniranja pa nabavim jedno urbano devojke, odvratno doduše, ali nokte, farmerke i kosurdaču nosi. Baljezga o tetovaži. Došlo mi da lepo odem kod burazera da me otruje, i da se oženi mojom ženom (čim se vrati iz male Azije) pa nek Jeca, blago tati, igra Hamleta na prijemnom. Ne verujem, doduše da bi na taj plan pristala snajka Rajka...

Dobro, dođe i taj dan. Morao sam da je vozim i da je čekam, ali tako da me, ne daj Bože neko ne uoči pa da je ne izbrukam, ako kogod poznat naide. A zna se, uvek ima poznanika koji konkuriraju na glumu, ako nizašto drugo onda barem zato što skoro svi pokušavaju tu, bar jednom u životu. Gledam onu decu kako ulaze i čudim se. Momci pogrbljeni i kržljavi, ili nabilđovani, a ćelavi, ili neokupani sa perčinima i upletenim bradicama od tri dlake... A devojke ko Vile Raviogle! Pasuju jedni uz druge ko kalašnjikov uz jagorčevinu! Ne bi mogli da igraju ni u istom kolu, a kamoli u istoj predstavi. Nije lako ni toj komisiji...

Po grmlju oko Akademije i na malo udaljenijim parkiralištima uočio sam još nekolicinu mučenika sličnih meni. Ali uglavnom su bile mučenice, odnosno majke. Jednu sam čak poizdalje čuo kako priča da je ovde običaj da se gledaju ispiti. Samo na prijemni ne puštaju, ali posle mora da se dolazi. Roditelji, prijatelji i rodbina kao dođu pa gledaju ispit - da bi se napunila sala. Ama, ja bih na licu nesta umro od treme kad bi moja Jeca na primer igrala Juliju, a ja ko sedim u sali i gledam... I još sve čujem šta ljudi oko mene o njoj šapuću. Zamisli da neko šapne "Vidi ovu prakljaču!" a ja k'o hladnokrvan i uopšte ga ne rastavim sa životom. Il' da neki deda nešto zabalavi, a ja mu kao ne pregrizem grkljan... Pa nisam ja studirao glumu da odigram takav kremen kamen! Eto, tu sam u tom času, pošto sam to čuo, onako parkiran iza grma i šćućuren na vozačkom sedištu, počeo moliti Boga da padne. Greh mi na dušu, direktno sam ga i otvoreno molio: Daj bože da padne i to tako gadno da zaboravi tu glumu za vjeki vjekova! Oslobođi me, ako misliš da ti moja duša ikad stigne u iole upotrebljivom stanju.

Jeca se pojavila, nakon par sati, crvena i besna kao ris, psujući biranim rečima, napaljene konkurente i blaziranu komisiju, čiji je jedan član pripremao nekog klipana koga Jeca zna, pa će taj sigurno biti... a nju su prekinuli u pola monologa, niko je nije ni gledao! (Ne verujem da je baš tako bilo, ali bolje što nisam video.) Pa normalno, kad su sve spremali pravi profesionalci samo je njen otac intelektualac (cicija) smislio da je spremi lično i porodično!

Ponadao sam se da je Bog uslišio moju molitvu i namah me zapekla savest kao da sam je držao u rerni. Međutim, nije se ništa znalo do sutradan, kada sam napokon poslat da pregledam spisak primljenih. Da se dete ne bi traumiralo i nerviralo, a i da se ne zlopoti po vrućini. Dobar je Bog. Na spisku budžetskih nije bilo njenog imena, premda sam se gadno štrečno jer su bile čak dve Jelene. Onda sam izbrojao do deset i odvažio se da pogledam kratak spisak samofinansirajućih. Ima Boga! Ni tamo nije bilo njenog imena. Nije, uostalom nigde bilo ni onog klipana koga je spremao član komisije, a čije mi je ime Jeca deset puta ponovila i naredila da ga proverim. Pokupio sam dokumente i krenuo kući. A onda sam, sam sebe iznenadivši odjednom skrenuo i našao se pred novobeogradskom crkvom, koja mi je od kad je napravljena izgledala ko šaka u oko. Sad mi se dopala. Udem lepo i zapalim sveću! Nisam ja neki nezahvalan tip. Ocu očevo, a Bogu božije.

Jelena je na kraju ipak pošla mojim stopama i upisala Filološki fakultet. Doduše, uvrkla se na majku, pa se odlučila za arapski, ali i to ima svoje prednosti. Možda će ženska roditeljka najzad preuzeti odgovornost za njeno školovanje? Možda sam oslobođen od ispita i streščina? Ma imao sam zapravo sreću neopevanu! Komšijin sin upisao Akademiju za diplomatiju i bezbednost. Samofinansirajuću! Na Kembriđu bi bilo jeftinije. Al' će zato posle da bude

Džems Bond. Zaposliće se čim neko objavi oglas: "Traži se špijun pripravnik, sa Akademijom ili sa višom šnjuvatorskom..."

Iskreno rečeno, nije mi baš jasno šta je trebalo da naučim iz ovih događaja... Shvatio sam samo jedno. Ja danas više ne bih prošao ni jedan prijemni za oca. Niko me ne bi primio, kao staromodnog, neupotrebljivog slabo-zaradujućeg luzera. Dobro se provukoh pre 19 godina dok su vrata još bila odškrinuta, a prijemni za tate nije ni postojao.

Zvezdan Mrak

LUDUS

Pozorišne novine

YU ISSN 0354-3137
COBISS.SR-ID 54398983

Izlazi jednom mesečno (osim u julu i avgustu)
Tiraž: 1500 primeraka
Prvi broj objavljen 5. XI 1992.

Izdaje

Savez dramskih umetnika Srbije
Beograd, Studentski trg 13/VI
Telefoni: 011/2631-522,
2631-592 i 2631-464; fax: 2629-873
<http://www.sodus.org.yu>
e-mail: sdus@net.yu
PIB 100040788
Tekući račun: 255-0012640101000-92 (Privredna banka a.d.)
Devizni račun: 5401-VA-1111502 (Privredna banka a.d.)

Predsednik

Milan Gutović

Glavna i odgovorna urednica

Mirjana Ojdanić

Redakcija

Stevan Koprivica, Igor Bojović,
Dragana Bošković, Vladimir Arsić,
Mr Milovan Zdravković,
Isidora Masniković, Dragan Vujić,
Sloboda Mićalović, Ivan Bekjarev

Lektura i korektura

Mirjana Jurčić

Sekretarica redakcije

Branislava Atanacković

Tekstove i informacije slati na:

ludus_mir@yahoo.com

Fotografije, sa potpisom, slati na:

sdus@net.yu

Grafički dizajn i priprema za štampu

AXIS studio, Beograd
e-mail: office@axis.co.yu

Dizajn logotipa „LUDUS“

Đorđe Ristić

Redizajn logotipa „LUDUS“

AXIS studio

Štampa

Preduzeće za grafičko izdavačku delatnost i usluge d.o.o. BRANMIL, Beograd, Borisa Kidriča 24

Rešenjem Ministarstva za informacije Republike Srbije Ludus je upisan u Registar sredstava javnog informisanja pod brojem 1459

Podsećamo još jednom:

Prijavite svoje kolege za nagradu "Miloš Žutić"

Do 15. 09. 2006